

Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis – 2015

Budapest, 2014. december

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A tanulmány alapjául szolgáló adatfelvételre a Nemzeti Munkaügyi Hivatal és a Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet együttműködésében került sor. A kutatás finanszírozását az MKIK GVI és az MKIK között 2014. január 6-án kötött szerződés biztosította, amely a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Nemzeti Munkaügyi Hivatal között NFA-KA-NGM-11/2013 számon megkötött szerződés 4.1./X. pontja teljesítéséhez kapcsolódik.

A kutatás terepmunkáját és az adatok feldolgozását irányította:
Hajdu Miklós (elemző, GVI)

A tanulmányt írták:

Bárdits Anna (elemző, GVI)
Czibik Ágnes (elemző, GVI)
Hajdu Miklós (elemző, GVI)
Makó Ágnes (elemző, GVI)
Türei Gergely (elemző, GVI)
Verba Zoltán (gyakornok, GVI)

Ügyvezető:
Tóth István János
e-mail: tothij@gvi.hu

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2014. november 26.

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu/>

Tartalom

Tartalom	3
Ábrák, táblák jegyzéke	5
Összefoglaló	10
Bevezetés	16
1. Makrogazdasági helyzet	17
1.1. Kilátások, kockázatok.....	17
1.2. Nemzetközi kitekintés.....	26
1.3. Makrogazdasági trendek Magyarországon	31
2. Vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai	43
2.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok.....	43
2.2. Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői	48
2.3. Területi egyenlőtlenségek	50
3. 2015-ben várható munkaerő-kereslet	51
3.1. Létszámvárakozások a foglalkoztatási egyenlegmutató alapján	52
3.2. Létszámvárakozások 2015-re.....	56
4. A foglalkoztatás jellemzői	61
4.1. Nem teljes munkaidős foglalkoztatás	62
4.2. Határozott idejű foglalkoztatás	65
4.3. Külföldiek foglalkoztatása	67
4.4. Pályakezdők foglalkoztatása	69
4.5. Egyszerűsített foglalkoztatás.....	71
4.6. Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása.....	73
5. Toborzási nehézségek	75
5.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok	75
5.2. A toborzási nehézség elemi összetevői	76
1. Melléklet: Az előrejelzés módszertana	78
M1.1. A kérdőíves vállalati létszám-előrejelzésekkel kapcsolatos dilemmák	78
M1.2. A modell ismertetése	80
M1.3. A modell magyarázó együtthatóinak stabilitása	88
M1.4. A modell belső illeszkedése	90
M1.5. A modell előrejelző-képességnek vizsgálata	97
2. Melléklet: Vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai – elemi eloszlások	110

M2.1. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, tárgyév	110
M2.2. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, következő év.....	115
M2.3. Elemi összefüggések: Rendelésállomány.....	120
M2.4. Elemi összefüggések: Beruházási volumen.....	125
M2.5. Elemi összefüggések: Termelési volumen.....	130
3. Melléklet: Regressziós modellek együtthatói.....	135
4. Melléklet: A minta alapvető eloszlásai	138
5. Melléklet: A kutatás kérdőíve.....	140

Ábrák, táblák jegyzéke

V1. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben	11
V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2014.....	12
V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése	12
V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2014. III. negyedév	13
V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008-2014, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)	14
V6. ábra: Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása	14
V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2015-ben	15
1.1.1. tábla: A legfontosabb, az EU-s és magyar gazdasági növekedést veszélyeztető kockázati tényezők.....	18
1.1.2. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 2000 – 2014. III. negyedév	19
1.1.3. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév=100%), 2000 – 2014. III. negyedév.....	20
1.1.4. ábra: A Philadelphia Fed-index és a New York Fed-index alakulása, 2001. július – 2014. november	21
1.1.5. tábla: A fejezetben olvasható gazdasági előrejelzések főbb jellemzői.....	21
1.1.6. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2014.....	25
1.1.7. ábra: A GKI-Erste konjunktúra-indexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996 - 2014.....	26
1.2.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei Németországban, Franciaországban és az EU-28 tagállamokban, százalék, (előző év azonos időszaka=100%), 1996-2014	28
1.2.2. ábra: Németország, Franciaország és az EU-28 tagállamok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2014 (százalék, 100% = előző év azonos időszaka)	29
1.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban* és Franciaországban**, 1991–2014.....	31
1.3.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2014. III. negyedév	33
1.3.2. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása a versenyszférában és a költségvetésben (előző év = 100%), 2001-2013	35
1.3.3. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2014, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)	36
1.3.4. ábra: A versenyszférában alkalmazásban állók létszámának változása gazdasági ágak szerint, 2008-2014, százalék (az előző év azonos időszaka = 100,0)	37
1.3.5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző év azonos időszaka: 100%) 1996 – 2014, %	38

1.3.6. ábra: Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 Q1 – 2014 Q3).....	39
1.3.7. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe (az előző év azonos időszaka: 100%), 2003 - 2014	40
1.3.8. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2003-2014	41
1.3.9. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2007–2014.....	42
2.1.1. ábra: Az üzleti helyzetet leíró mutatók (tárgyév, következő év)	43
2.1.2. ábra: Üzleti helyzet megítélése és várakozások teljesülése	44
2.1.3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése	45
2.1.4. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként.....	47
2.2.1. ábra: Az optimista várakozások összetevői – gazdasági tevékenység szerint	49
2.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei – megyei bontásban	50
3.1. tábla: A foglalkoztatás várható alakulását kifejező mérőszámok.....	51
3.1.1.ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató	52
3.1.2. tábla: Foglalkoztatási várakozások 2015 – vállalati egyenlegmutató	53
3.1.3. ábra: A létszám-növekedési várakozások összetevői	54
3.1.4. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2014-2015.....	55
3.2.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	56
3.2.2. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2013	58
3.2.3. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	58
3.2.4. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2015-ben	59
3.2.5. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben – gazdasági ágak szerint	59
3.2.6. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2015-ben – exporttevékenység szerint.....	60
4.1.1.ábra A nem teljes foglalkoztatást leíró mutatók	63
4.1.2. táblázat: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban	64
4.2.1.ábra A határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók	65
4.2.2. táblázat: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban	66
4.3.1. ábra Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók	67
4.3.2. táblázat: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban..	68
4.4.1. ábra Pályakezdők foglalkoztatását leíró mutatók.....	69
4.4.2. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban	70
4.5.1. ábra Az egyszerűsített foglalkoztatását leíró mutatók.....	71
4.5.2. ábra: A jövőbeli egyszerűsített foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban	72

4.6.1. ábra Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatását leíró mutatók	73
4.6.2. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban	74
5.1.1. ábra Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása	75
5.1.2. ábra Toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya munkaköri csoportok szerint.....	76
5.2.1. ábra A toborzási nehézség elemi összetevői	77
M1.1.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	78
M1.2.1. tábla: A minta részletezése	80
M1.2.2. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása.....	81
M1.2.3. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása évenként	82
M1.2.4. tábla: A modell bemeneti változói	83
M1.2.5. tábla: A modell illeszkedésének néhány alapvető mérőszáma	83
M1.2.6. tábla: A modell együtthatói	85
M1.2.7. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2013	86
M1.2.8. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	86
M1.3.1 tábla Az együtthatók és konfidencia intervallumok bootstrap becslése	89
M1.4.2. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása.....	91
M1.4.3. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása tulajdonosi háttér szerint	92
M1.4.4. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása létszám kategóriák szerint	93
M1.4.5. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása gazdasági tevékenység szerint	94
M1.4.6. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása export tevékenység szerint	95
M1.4.7. tábla: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása létszám és export tevékenység szerint.....	96
M1.5.1. ábra: Illusztráció a külső és belső illeszkedés fogalmainak bemutatásához	97
M1.5.2. ábra: 200 kísérletben tapasztalt szisztematikus torzítások eloszlása	99
M1.5.3. ábra: 200 kísérletben megfigyelt belső- és külső RMSE mutatók eloszlása	100
M1.5.4. ábra: Belső illeszkedés (2010, 2011, 2012, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2008 adatokon)	101
M1.5.5. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2011, 2012, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2010 adatokon)	102
M1.5.6. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2012, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2011 adatokon)	103
M1.5.7. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)	104
M1.5.8. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon)	105
M1.5.9. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – tulajdonosi háttér szerint	106

M1.5.10. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – létszám szerint	107
M1.5.11. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – gazdasági ágazat szerint	108
M1.5.12. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – export tevékenység szerint	109
M2.1.1 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%)	110
M. 2.1.2 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása a cégek tulajdoni háttére szerint, 2008-2014 (%)	111
M.2.1.3 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%)	112
M.2.1.4 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésnek alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)	113
M.2.1.5 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2008-2014 (%).....	114
M.2.2.1 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint 2008-2014 (%).....	115
M.2.2.2 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonforma szerint 2008-2014 (%).....	116
M.2.2.3 tábla:A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint 2008-2014 (%).....	117
M.2.2.4 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása export tevékenység szerint 2008-2014 (%)	118
M.2.2.5 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása régiók szerint 2008-2014 (%)	119
M2.3.1 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%).....	120
M2.3.2 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdonforma szerint, 2008-2014 (%) ..	121
M2.3.3 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%) .	122
M2.3.4 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)	123
M2.3.5 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régiók szerint, 2008-2014 (%).....	124
M2.4.1 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%)	125
M2.4.2 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2008-2014 (%)	126
M2.4.3 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%)	127
M2.4.4 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)	128
M2.4.5 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása régiók szerint, 2008-2014 (%)	129
M2.5.1 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%) ...	130
M2.5.2 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2008-2014 (%) .	131

M2.5.3 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%)	132
M2.5.4 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)	133
M2.5.5 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása régiók szerint, 2008-2014 (%)	134
M3.1. tábla: Optimista üzleti várakozásokat leíró regressziós modell	135
M3.2. tábla: Létszám bővítő várakozásokat leíró regressziós modell	136
M3.3. tábla: A toborzási nehézségeket jelző vállalatokat leíró regressziós modell	137
M4.1 tábla: A súlyozatlan minta eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2014	138
M4.2. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása gazdasági ág szerint, 2014	138
M4.3. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása az export aránya szerint, 2014	139
M4.4. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása vállalatméret szerint, 2014	139
M4.5. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása régió szerint, 2014	139

Összefoglaló

Adatfelvétel

2014 szeptemberében és októberében került sor a Nemzeti Munkaügyi Hivatal és az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Nonprofit kft. „Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis” kutatásának 2014. évi adatfelvételére, amelynek során az NMH és az MKIK GVI munkatársai 7179 cég vezetőjét kérdezték meg a munkaerő iránti jelenlegi és várható keresletükről. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők a vállalatok földrajzi elhelyezkedése és gazdasági águk együttes eloszlása és ezen belül létszámuk szerint. Az alábbiakban e kutatás eredményeit ismertetjük úgy, hogy azokat összevetjük más adatforrások, becslések idevágó adataival.

Üzleti helyzet

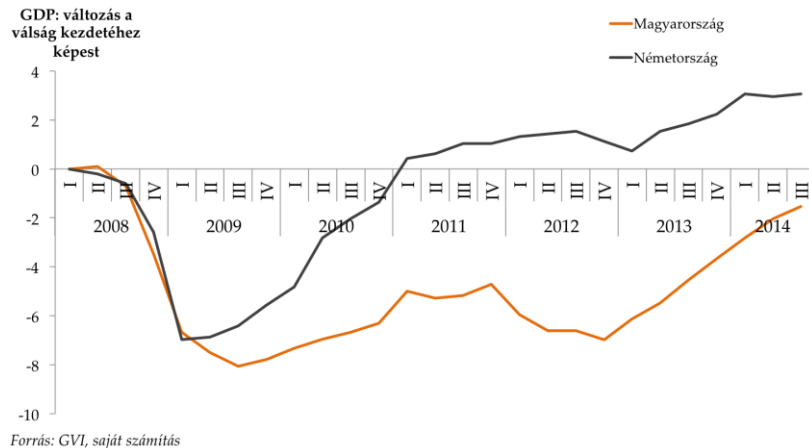
2009-ben rendkívül mély válságot élt meg a magyar gazdaság, a recesszió mélysége megközelítette a transzformációs visszaesés (1991-1995) során tapasztalt mértéket. A gazdasági teljesítmény 2009 folyamán zuhanásszerű visszaesést produkált, mely az év közepén érte el mélypontját. 2010 első felében lelassult a romló tendencia, majd növekedésbe fordult, az év második felében a gyorsulás üteme pedig már elérte a válság előtti szintet. Azonban a nemzetközi gazdasági környezet az euróövezet válságának kialakulásával 2011-ben újfent igen kedvezőtlené vált. A magyar gazdaság növekedési üteme erőteljesen lelassult, 2012-ben pedig visszasüllyedt a recesszióba: a GDP ebben az évben 1,7 százalékos visszaesést produkált. 2013-ban a gazdaság kilábalni látszott a recessziós időszakból: az év egészében 1,1 százalékos növekedést produkált. Az idei év rég nem látott növekedést hozott a GDP-ben. Az első negyedévben az előző év azonos időszakához képest 3,5 százalékkal, a második negyedévben 3,6 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig 3,1 százalékkal növekedett a gazdaság.

A gazdasági válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. A VI. ábra a válság magyar, illetve német gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze egymással a fenti módon. Az ábrán jól megfigyelhető, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassabb volt a magyar gazdaság esetében, mint a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német gazdaságban. Egyrészt a magyar válság mélyebb volt, mint a német, másrészt a kilábalás is később kezdődött meg, mint Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan sebességgel és mértékkel érintette a két gazdaságot, addig a fordulópont után, 2009 első negyedévében a német gazdaság jóval gyorsabban és nagyobb mértékben kapott erőre, mint a magyar. 2010 második félévétől kezdve egyre inkább elszakad egymástól a két gazdaságban a válság előtti szintre való visszakapaszkodás üteme. A német gazdaság 2011 elején már visszatért a válság előtti szintre és azóta szinte töretlenül növekszik tovább, a magyar gazdaság azonban elhúzódó recesszióba került és még 2014 végén sem érte el a válság előtti szintet. Bár a magyar ipari

növekedés motorja továbbra is az ipari export és ezen belül a Németországba irányuló export, a magyar cégek nem tudták teljes egészében kiaknázni a német fellendülést, a kereslet, és ezen belül az importkereslet növekedését.

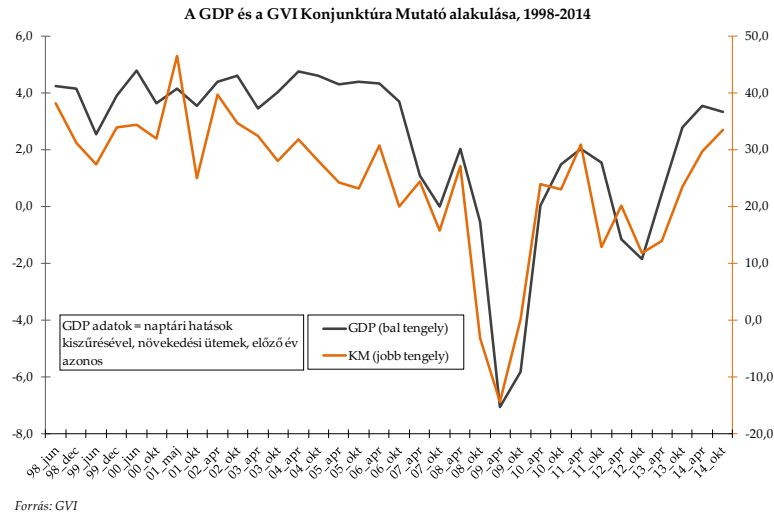
V1. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben

Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 q1 - 2014 q3)

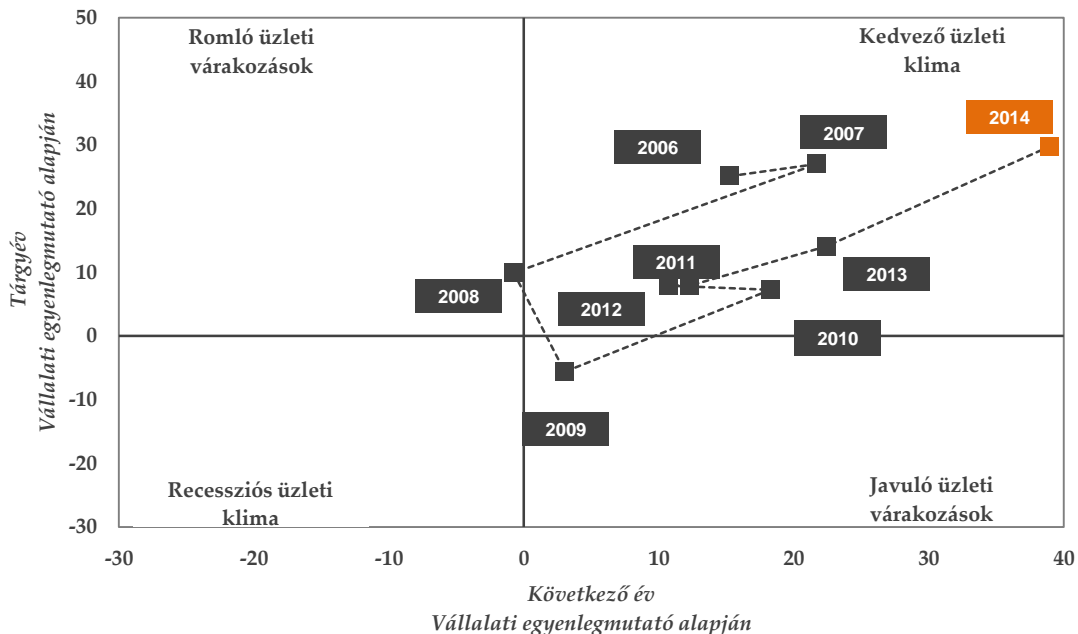
A GVI 2014. októberi konjunktúra-felvételének eredményei az üzleti klíma további javulását vetítik előre. A magyarországi cégek üzleti várakozásai a tavalyi javulás után még optimistábbakká váltak, ami az elmúlt félévihez képest kedvezőbb üzleti klímát jelent. A GVI Konjunktúra Mutató az októberi +23 pontról, csaknem 7 pontos emelkedést követően +30 pontra emelkedett (lásd a V2. ábrát). Ez közepesen magas értéként jellemezhető – utoljára 2011-ben állt hasonló szinten az indikátor. A Bizonytalansági Mutató értéke ezzel együtt nagyon magas, 50 pontos szinten áll. Ez utóbbi arra utal, hogy a korábbiakhoz képest valamelyest megnöttek a különbségek a vállalkozások helyzetértékeléseit tekintve, tehát kevésbé egyöntetű a 2014 második felévére jellemző tendenciák megítélése. Mindemellett a magyar gazdaság jelenlegi teljesítményére vonatkozó, már rendelkezésre álló adatok, valamint a GVI konjunktúra-vizsgálat adatai az idei és a következő évet övező nagyfokú bizonytalanság közepette emelkedő GDP-növekedési ütemet vetítenek előre.

V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2014

Az idei Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés szerint a vállalatok szubjektív üzletihelyzet-értéke a tavaly bekövetkezett pozitív elmozdulást követően tovább javult. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 30 pont – azaz 30 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül. A 2015-re vonatkozó üzleti várakozások optimistábbak, mint az elmúlt években bármikor a jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 39 pont. Az optimizmus visszavezethető az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtó, az idegenforgalom és a vendéglátás területén tevékenykedő, illetve külföldi tulajdonban álló, és exportáló vállalatok várakozásaira.

V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

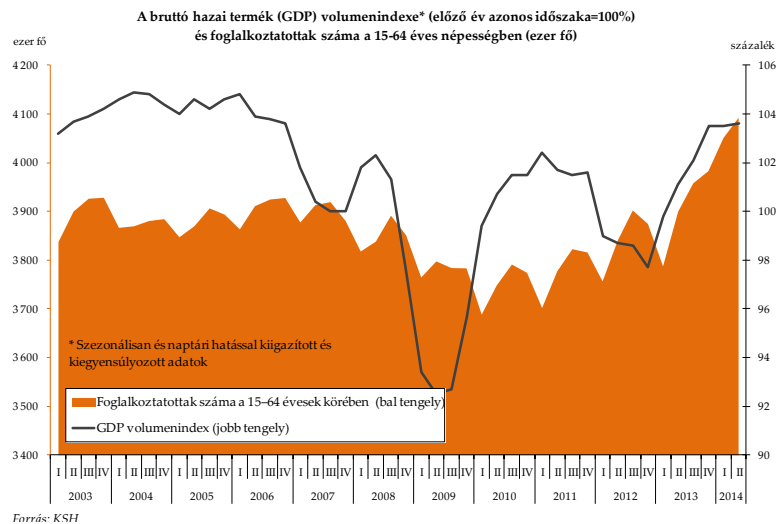

Forrás: NMH, GVI 2006-2014

Létszámváltozások a versenyszférában

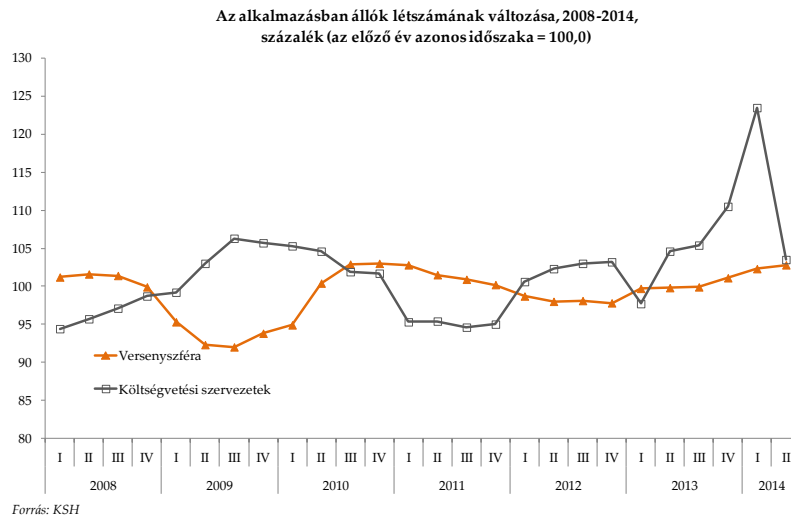
A foglalkoztatottak száma 2010 első felében növekedett, majd ez a kedvező tendencia megtört és enyhe csökkenésnek adta át a helyét. 2011-ben a GDP növekedése lassulni kezdett, a foglalkoztatottak száma pedig kis mértékben nőtt. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP egész évben folyamatosan csökkent, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013 első három negyedévében a GDP lassan emelkedett, a foglalkoztatás pedig – szintén a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább nőtt. A tendencia folytatása 2014-ben is jól megfigyelhető, ugyanis az év első felében folyamatosan emelkedett mind a GDP, mind a foglalkoztatási ráta.

V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2014. III. negyedév

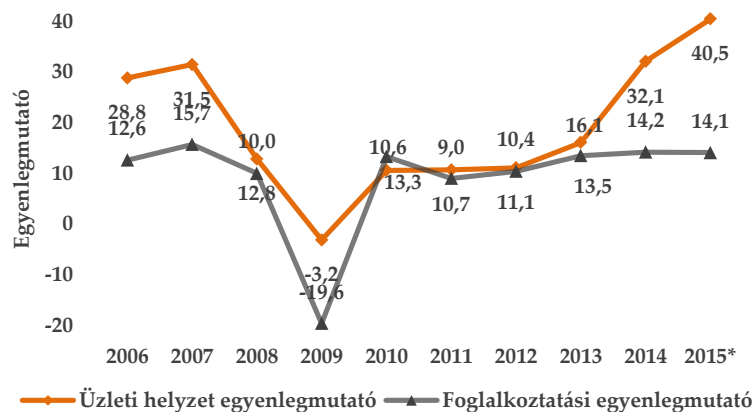
A versenyszférában alkalmazásban állók létszáma a 2008-as igen enyhe növekedés után 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős, 5-8 százalékos visszaesést mutatott minden negyedévben. 2010-ben a csökkenés üteme lassulni kezdett, majd az év második felében már 3 százalékos növekedést tapasztaltunk a versenyszféra alkalmazottainak számában. 2011-ben a növekedési ütem folyamatosan gyengült, az év végén pedig már stagnálást mutattak az adatok. 2012-ben 1-2 százalékos visszaesés tapasztalható minden negyedévben a versenyszférában alkalmazásban állók létszámát tekintve. 2013-ban a negatív tendencia tovább folytatódott, az első három negyedévben enyhén, 1 százalékos mértékben csökkent a versenyszféra alkalmazotti létszáma, majd a negyedik negyedévben 1,1 százalékos növekedés következett be. Idén az első és második negyedévben 2,3, illetve 2,8 százalékkal növekedett a versenyszféra alkalmazotti létszáma.

**V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008-2014, százalék
(az előző év azonos időszaka: 100,0)**

Az idei Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés szerint 2014-ben 14 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette – ugyanez az arány 2013-ban szintén 14 százalékpont volt. A 2015-re vonatkozó várakozások is hasonlóképpen alakulnak, tehát a foglalkoztatási egyenlegmutató stagnálására számíthatunk. A foglalkoztatásra vonatkozó javuló tendenciák kevésbé bizonyulnak erősnek, mint amit az üzleti helyzet javulásánál láttunk.

V6. ábra: Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenleg- mutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatíván és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

*a 2015. évi értékek a vállalati várakozásokon alapulnak.

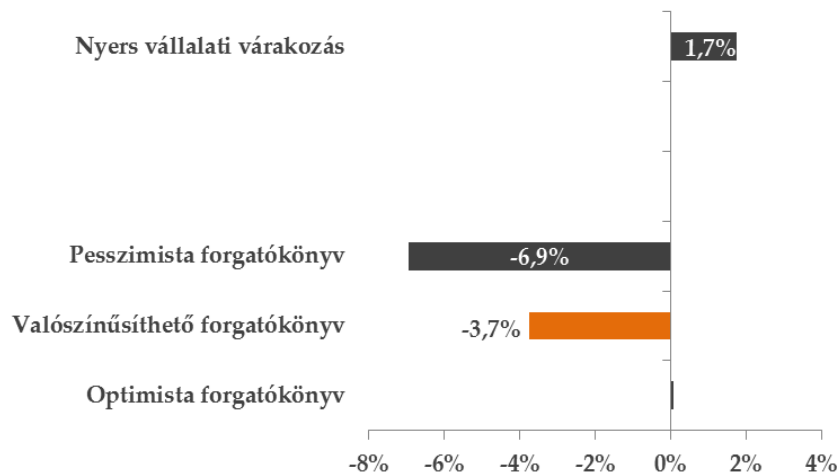
Forrás: NMH, GVI 2006-2014

Az adatfelvétel nyers adatai szerint az általában túlzott optimizmust kifejező vállalatok válaszi alapján 1,76 százalékpontos növekedés várható a foglalkoztatásban, amivel szemben – a GVI korrekcióját figyelembe véve – inkább 3,7 százalékpontos csökkenés valószínűsíthető. A makrogazdasági környezet jelentős javulása esetében a stagnálás sem kizárható, mint ahogyan a körülmények nem várt romlása 6,9 százalékos csökkenést is eredményezhet a foglalkoztatásban.

A valószínűsíthető forgatókönyv szerint az építőiparban 1,3 százalékponttal, a kereskedelemben pedig 0,9 százalékponttal nőhet az alkalmazásban állók létszáma. Ezzel szemben a többi gazdasági ágban csökkenés valószínűsíthető, leginkább a gazdasági szolgáltatásokban, ahol -7,5 százalékpontos csökkenést prognosztizálunk. A valószínűsíthető forgatókönyv szerint a döntően exportra dolgozó vállalati körben -9,3 százalékpontos csökkenést valószínűsítünk 2015-ben.

V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2015-ben

Forrás: NMH-GVI (n=3895)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

Összességében elmondható, hogy bár a versenyszféra optimistán tekint a 2015. évre, az üzleti környezet javulására utaló várakozások valószínűleg mégsem járnak majd együtt a versenyszektorban a foglalkoztatás növekedésével.

Bevezetés

A tanulmány a hazai munkaerő-piac legnagyobb reprezentatív felmérés-sorozatának legújabb eredményeit tartalmazza, amelyben 7179 cég vezetőjének a foglalkoztatásra, a cég üzleti helyzetére, valamint a cég jövőre vonatkozó kilátásaira vonatkozó válaszait rögzítettük és elemezzük. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők földrajzi elhelyezkedés és gazdasági ág együttes eloszlása és ezen belül létszám szerint. A kutatás megvalósulása több száz szakértő munkájának gyümölcse, akik az adatfelvétel előkészítésében, az adatfelvétel terepmunkájában, az adatok rögzítésében, feldolgozásában és elemzésében vettek részt, illetve készítették az adatfelvételt támogató számítástechnikai fejlesztéseket.

A munkaerő-piac rövid távon várható folyamatainak felmérésére irányuló vizsgálsorozat története a rendszerváltást követő évekre nyúlik vissza, amely változó tartalommal és kutatási, adatfelvételi koncepcióval ugyan, de már a '90-es évek elejétől a munkaerő-piac helyzetére és várható folyamataira vonatkozó elemzések meghatározó adatforrásának számított és számít. E vizsgálsorozat újabb állomásaként 2014. szeptember 4.-a és október 17.-e között nyolcadik alkalommal került sor a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerő-piaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra.

1. Makrogazdasági helyzet

A fejezet a magyar és a nemzetközi gazdasági helyzet legfontosabb jellemzőit vázolja fel, különös tekintettel a 2008-2009-es gazdasági válság hosszabb távú hatásaira és az azóta eltelt időszak folyamataira, az euróövezet válságának kibontakozására, valamint a közeljövő várható tendenciáira. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert a mindenkori gazdasági helyzet közvetlen és erős hatást gyakorol a munkaerőpiacra, így annak folyamatait csak tágabb gazdasági kontextusba helyezve érthetjük meg igazán.

A „Kilátások, kockázatok” című alfejezetben a világgazdaság várható közeljövőbeli folyamatait vázoljuk fel a legfrissebb, az EU-ra és Magyarországra vonatkozó előrejelzések eredményeinek segítségével, valamint hazai vállalati felmérések eredményeit ismertetjük, mely által a magyar versenyszféra üzleti helyzetéről és várható kilátásairól is képet kapunk. A „Nemzetközi kitekintés” című alfejezetben az EU, valamint Németország és Franciaország gazdaságának helyzetébe nyerünk betekintést makrogazdasági mutatókon és a legfontosabb európai gazdaságkutató intézetek vállalati felméréseiből származó adatokon keresztül. A „Makrogazdasági trendek Magyarországon” című alfejezet a magyar gazdaság elmúlt évekbeli tendenciáit foglalja össze a legfontosabb makrogazdasági mutatók bemutatásával.

1.1. Kilátások, kockázatok

Az alábbi alfejezetben azt vázoljuk fel, hogy a legfrissebb előrejelzések szerint milyen gazdasági tendenciákra számíthatunk a következő évben. A világgazdaság közeljövőbeli folyamatainak vizsgálatakor kikerülhetetlen az USA gazdaságának rövid áttekintése, mivel ennek a globális gazdaságra gyakorolt hatása igen jelentős. Emellett áttekintjük az Európai Bizottság és egyes vezető befektetési bankok előrejelzéseit mind az EU, mind Magyarország gazdaságára vonatkozóan, valamint kitérünk egyes fontos kockázati tényezőkre, melyek az európai és magyar gazdaság növekedését veszélyeztetik. Ezután két hazai vállalati felmérés legfrissebb eredményeit is ismertetjük, mely a magyar versenyszféra jelenlegi üzleti helyzetéről és várható kilátásairól ad képet.

Főbb megállapítások

Az Európai Bizottság prognózisa szerint az EU és az euróövezet gazdaságát a fokozatos fellendülés jellemzi, mivel a válság hatása halványulni látszik, a strukturális reformok hatása pozitív, a tagországok többségében javul a munkaerőpiaci helyzet és a pénzügyi feltételek is adottak a további fellendüléshez. A gazdasági növekedés a várakozások szerint az előrejelzés időszakában fokozatosan felgyorsul: 2015-ben az EU-ban 1,5 százalék, az euróövezetben pedig 1,1 százalék lehet.¹

A legtöbb nemzetközi elemzőcég Magyarországra vonatkozó előrejelzésében 2014 egészére jelentős, 2,8-3,2 százalék körüli GDP-növekedést vár. 2015-re viszont

¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2014_autumn/hu_en.pdf

lassulás várható: 2,3-2,5 százalékos lehet a fellendülés, mivel a monetáris környezet romlását és szigorúbb fiskális politikát várnak.²

A GVI és a GKI konjunktúramutatóinak 2014-es értékei azt jelzik, hogy Magyarországon az üzleti klíma várhatóan tovább javul. A magyarországi cégek üzleti várakozásai a tavaly óta mért javulás után még optimistábbá váltak, ami kedvezőbb üzleti klímát jelent. A vállalkozások kilátásai a 2013. évinél alacsonyabb bizonytalanság közepette a pozitív irányú változások erősödését vetítik előre.

1.1.1. tábla: A legfontosabb, az EU-s és magyar gazdasági növekedést veszélyeztető kockázati tényezők

Európai Unió
<ul style="list-style-type: none">– bizonytalanság a rövid távú kilátásokat tekintve– az euróválság újabb hullámai rányomhatják bélyegüket a növekedésre és a foglalkoztatásra– fennáll a gazdasági visszaesés veszélye– a válságot megelőző években jelentős belső és külső egyensúlytalanságok halmozódtak fel a tagállamokban– a pénzügyi piacok továbbra is szétaprózottak– a folyamatban levő mérlegkiigazítás egyes országokban visszaveti a beruházásokat és a fogyasztást– hatalmas különbségek a tagállamok, illetve a különböző méretű vállalkozások között– viszonylag magas átlagos munkanélküliség
Magyarország
<ul style="list-style-type: none">– a gazdaság leszakadása, elhúzódó recesszió– a nagy üzleti szektorokat és a bankszektorot sújtó adóterhelés– a beruházások volumene jelentősen mérséklődhet, mivel hiányoznak a beruházás feltételei– korlátozott és drága hitelhez jutás– a gazdaságpolitika kiszámíthatatlansága miatti bizalomvesztés– alacsony foglalkoztatottság, a versenyszektorban magas munkanélküliség

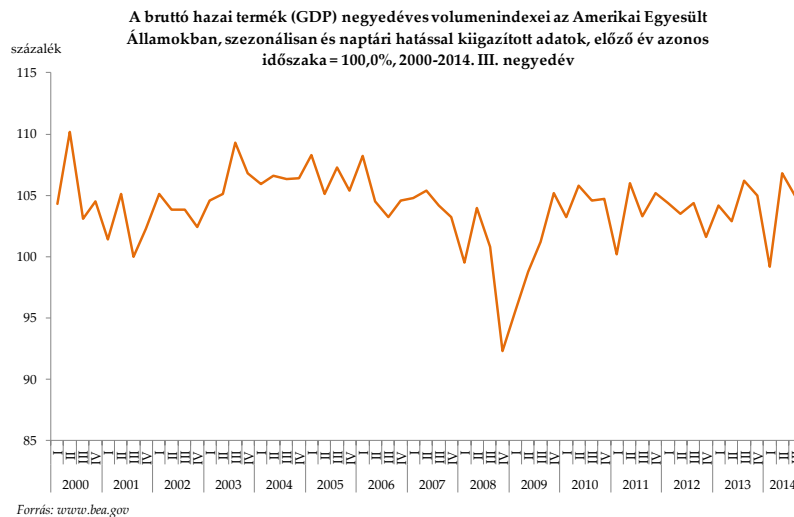
Az Egyesült Államok gazdasági helyzetének főbb jellemzői

A világgazdasági válság az Egyesült Államokból indult ki, így először ott éreztette hatását. 2008 utolsó negyedében az USA bruttó hazai terméke (GDP) jelentős, 7,7 százalékos csökkenést mutatott, mely azelőtt utoljára az 1980-as években fordult elő. A visszaesés 2009 első felében fokozatosan mérséklődött, a harmadik negyedévben pedig már 1,2 százalékos növekedést mutattak az adatok. Ez a negyedik negyedévben 5,2 százalékosra gyorsult, így az év egészében csak 2,0 százalékos visszaesést tapasztaltunk. 2010 első negyedében 3,2 százalékosra lassult a növekedési ütem, az év további részében azonban 4 százalék felett volt a bővülés, az egész évben 3,8 százalékot érve el. 2011-ben az Egyesült Államok gazdasága továbbra is tartotta ezt a bővülési ütemet (3,7 százalék), majd 2012-ben 4,2 százalékosra gyorsult az éves GDP-növekedés, amit 2013-ban lassulás követett (3,7 százalék). Idén az első három hónapban 0,8 százalékkal csökkent az Egyesült Államok GDP-je, míg a második negyedévben 6,8 százalékos növekedést

² <http://www.origo.hu/gazdasag/20141007-imf-javultak-magyarorszag-kilatasai.html>

figyelhettünk meg, amit a harmadik negyedévben alacsonyabb mértékű növekedés követett (4,9 százalék)³ (lásd az 1.1.2. ábrát).

1.1.2. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 2000 – 2014. III. negyedév

A válság hatására történelmi rekordot döntött az ipari termelés csökkenése az Egyesült Államokban. 2008 szeptemberében 4,2 százalékos visszaesést mutattak az adatok. 2008 második negyedévében 5,3 százalékkal, a harmadik negyedévben 12,1 százalékkal, a negyedik negyedévben pedig már 16 százalékkal csökkent az ipari termelés. A mélypont 2009 első negyedévében következett be, ekkor az ipari termelés több mint 60 éve nem látott mértékben zsugorodott: 20 százalékkal volt alacsonyabb, mint 2008 azonos negyedévében. 2009 második negyedévében mérséklődött a visszaesés üteme, a harmadik negyedévben pedig – a gépjárműipari, a fémipari és a technológiai szektornak köszönhetően – már igen jelentős, 5,2 százalékos bővülést mutattak az adatok. 2009 végén a negyedéves növekedés magas, 6,3 százalékos szinten alakult, de az év egészében így is jelentős, 11,3 százalékos volt a visszaesés. 2010-re a lassuló ütemű fellendülés volt jellemző, ami 5,7 százalékos éves növekedéshez vezetett. 2011-ben jelentős, az év második felében az 5 százalékot is elérő emelkedést tapasztaltunk, éves szinten ekkor 3,4 százalékos volt a növekedés. 2012 elején ez a tendencia folytatódott, az év közepén azonban stagnált az ipari termelés, így az egész évben 3,8 százalékkal volt magasabb az ipari termelés volumene, mint a megelőző évben. 2013-ban az éves ipari termelési volumen 2,9 százalékkal haladta meg az előző évi eredményt. 2014 elején jelentős, 3,9 százalékos volt a bővülés, ami második negyedévben még tovább erősödött (5,5 százalékra), majd a harmadik negyedévben lelassult 3,2 százalékra (lásd az 1.1.3. ábrát).

³Forrás: http://www.bea.gov/scb/pdf/2014/10%20October/1014_gdp_and_the_economy.pdf

Forrás: <http://www.bea.gov/newsreleases/national/gdp/gdphighlights.pdf>

1.1.3. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév=100%), 2000 – 2014. III. negyedév

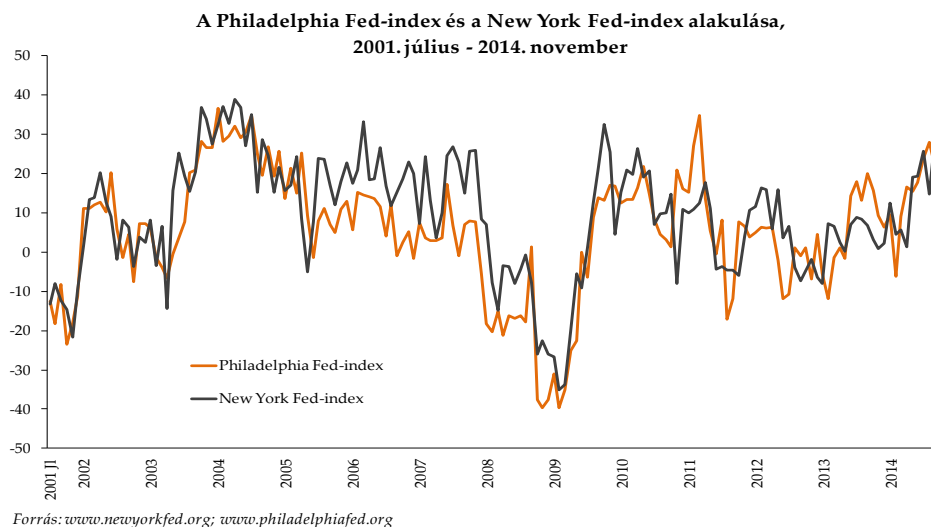

A Philadelphia Fed-index, mely az amerikai feldolgozóipari vállalatok üzleti kilátásairól ad képet, 2008 novemberében érte el sokéves mélypontját. A feldolgozóipari aktivitás indexe ekkor -39,6 pontra zuhant – ilyen alacsony értékre 1990 óta nem volt példa. Ezután néhány hónapon keresztül javulást mutatott, de 2009 februárjában újabb visszaesés következett (-39,6 pont). 2009 folyamán jelentős mértékben javult az index értéke, augusztustól pedig már elérte a pozitív értéktartományt. A 2010-es év első felében visszaesett a mutató, majd a második félévben jelentős mértékben emelkedett az értéke. Csúcspontját 2011 márciusában érte el (34,7 pont) de ezután ismét meredeken zuhanni kezdett és 2011 júniusában újfent negatív értéket vett fel, augusztusban pedig -17,1 pontos mélypontra esett vissza. 2011 végén és 2012 első három hónapjában emelkedést mutattak az adatok, 2012 májusától 2013 májusáig azonban újfent a negatív tartományba került a mutató. 2013 második felében növekedést mutatott az adatsor, mely folyamat 2014-ben folytatódott és augusztusban elérte a 28 pontot, mely értéket utoljára 2011 márciusában haladta meg (lásd az 1.1.4. ábrát).

A New York-i Fed-index, mely szintén a feldolgozóipari folyamatok állapotát írja le, már 2008 februárjában (még a válság kirobbanása előtt) visszaesést jelzett és a negatív tartományba került. A válság hatása 2008 októberében érződött először a mutatón, amikor is egyetlen hónap alatt 17,2 pontot zuhant az értéke. A mélypontot (-35,09 pont) 2009 februárjában érte el, ezután viszonylag gyors növekedésnek indult, és 2009 júliusában már pozitív értéket (1,08 pont) vett fel. 2009 őszén folytatódott a növekvő tendencia, de az év végén zuhanásszerű, 21 pontos csökkenést figyelhettünk meg. 2010 elején újra növekedést mutatott az index, de az év második felében ismét folyamatos visszaesést tapasztaltunk. 2010 decemberétől 2011 áprilisáig ismét emelkedett az index értéke, de ezt öt hónapos csökkenés követte, így az index átkerült a negatív tartományba. 2012 első negyedévében újra számottevő emelkedést

mutattak az adatok, de a második félévben ismét jelentős visszaesésnek lehettünk tanúi, így az index a negatív értéktartományba került. 2013-ban az index szinte minden hónapban a pozitív tartományban maradt, de év végére jelentősen csökkent az értéke. A 2014-es év 12,51 pontos fellendüléssel indult, majd az első negyedéves alacsony ütemű növekedés után májustól folyamatosan magas értéket mutattak az adatok. Az index 2014 szeptemberében 27,54 pontot ért el, amire 2009 októbere óta nem volt példa (lásd az 1.1.4. ábrát).

1.1.4. ábra: A Philadelphia Fed-index és a New York Fed-index alakulása, 2001. július – 2014. november

Az alábbiakban olvasható gazdasági előrejelzések főbb jellemzőit foglalja össze az 1.1.5. táblázat.

1.1.5. tábla: A fejezetben olvasható gazdasági előrejelzések főbb jellemzői

Előrejelző szervezet	Földrajzi térség	Indikátorok
Európai Bizottság	EU-28, eurózóna	GDP, munkanélküliség, infláció
OECD	eurózóna	GDP, munkanélküliség
Conference Board	eurózóna	GDP
CIB Bank	Magyarország	GDP
JP Morgan	Magyarország	GDP
Moody's	Magyarország	GDP
Kopint-Tárki	eurózóna, EU, Magyarország	GDP, ipari termelés, építőipari termelés
GVI	Magyarország	üzleti bizalmi index
GKI	Magyarország	üzleti bizalmi index

Az Európai Unió gazdasági helyzetére vonatkozó előrejelzések

A magyar gazdaság állapotára igen erősen hat tágabb környezete, azaz az Európai Unió, mely kis, nyitott gazdaságunk legfőbb exportpiaca és kereskedelmi partnere. Ezért a gazdasági előrejelzéseket mindenképpen az Unióra vonatkozó prognózisok áttekintésével érdemes kezdeni. Az alábbiakban az Európai Bizottság és több

független elemzőcég előrejelzését olvashatjuk, majd áttérünk a Magyarországra vonatkozó elemzésekre.

Az Európai Bizottság 2014. őszi gazdasági előrejelzése⁴ szerint az Európai Unió és az euróövezet gazdaságát rövid távon az alacsony ütemű növekedés jellemzi. A 2014-es év egészét tekintve a reál GDP növekedése várhatóan 1,3 százalék körül alakul az Európai Unió egészében és várhatóan 0,8 százalék körül az euróövezetben. A várakozások szerint a gazdasági növekedés fokozatosan felgyorsul a javuló külföldi és belföldi kereslet hatására, így 2015-ben az EU-ban 1,5 százalék, az euróövezetben pedig 1,1 százalék lesz, 2016-ban pedig eléri a 2 százalékot, illetve az 1,7 százalékot.

Az előrejelzés kitér arra is, hogy az EU-ban a bankunió felé tett lépések nyomán a pénzügyi ágazat megerősödése, valamint a strukturális reformok első eredményei várhatóan a gazdasági növekedés felgyorsulását eredményezik majd. A folyamat következménye, hogy javulni fog a belső és külső kereslet.

A szakértők úgy látják, hogy az uniós fellendülés a pénzügyi válságból való kilábalást tekintve gyengének tűnik. Az elkövetkező két év során a tagországok közti növekedéssel kapcsolatos különbségek mérséklődése várható, de minden bizonnyal pozitív irányú növekedés várható a tagországokban.

A munkaerő-piaci változások a GDP-változásokhoz képest jellemzően legalább fél évvel később jelentkeznek, ezért a gazdasági tevékenység élénkülése várhatóan csak fokozatosan eredményez majd munkahelyteremtést. A kiugróan magas munkanélküliségi ráták alacsonyabb szintre ereszkedtek, de a munkaerőpiac várhatóan csak 2016 végén mutat majd érdemi javulást. Az előrejelzés szerint a munkanélküliség 2016-ban az EU-ban 9,5 százalékra, az euróövezetben pedig 10,8 százalékra fog mérséklődni, ugyanakkor az országok közötti különbségek nagyok maradnak.

Az EU-ban az előrejelzés időszakában az infláció várhatóan növekedni fog: 2015-ben 1 százalékkal, míg 2016-ban 1,6 százalékkal. Az euróövezet tekintetében 2015-ben 0,8 százalék, míg 2016-ban 1,5 százalékhoz közeli lesz a fogyasztói-árindex alapján mért infláció. Az államháztartási hiány csökkenése folytatódik, az előrejelzés szerint ez 2015-ben a GDP 3 százalékára esik vissza az EU-ban és az euróövezetben is, míg a GDP-arányos adósságráta az EU-ban csaknem 88,3 százalék, az euróövezetben pedig 94,8 százalék lesz.

Az OECD előrejelzése szerint⁵ az eurózónában a gazdasági aktivitás 2015-ben és 2016-ban lassú élénkülést fog mutatni, mivel a gazdasági szintér bizalmi szintje várhatóan tovább emelkedik. A gyenge növekedés háttérében a magas munkanélküliség és a nagymértékű magán- és állami adósság, valamint a szigorú hitelfeltételek állnak. A fiskális konszolidáció üteme jelentős mértékben csökkent az OECD szerint, ezzel szignifikáns mértékben visszafogva a növekedést.

⁴ Forrás: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1362_hu.htm

⁵ Forrás: <http://www.oecd.org/eco/outlook/euro-area-economic-forecast-summary.htm>

A Conference Board előrejelzése szerint⁶ az euróövezet 2015-ben 3,4 százalékos növekedést ér el.

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2014. őszi konjunktúrajelentése⁷ szerint az euróövezet GDP-bővülése megtorpan, ám jövőre felgyorsulhat – feltéve, ha az idén gyengén teljesítő országok konjunktúrája javul. A konjunktúra-indikátorok alapján az intézet arra következtet, hogy az év második felében a vártnál lanyhább növekedés marad a jellemző.

Magyarország gazdasági helyzetére vonatkozó előrejelzések

Az elemzők Magyarországra vonatkozó őszi elemzéseikben⁸ a gazdaság növekedési ütemének lassulását állapították meg. Az idei évre azonban 3,15 százalékos, a jövő évre pedig 2,25 százalékos GDP-bővülést várnak.

2014 novemberében az elemzők jellemzően 2,8-3,2 százalékos növekedésre számítanak az év harmadik negyedévére vonatkozóan. Kivételt képeznek a CIB Bank elemzői, akik 2,4 százalékos növekedésre számítanak az adott időszakban. A második negyedévhez képest a megtorpanás oka elsősorban az ipari termelés visszaeső teljesítménye. A lendületvesztés után a szakemberek a jövőre vonatkozóan egyre kisebbre becsülik a növekedést: míg az idei első félévben 2,7 százalékos fellendülést prognosztizáltak 2015-re, az idei év utolsó negyedévében az értéket 2,25 százalékra módosították.

A JP Morgan londoni elemzőcég javította magyar növekedési előrejelzését. Az elemzőcég szakértői 2015-re vonatkozóan a korábbi 3,3 százalékos növekedés helyett 2,2 százalékot prognosztizálnak.⁹

A Moody's őszi országjelentése szerint¹⁰ a magyar gazdaság középtávú növekedési kilátásai javultak, azonban a növekedési ütem várhatóan alacsony lesz, ami nehezíti az adósságteher csökkentését. A beruházások értéke növekedési pályára állt, ami az uniós források fokozottabb felhasználásának, valamint a kormányzat gazdaságpolitikai intézkedéseire adott reakciók jele. A növekedést ugyanakkor korlátozzák bizonyos strukturális tényezők, mint a gyenge demográfiai mutatók, a térségi összehasonlításban alacsony foglalkoztatottsági ráta és a rossz befektetési klíma.

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2014. őszi konjunktúrajelentése¹¹ szerint a magyar gazdaság ideje, 3,5 százalék körüli növekedését 2014-ben gyengébb, 2,7 százalékos bővülés követheti. A kutatók a belső felhasználás mérséklődésére

⁶ Forrás: <https://www.conference-board.org/data/globaloutlook/>

⁷ Forrás: http://www.kopint-tarki.hu/wp-content/uploads/2014/09/Konjunkt%C3%BArajelent%C3%A9s_2014_03_final.pdf

⁸ Forrás: http://www.portfolio.hu/gazdasag/magyarorszag_jobban_teljesit_most_nem.4.206290.html

⁹ Forrás: http://www.mfor.hu/cikkek/Londoni_elemzok_romlottak_a_novekedesi_kilatasaink.html

¹⁰ Forrás: http://mfor.hu/cikkek/Alacsony_magyar_novekedesi_utemet_var_a_Moody_s.html

¹¹ Forrás: http://www.kopint-tarki.hu/wp-content/uploads/2014/09/Konjunkt%C3%BArajelent%C3%A9s_2014_03_final.pdf

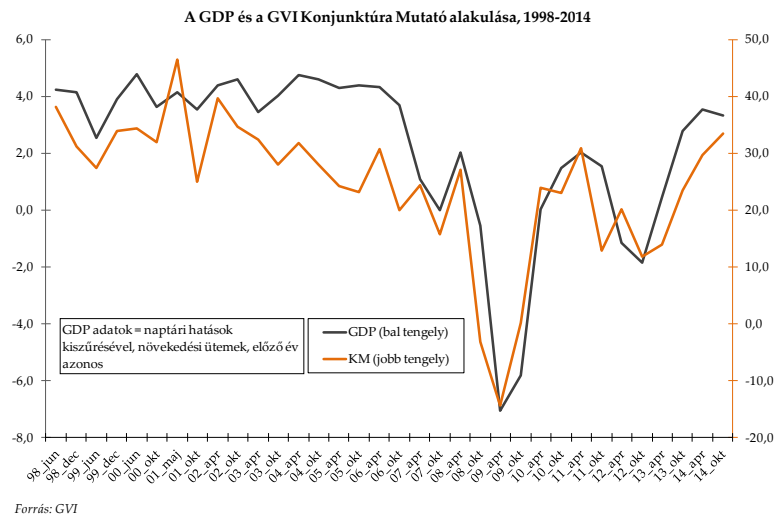

számítanak, miközben a külkereskedelemben jövőre mindkét irányú forgalom alacsonyabb növekedését várják. Az ipari növekedés idejének megindulásában az exportértékesítés játszotta a domináns szerepet, de az enyhe gyorsulás a belső felhasználás csökkenéséből növekedésbe történt átfordulásának köszönhető. Az elemzők idén az ipar bruttó termelésének 9,5 százalékos körüli bővülésével számolnak. Az építőipari termelés az idei év első hét hónapjában erősebbé vált. Az épületek építésének dinamizmusát a teljes vizsgált időszak alatt meghaladta az egyéb építmények építésének fejlődése. Az építőipar bruttó kibocsátásának növekedése 2014-ben elérheti a 20 százalékos, míg 2015-ben a szakértők 14-15 százalékos bővülést jósolnak.

2014 októberében harmincnegyedik alkalommal került sor az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) vállalati konjunktúra-vizsgálatára, amely több mint 14.000 cég megkeresésével készül minden évben áprilisban és októberben, a területi kamarák közreműködésével. Magyarországon ez a legtöbb céget felmérő vállalati konjunktúra-vizsgálat. A kutatás része az Eurochambres mintegy 14 millió vállalkozásra kiterjedő európai konjunktúra-vizsgálatának. Ez év októberében a megkeresett vállalkozások közül 2.853 cégnél töltötték ki kérdőívünket – vizsgálatunk ennyi vállalatvezető válaszain alapul.

A 2014. októberi adatfelvétel eredményei az üzleti klíma további javulását vetítik előre. A magyarországi cégek üzleti várakozásai a tavalyi javulás után még optimistábbakká váltak, ami az elmúlt fél évihez képest kedvezőbb üzleti klímát jelent. A GVI Konjunktúra Mutató az októberi +23 pontról, csaknem 7 pontos emelkedést követően +30 pontra emelkedett (lásd az 1.1.6. ábrát). Ez közepesen magas értéknek jellemezhető – utoljára 2011-ben állt hasonló szinten az indikátor. A Bizonytalansági Mutató értéke ezzel együtt nagyon magas, 50 pontos szinten áll. Ez utóbbi arra utal, hogy a korábbiakhoz képest valamelyest megnöttek a különbségek a vállalkozások helyzetértékeléseit tekintve, tehát kevésbé egyöntetű a 2014 második félévére jellemző tendenciák megítélése. Mindemellett a magyar gazdaság jelenlegi teljesítményére vonatkozó, már rendelkezésre álló adatok, valamint a GVI konjunktúra-vizsgálat adatai az idei és a következő évet övező nagyfokú bizonytalanság közepette emelkedő GDP-növekedési ütemet vetítenek előre.

1.1.6. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2014

A GKI Gazdaságkutató Zrt. legfrissebb, 2014. novemberi felmérése szerint¹² kissé csökkent a GKI-Erste konjunktúra-index értéke. A felmérés szerint novemberben az üzleti várakozások nem változtak, a fogyasztói várakozások viszont rosszabbak lettek.

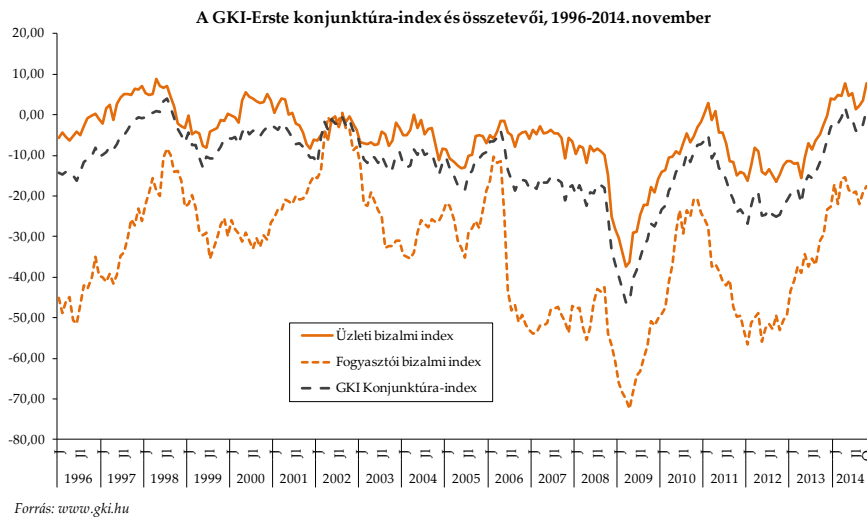
A GKI konjunktúra-indexe 2008 őszén kezdett gyors ütemben romlani, a 2009-es évet pedig történelmi mélypontra kezdte. Az egyre gyorsuló zuhanás 2009 áprilisában érte el mélypontját, majd ezt lassú ütemű javulás követte. Miután az üzleti szektor és a fogyasztók várakozásai szinte töretlen javulást mutattak 2009 májusától 22 hónapon át, az index 2010 végére elérte 2006 tavaszi szintjét. 2011 elején azonban újra negatív fordulatnak lehettünk szemtanúi, és az index értéke egész évben folyamatosan csökkent. 2012-ben hullámzott az indexérték, majd az év végétől 2013 őszeig lassan emelkedett 2014 tavaszáig, amikor fordulóponthoz ért és enyhén csökkenésbe kezdett.

2014 novemberében az üzleti szférán belül csak a kereskedelmi várakozások javultak. Az ipari bizalmi index nem változott, míg az építőipari bizalmi index csökkent. A foglalkoztatási szándék az iparban stagnált, az építőiparban és a szolgáltató cégeknél gyengült, a kereskedelemben viszont javult. A lakosság munkanélküliségtől való félelme nem változott. A magyar gazdaság kilátásainak megítélése a kereskedelem kivételével minden ágazatban és a fogyasztók körében is kissé romlott. A GKI fogyasztói bizalmi index kéthavi növekedést követően az októberi növekedésnél nagyobb mértékben csökkent.

Az 1.1.7. ábrán a GKI-Erste konjunktúra-index látható, amely a fogyasztói bizalmi index és az üzleti bizalmi index súlyozott átlaga.

¹² Forrás: http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/gki_konj_1411.pdf

1.1.7. ábra: A GKI-Erste konjunktúra-indexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996 - 2014

1.2. Nemzetközi kitekintés

Az alábbi alfejezetben Németország, Franciaország és az EU-tagállamok gazdaságának helyzetébe nyerünk gyors betekintést egyrészt makrogazdasági mutatók (GDP, ipari termelés), másrészt a legnagyobb nyugat-európai gazdaságkutató intézetek (Ifo, INSEE) vállalati felméréseiből származó üzleti bizalmi indexek segítségével. A tágabb makrogazdasági környezet feltérképezése azért képezi fontos részét a hazai gazdaságról alkotott kép értékelésének, mert Magyarország kis, nyitott gazdaság, és így konjunkturális helyzete nagyban függ az európai exportpiacok keresletétől, különös tekintettel a német piacra.

Főbb megállapítások

Az üzleti várakozásokat felmérő vállalati konjunktúramutatók, valamint a makrogazdasági mutatók tanulsága szerint a német és a francia gazdaság 2008 második felében a válság következtében óriási visszaesést szenvedett el. Bár 2009-ben és 2010-ben végbement a válságból való kilábalás és elkezdődött a válság utáni gazdasági fellendülés, azonban 2011-ben az euróövezet válsága újfent visszavetette a nyugat-európai gazdaságok fejlődését. 2012-ben a kedvezőtlen tendencia folytatódott és az EU újra recesszióba sodródott. 2013-ban mérsékelt ütemű pozitív folyamatok kezdődtek el a nyugat-európai gazdaságokban. 2014 végén az üzleti bizalmi indexek csökkenő ütemet mutatnak és a közeljövőt illető várakozások csak óvatos optimizmusról tanúskodnak. Mind az Ifo és az INSEE konjunktúraindexei, mind a legtöbb (GDP-re és ipari termelésre vonatkozó) makrogazdasági mutató azt jelzi előre, hogy a következő évben csak enyhe növekedés várható.

A nemzetközi makrogazdasági környezet konjunkturális helyzetéből következtethetünk arra, hogy a közeljövőben milyen kereslet várható a magyar

exporttermékek iránt. Magyarország legfőbb exportpiaca az Európai Unió, ezen belül is Németország (2013-ban a magyar export 25,9 százaléka irányult Németországba, az importnak pedig 25,0 százaléka származott onnan). Az alábbiakban a legfontosabb német és francia makromutatókon keresztül mutatjuk be az utóbbi évek gazdasági folyamatait, valamint a müncheni Ifo gazdaságkutató intézet és a francia statisztikai hivatal (INSEE) legfrissebb elemzési eredményeit is ismertetjük.

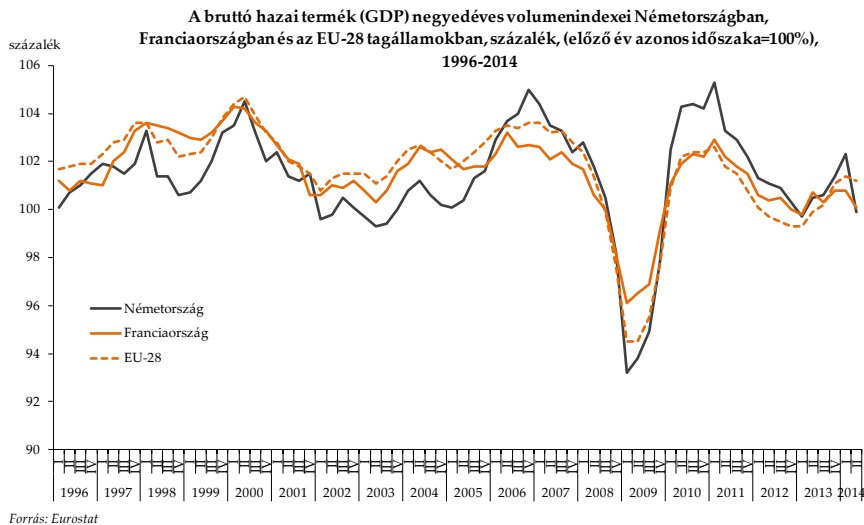
Bruttó hazai termék (GDP)

A német bruttó hazai termék (GDP) a gazdasági válság következtében igen erőteljes zuhanást szenvedett el: a 2008-as 1,1 százalékos növekedés után 2009-ben 5,1 százalékos csökkenést mutattak az adatok a megelőző évhez képest. 2010-ben azonban már gyors ütemben kapott erőt a német gazdaság, mely minden negyedévben 4 százalék feletti növekedési ütemet produkált, az év egészében pedig 4,0 százalékkal bővült. 2011-ben a növekedés üteme lelassult az euróválság következtében, ekkor már csak 3,3 százalékos emelkedést mutattak az adatok. 2012-ben a gazdaság továbbra is gyengébben teljesített, így a bővülés immár 0,7 százalékosra lassult. A negatív folyamatok 2013-ban is folytatódtak, ugyanis ekkor mindössze 0,4 százalékos volt a növekedés. Idén az első negyedévben 0,8 százalékos bővülést ért el a német gazdaság, a második negyedévben pedig 0,1 százalékkal lassult (lásd az 1.2.1. ábrát).

A francia GDP már 2008-ban igen enyhe (0,1 százalékos) csökkenést mutatott, majd 2009-ben 3,1 százalékkal esett vissza. A német adatokhoz hasonlóan Franciaország esetében is 2010-től tapasztaljuk a fellendülést: az év egészében 1,7 százalékkal növekedett a bruttó hazai termék volumene az előző évhez képest. 2011-ben a bővülés folytatódott, az év egészében 2 százalékos növekedést tapasztaltunk, 2012-ben pedig stagnált a francia GDP. 2013-ban 0,2 százalék volt az éves GDP-növekedés. A 2014-es év első két negyedévében az előző év azonos időszakához képest mindössze 0,8, illetve 0,1 százalékos növekedés történt (lásd az 1.2.1. ábrát).

Ha az Európai Unió összes tagállamának átlagos bruttó hazai termékét vizsgáljuk meg, azt láthatjuk, hogy az övezet gazdasága a válság következtében történelmi mértékű zuhanást szenvedett el, mely 2009-ben 4,5 százalékot tett ki. 2010-ben már 2,0 százalékos bővülés következett be, de 2011-re ez a növekedés az euróövezet újabb válsága miatt megtört, és az év egészében mindössze 1,6 százalékos volt. 2012-ben a kedvezőtlen tendencia folytatódott és az EU újra recesszióba sodródott: a GDP-adatok 0,4 százalékos csökkenést mutattak. 2013-ban enyhe, 0,1 százalékos emelkedést láthattunk. Az idei év első felében az enyhén növekvő tendencia folytatódott: 0,3 illetve 0,2 százalékos volt a növekedés (lásd az 1.2.1. ábrát).

1.2.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei Németországban, Franciaországban és az EU-28 tagállamokban, százalék, (előző év azonos időszaka=100%), 1996-2014

Ipari termelés

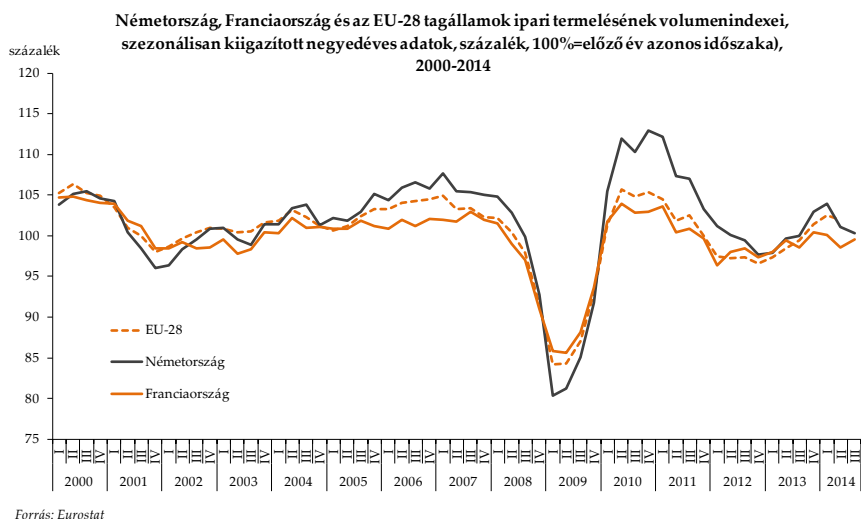
Németország ipari termelése mélyrepülésbe kezdett a gazdasági válság hatására: a 2008-ban tapasztalt enyhe, 0,1 százalékos éves csökkenés után 2009-ben igen jelentős, 16,3 százalékos visszaesés következett be 2008-hoz képest. Ezt 2010-ben nagy mértékű, 10 százalékos meghaladó fellendülés követte, mely 2011-re 7,2 százalékosra mérséklődött. A növekedés 2011 második negyedéve óta folyamatosan vesztett lendületéből, így 2012-ben éves szinten 0,4 százalékos csökkenés következett be. 2013-ban enyhe, 0,2 százalékos emelkedést mutattak a német adatok. Az idei év első negyedévében mért 0,6 százalékos növekedést a második negyedévben egy 0,6 százalékos, míg a harmadik negyedévben 0,3 százalékos csökkenés követte. (lásd az 1.2.2. ábrát).

A franciaországi ipari termelés már 2008-ban jelentős, 3,2 százalékos visszaesést szenvedett el a megelőző évhez képest, mely 2009-ben 14,2 százalékosra fokozódott. 2010-ben enyhe, 5,1 százalékos fellendülés következett be, mely 2011-re lelassult (2,3 százalék). 2012-ben a lassulás negatív trendbe fordult: az év egészében 2,7 százalékkal esett az ipari termelés volumene a megelőző évhez képest. 2013-ban folytatódott, de enyhült a csökkenés, ugyanis 1,9 százalékos visszaesést mutattak az adatok. 2014 első és második negyedévében tovább enyhült a lassulás (-0,4 és -0,7 százalék), majd a harmadik negyedévben már 0,7 százalékos növekedést figyelhetünk meg. (lásd az 1.2.2. ábrát).

A válság miatt az Európai Unió tagállamaiban drasztikus zuhanást mutatott az ipari termelés, 2008-ban az év egészében 1,8 százalékos csökkenés következett be 2007-hez képest, 2009-ben pedig 13,9 százalékos volt a visszaesés. 2010-ben a válság utáni fellendülés viszonylag jelentős, 6,8 százalékos növekedésben jelentkezett, mely 2011-ben 3,1 százalékosra lassult. 2012-ben éves szinten már 2,2 százalékkal csökkent az

EU-tagállamok iparának kibocsátása. 2013-ban enyhült a lassulás, mely 0,4 százalékos volt. Az idei év első negyedévében 0,4 százalékos növekedés történt, amit a második negyedévben az előző negyedévi értékhez képest egy stagnálás követett, majd a harmadik negyedévben 0,3 százalékkal lassult az EU ipari termelése (lásd az 1.2.2. ábrát).

1.2.2. ábra: Németország, Franciaország és az EU-28 tagállamok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2014 (százalék, 100% = előző év azonos időszaka)

Üzleti bizalom

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet 1991 óta közli a havi vállalati konjunktúra-felméréséből származó adatokat. A 2.2.3.1. ábrán látható, hogy a gyengülő európai gazdasági helyzet miatt az Ifo üzleti bizalmi indexe már 2007 második felében elkezdett csökkenni. A gazdasági válság következtében a negatív tendencia 2008 második felében zuhanórepüléssé fokozódott, a mutató 2009 elején elért mélypontján a felmérés történetének legalacsonyabb értékét vette fel. A 2009 áprilisától 2011 februárjáig eltelt 23 hónapban a bizalmi index szinte töretlen emelkedést mutatott, mind a cégek jelenlegi üzleti helyzetének értékelését, mind pedig a közeljövő üzleti várakozásait tekintve. Az index 2011 februárjában addigi történetének legmagasabb értékét vette fel, az év hátralevő részében azonban szinte folyamatos csökkentést mutatott. 2012 első hónapjaiban újfent növekvő tendenciáról számolt be az Ifo, az év második felében azonban újra negatív tendenciát láthattunk. 2013-ban – némi enyhe hullámzástól eltekintve – dinamikusan nőtt az index értéke. 2014-ben a növekedés folytatódott, de az év végére ennek üteme jelentősen csökkent. Az Ifo legfrissebb vállalati konjunktúra-felmérése szerint¹³ a német iparra és kereskedelemre vonatkozó

¹³ Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/Geschaeftsklima-Archiv/2014/Geschaeftsklima-20141124.html>)

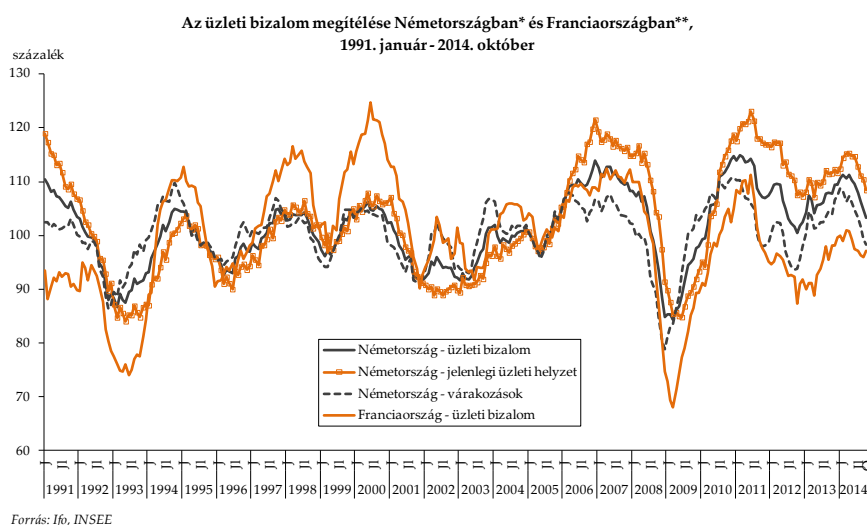

bizalmi index 2014 novemberében enyhe mértékben nőtt. A megkérdezett cégek elégedettebbek voltak jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a megelőző hónapban voltak. A következő fél évre vonatkozó várakozások emelkedtek. Az Ifo szakértői úgy látják, a német gazdaság visszaesése legalább egy rövid időre megállt.

A francia statisztikai hivatal (INSEE) már 1976 óta közli az ipari vállalkozások körében havonta végzett konjunktúra-felméréseiből származó adatokat. A 2.2.3.1. ábrán látható, hogy az INSEE konjunktúramutatója 2008 közepén, viszonylag magas szintről kezdett zuhanórepülésbe. A gazdasági válság következtében 8 hónapon keresztül mutatott igen jelentős visszaesést az index, és 2009 márciusában elérte mélypontját, mely a felmérés történetének legalacsonyabb értéke (a hosszú távú átlag 70 százaléka). A mélypont után 19 hónapos, szinte töretlen emelkedési szakasz következett, és az index 2010 októberében haladta meg újra hosszú távú átlagos értékét. 2010 végétől erőteljesebb hullámvásba kezdett a mutató, de 2011 júniusáig ennek ellenére tartani tudta a növekvő tendenciát. 2011 júliusától 2012 októberéig azonban szinte folyamatos csökkenést mutatott a konjunktúraindex, és 2011 szeptemberétől hosszú távú átlagos értéke alá került. 2013-ra hullámvás indexérték melletti enyhén növekvő tendencia volt jellemző, de mindvégig a hosszú távú átlagos érték alatt. 2014-ben az indexérték alig mutatott változást, szinte minden hónapban hosszú távú átlagos értéke közelében, illetve alatta volt. Az INSEE legfrissebb, 2014 novemberében végzett felmérése¹⁴ azt mutatja, hogy a megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra helyzete kissé emelkedett. Az INSEE üzleti bizalmi indexe egy ponttal nőtt a megelőző havi értékéhez képest, így a hosszú távú átlag alatt 1 ponttal helyezkedik el. A gazdasági fordulópont mutatójának értéke 3 ponttal emelkedett, így közel van a hosszú távú átlaghoz. A vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisának egyenlegmutatója stagnált, a hosszú távú átlag alatt maradván. Az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitásra vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – értéke novemberben 6 ponttal emelkedett, ám még mindig lassúnak mondható a növekedés.

¹⁴ Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr/en/themes/info-rapide.asp?id=11&date=20141125>)

1.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban* és Franciaországban**, 1991–2014

* Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de>) Ifo Business Climate Index for Trade and Industry in Germany, 2000=100% ** Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr>)

Indicateur synthétique du climat des affaires – industrie manufacturière, hosszú távú átlag=100%
Megjegyzés: Az ábrán vállalati felvételekből származó, a cég jelenlegi és várható helyzetét tartalmazó indikátor egyenlegének szezonálisan kiigazított értékei szerepelnek

1.3. Makrogazdasági trendek Magyarországon

Az alfejezet a magyar gazdaság elmúlt évekbeli tendenciáinak összefoglaló leírását tartalmazza, különös tekintettel a 2008-2009-es gazdasági válság hatására, az azt követő fellendülésre, valamint az azóta eltelt időszak legfőbb tendenciáira. Az alábbiakban a gazdasági helyzetet egyrészt a legfontosabb makrogazdasági mutatókon keresztül vizsgáljuk fel, melynek során kitérünk a foglalkoztatottság, a bruttó hazai termék, az ipari termelés, a beruházás és a külkereskedelmi termékforgalom alakulására.

Főbb megállapítások

2009-ben rendkívül mély válságot élt meg a magyar gazdaság, a recesszió mélysége megközelítette a transzformációs visszaesés (1991-1995) során tapasztalt mértéket. A gazdasági teljesítmény 2009 folyamán zuhanásszerű visszaesést produkált, mely az év közepén érte el mélypontját. 2010 első felében lelassult a romló tendencia, majd növekedésbe fordult, az év második felében a gyorsulás üteme pedig már elérte a válság előtti szintet. Azonban a nemzetközi gazdasági környezet az euróövezet válságának kialakulásával 2011-ben újfent igen kedvezőtlené vált. A magyar gazdaság növekedési üteme erőteljesen lelassult, 2012-ben pedig visszasüllyedt a recesszióba: a GDP ebben az évben 1,7 százalékos visszaesést produkált. 2013-ban a gazdaság kilábalni látszott a recessziós időszakból: az év egészében 1,1 százalékos növekedést produkált. Az idei év rég nem látott növekedést hozott a GDP-ben. Az első negyedévben az előző év azonos időszakához képest 3,5 százalékkal, a második

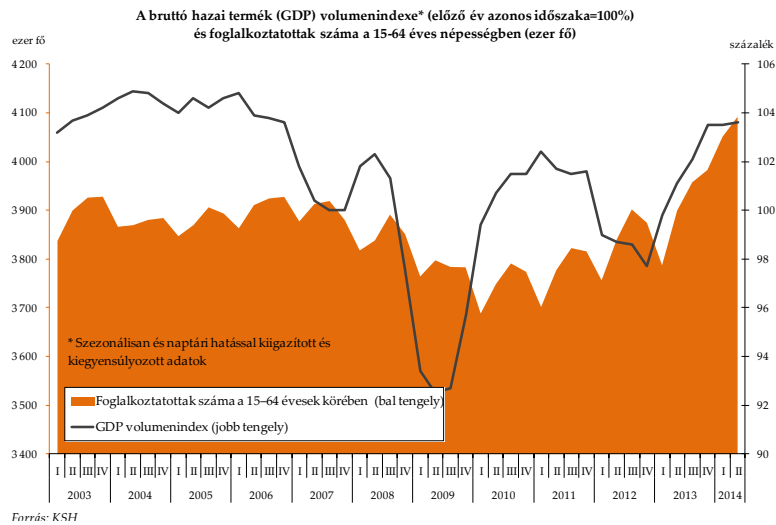
negyedévben 3,6 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig 3,1 százalékkal növekedett a gazdaság.

A gazdasági válság tovagyűrűző hatása erőteljes negatív hatást gyakorolt a magyar munkaerőpiacra. 2009 folyamán a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság jelentős visszaesése követte. A gazdasági növekedés pozitív fordulópontját azonban csak késéssel követte a munkaerőpiac. Bár 2010-ben folyamatosan gyorsult a GDP növekedése, a foglalkoztatottak száma csak az év első felében emelkedett, a második félévben enyhén csökkent. 2011-ben a GDP növekedésének lassulását a foglalkoztatottak számának enyhe növekedése kísérte. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP egész évben folyamatosan csökkent, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013 első három negyedévében a GDP lassan emelkedett, a foglalkoztatás pedig – szintén a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább nőtt. Ez a tendencia 2014-ben is folytatódik, az első félévben a foglalkoztatási ráta folyamatosan növekedett.

Foglalkoztatottság, bruttó bérek

Az utóbbi negyedévek makrogazdasági folyamatait tekintve megfigyelhetjük, hogy a bruttó hazai termék (GDP) növekedésének 2007-ben végbement erőteljes zuhanását 2008 elején követte a munkahelyek számának nagymértékű visszaesése (lásd az 1.3.1. ábrát). A 2008 első felében tapasztalt javulást szintén gyors foglalkoztatottság-növekedés kísérte. 2008 harmadik negyedévében a gazdasági válság hatására újfent visszaesett a növekedés, a foglalkoztatottak száma pedig egy ideig még tovább nőtt, a negyedik negyedévben azonban jelentősen csökkent. A gazdasági válság tovagyűrűző hatása igen erőteljes negatív hatást gyakorolt a munkaerőpiacra: 2009 elején a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság zuhanása követte. A GDP csökkenése a 2009 közepén elért mélypont után lassulni kezdett, 2010 második negyedévében pedig már stagnálást mutatott. 2010 egészében javult a bruttó hazai termék mutatója, az év végére elérve a válság előtti szintet. A foglalkoztatottak száma 2010 első felében növekedett, majd ez a kedvező tendencia megtört és enyhe csökkenésnek adta át a helyét. 2011-ben a GDP növekedése lassulni kezdett, a foglalkoztatottak száma pedig kis mértékben nőtt. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP egész évben folyamatosan csökkent, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013 első három negyedévében a GDP lassan emelkedett, a foglalkoztatás pedig – szintén a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább nőtt. A tendencia folytatása 2014-ben is jól megfigyelhető, ugyanis az év első felében folyamatosan emelkedett mind a GDP, mind a foglalkoztatási ráta.

1.3.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2014. III. negyedév

Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a magyarországi bruttó átlagkeresetek alakulásának jellemzőit a 2003-tól 2014 első feléig terjedő időszakra vonatkozóan. Az átlagbérek alakulása a gazdasági helyzet egyik fontos indikátora, és ezen kívül jelentős hatást gyakorol mind az inflációra, mind pedig a munkaerő-piaci folyamatokra.

2009-ben a havi bruttó átlagkeresetek a nemzetgazdaságban 0,5 százalékkal emelkedtek 2008-hoz képest a legalább 5 fős vállalkozásoknál és a költségvetési intézményeknél. Ezen belül a versenyszférában 4,3 százalékkal növekedtek az átlagkeresetek, a költségvetés területén pedig 7,9 százalékkal maradtak el a megelőző évitől.¹⁵ 2010-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos bruttó keresete 202 600 forint volt, ezen belül a vállalkozásoknál dolgozóké 206 800, a költségvetési szervezeteknél alkalmazásban állóké pedig 196 200 forint. Nemzetgazdasági szinten 2010-ben a bruttó keresetek 1,4 százalékkal haladták meg az előző évit. Az átlagkeresetek a versenyszférában 3,3 százalékkal nőttek, a költségvetés területén pedig – az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – 2,8 százalékkal elmaradtak 2009-hez képest.¹⁶ 2011-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos bruttó keresete 213 100 forint volt, ezen belül a vállalkozásoknál dolgozóké 217 900, a költségvetési szervezeteknél alkalmazásban állóké 203 500 Ft volt. Nemzetgazdasági szinten 2011-ben a bruttó keresetek 5,2 százalékkal haladták meg az előző év azonos időszakit. Az átlagkeresetek a versenyszférában 5,3, a költségvetés területén pedig 3,8 százalékkal nőttek.¹⁷ 2012-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos bruttó keresete 223 000 forint

¹⁵ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2009. január–december. 2010. február 19. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let20912.pdf>)

¹⁶ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2010. január–december. 2011. február 18. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let21012.pdf>)

¹⁷ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2011. január–december. 2012. február 21. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let21012.pdf>)

volt. A vállalkozásoknál dolgozók átlagosan 233 700, míg a közszférában – a nem közfoglalkoztatás keretében – foglalkoztatottak 214 900 forintot kerestek. A közfoglalkoztatottak átlagkeresete 73 200 forint volt. Nemzetgazdasági szinten a bruttó keresetek 4,6 százalékkal (közfoglalkoztatottak nélkül 6,3 százalékkal) haladták meg a 2011-es adatokat. Az átlagkeresetek a versenyszférában 7,2 százalékkal nőttek. A költségvetés területén a közfoglalkoztatás súlyának növekedése miatt csökkent az átlagkereset, e hatást kiszűrve átlagosan 3,7 százalékos volt a bruttó keresetek emelkedése.¹⁸ 2013-ban a teljes munkaidőben dolgozók átlagos bruttó keresete 230 700 forint volt. A vállalkozásoknál alkalmazásban állók átlagosan 242 200, míg a közszférában – a nem közfoglalkoztatás keretében – foglalkoztatottak 227 800 forintot kerestek. A közfoglalkoztatottak átlagkeresete 76 800 forint volt. Nemzetgazdasági szinten a bruttó keresetek 3,4 százalékkal haladták meg az előző év azonos időszakának adatait. Az átlagkeresetek a versenyszférában 3,6 százalékkal nőttek. A költségvetés területén a közfoglalkoztatottak nélkül átlagosan 6 százalékos volt a bruttó keresetek emelkedése.¹⁹

2014 első kilenc hónapjában a teljes munkaidőben dolgozók átlagos bruttó keresete 234 000 forint volt. A vállalkozásoknál alkalmazásban állók átlagosan 248 900, míg a közszférában – nem a közfoglalkoztatás keretében – foglalkoztatottak 246 100 forintot kerestek. A közfoglalkoztatottak átlagkeresete 78 000 forint volt. Nemzetgazdasági szinten a bruttó keresetek 2,9 százalékkal haladták meg az előző év azonos időszakának adatait. A költségvetés területén a közfoglalkoztatottak nélkül átlagosan 6,4 százalékos volt a bruttó keresetek emelkedése.²⁰

A 2.3.1.2. ábrán látható, hogy a versenyszférában 2003 és 2008 között stabil 10 százalék körüli bruttó béremelkedés történt, mely növekedés 2009-ben 4,3 százalékra, 2010-ben pedig 3,3 százalékra mérséklődött. 2011-ben kissé magasabb, 5,4 százalékos növekedést tapasztaltunk, mely 2012-ben tovább nőtt 7,3 százalékra. 2013-ban az emelkedés üteme 3,6 százalékosra csökkent.

A közszférában ennél jóval ingadozóbb a béremelkedés üteme: a 2001 és 2003 közötti időszak irreális, valós teljesítményt nem tükröző 20-30 százalék körüli béremelését 2004-ben stagnálás követte. 2005-ben újra nagyobb mértékű, 12,8 százalékos emelés történt, 2006-ban, 2007-ben és 2008-ban pedig stabil, 6 százalék körüli volt a közszféra bruttó béreinek növekedési üteme. 2009-ben a gazdasági válság hatására a kormány takarékosági intézkedéseket hajtott végre, melynek keretein belül megszüntették a 13. havi béreket, így a közszférára jellemző átlagos bruttó bérek 7,9 százalékkal csökkentek. 2010-ben tovább csökkentek a bérek a közszférában az előző év azonos időszakához képest az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak számának

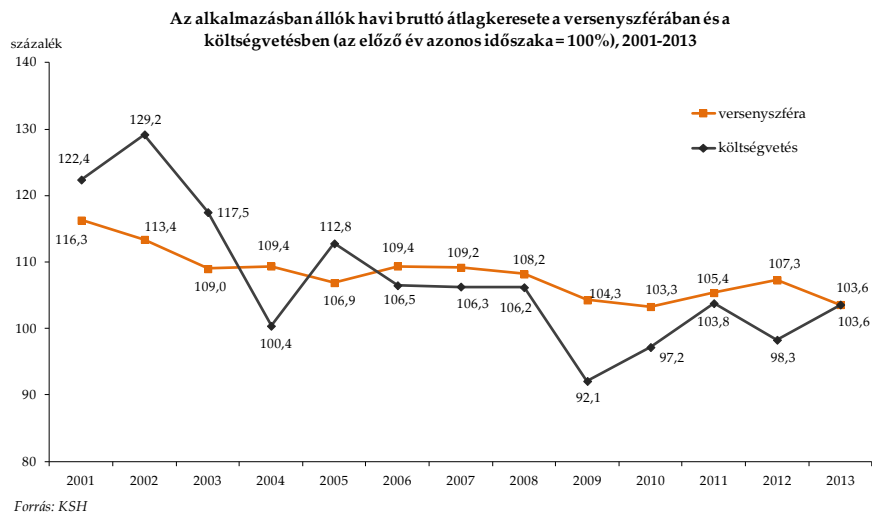
¹⁸ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2012. január–december. 2013. február 21. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/let/let21212.pdf>)

¹⁹ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2013. január–december. 2014. november 26. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/let/let21312.pdf>)

²⁰ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2014. január–szeptember. 2014. november 26. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/let/let21409.pdf>)

emelkedése miatt, de a csökkenés üteme mérséklődött (2,8 százalék). 2011-ben 3,8 százalékos növekedésnek lehettünk tanúi, 2012-ben azonban – újfent a közfoglalkoztatás jelentőségének növekedése miatt – 1,7 százalékkal ismét visszaesett a közszférára jellemző bér. 2013-ban 6 százalékos béremelkedést tapasztaltunk a költségvetési szervezeteknél, míg 2014 első kilenc hónapjában a növekedés már 6,4 százalékos volt.

1.3.2. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása a versenyszférában és a költségvetésben (előző év = 100%), 2001-2013

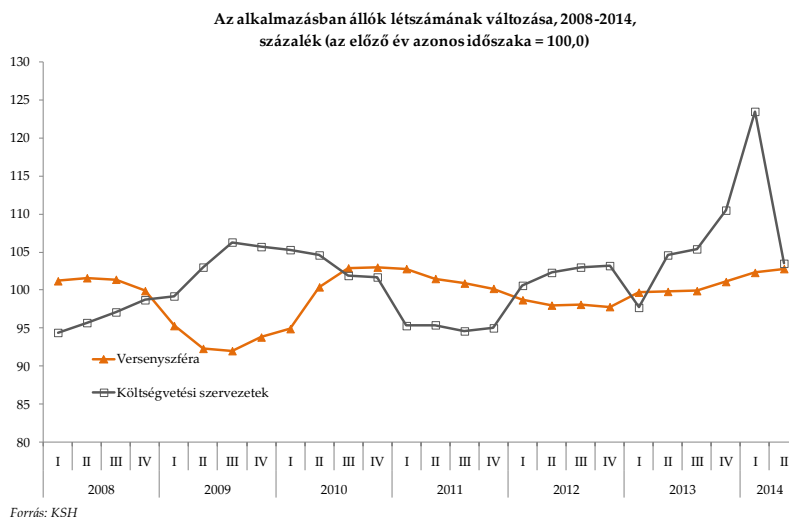

Az 1.3.2. ábrából azt láthatjuk, hogy a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma a 2008-as igen enyhe növekedés után 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős, 5-8 százalék körüli visszaesést mutatott minden negyedévben. 2010-ben a csökkenés üteme lassulni kezdett, majd az év második felében már 3 százalék körüli növekedést tapasztaltunk a versenyszféra alkalmazottainak számában. 2011-ben a növekedési ütem folyamatosan gyengült, az év végén pedig már stagnálást mutattak az adatok. 2012-ben 1-2 százalékos visszaesés tapasztalható minden negyedévben a versenyszférában alkalmazásban állók létszámát tekintve. 2013-ban a negatív tendencia tovább folytatódott, az első három negyedévben enyhén, 1 százalék alatti mértékben csökkent a versenyszféra alkalmazotti létszáma, majd a negyedik negyedévben 1,1 százalékos növekedés következett be. Idén az első és második negyedévben 2,3, illetve 2,8 százalékkal növekedett a versenyszféra alkalmazotti létszáma.

A közszféra alkalmazotti létszáma 2008-ban gyengülő ütemű csökkenést mutatott. 2009 elején ez az adat stagnált, de az év nagy részében dinamikus (3-6 százalékkal) bővült. 2010 első félévében még 5 százalék körüli növekedést tapasztaltunk, de az év utolsó két negyedévében már csak 2 százalékos volt ez az ütem. 2011-ben jelentősen csökkent a közszféra alkalmazottainak létszáma: minden negyedévben közel 5 százalékos visszaesést mutatnak az adatok. 2012-ben gyorsuló ütemű, negyedévenként 1-3 százalékos növekedést tapasztaltunk. 2013 első negyedévében 2,3 százalékkal csökkent a közszféra alkalmazotti létszáma, a második negyedévben azonban 4,6 százalékkal, a harmadikban pedig 5,4 százalékkal nőtt, amit a negyedik

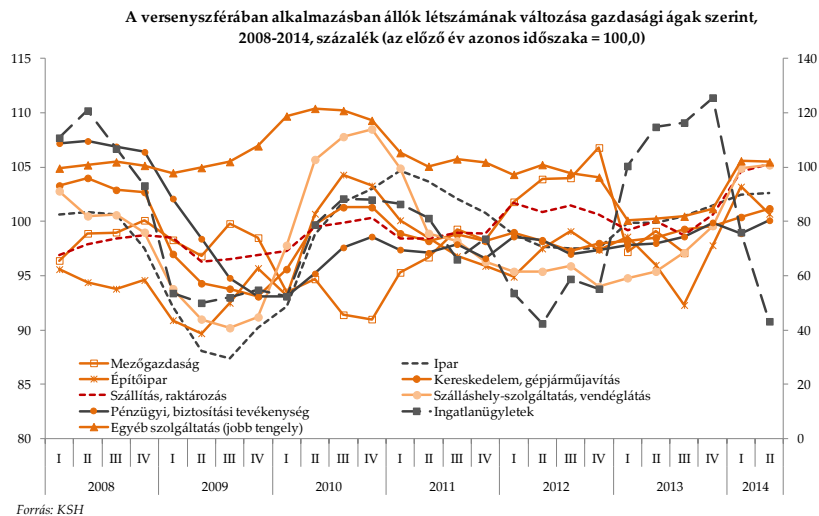
negyedévben egy 10,5 százalékos növekedés követett. A tendencia 2014-ben is folytatódott, az első negyedévben kiugró, 23,5 százalékos növekedés következett be, amit egy 3,5 százalékos növekedés követett a második negyedévben.

1.3.3. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2014, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)

A versenyszféra gazdasági ágak szerinti bontásából azt láthatjuk, hogy 2009-ben a mezőgazdaságban alkalmazásban állók létszáma némi bővülést mutatott, a vendéglátás területén viszont jelentős volt a visszaesés. 2010-ben az egyéb szolgáltatások területén volt a legdinamikusabb a foglalkoztatottak számának növekedése, és a vendéglátásban alkalmazottak létszáma is bővült. Ugyanekkor a pénzügyi szolgáltató cégek körében visszaesett a foglalkoztatás. 2011-ben ez utóbbi területen már növekedés figyelhető meg, emellett az iparban és a mezőgazdaságban is, ellenben az építőiparban, az ingatlanügyletek területén és az egyéb szolgáltató cégeknél jelentős csökkenést figyeltünk meg. 2012-ben a mezőgazdaság és a szállítás, raktározás területén bővült az alkalmazásban állók létszáma, a többi szektorban pedig enyhe visszaesés figyelhető meg. 2013-ban az ingatlanügyletekkel foglalkozó cégek körében jelentős bővülés volt tapasztalható, az egyéb szolgáltatás és az építőipar területén azonban nagymértékű csökkenés következett be. 2014 első és második negyedévében a pénzügyi, biztosítási tevékenységgel foglalkozó cégeket, valamint az ingatlanügyletekkel foglalkozó cégeket kivéve mindegyik kategóriában növekedés figyelhető meg (lásd az 1.3.4. ábrát).

1.3.4. ábra: A versenyszférában alkalmazásban állók létszámának változása gazdasági ágak szerint, 2008-2014, százalék (az előző év azonos időszaka = 100,0)

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2014. őszi konjunktúrajelentése²¹ szerint a foglalkoztatottság rendkívüli ütemben nő. A foglalkoztatottak számának emelkedése az első negyedévi 6,8 százalékos után lelassult (téli közmunkaprogram vége), de még május-júliusban is nagyon magas, 4 százalékos ütemet ért el. Fontos kiemelni azonban, hogy a munkaerő-piac a közmunkásoktól függetlenül is javul, mivel a foglalkoztatottak számának dinamikája 2-2,5 százalékos is lehet a közfoglalkoztatottak nélkül.

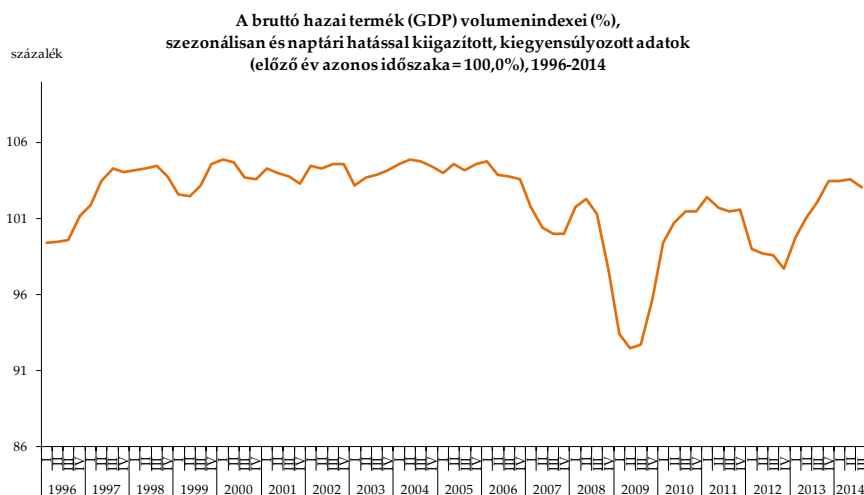
Bruttó hazai termék (GDP)

A makrogazdasági mutatók alapján sikeresnek tekinthető 2005. évet követően 2006 első felében a magyar gazdaságot még stabil, 4 százalékos feletti gazdasági növekedési ütem jellemezte. A jelentősen felduzzadt államháztartási hiány és a laza fiskális politika viszont az ország pénzügyi stabilitását veszélyeztetve már 2005 végén beárnyékolta a kedvező makrogazdasági folyamatok megítélését. A költségvetési egyensúly helyreállítására irányuló első kormányzati intézkedések hatása már 2006 harmadik negyedévében megmutatkozott a növekedési ütem mérséklődésében, a beruházások visszaesésében és az infláció megugrásában. A 2007-es év folyamán a reformintézkedések hatására tovább folytatódott a makrogazdasági mutatók romlása, a GDP volumene összesen 0,1 százalékkal növekedett, amely növekedési ütem utoljára 1996-ban (amely időszakban a stabilizációs, ún. „Bokros-csomag” hatása is érvényesült) volt ennyire alacsony. A 2007 végi mélypont után 2008 első negyedévében gyorsabb növekedésnek indult a gazdaság, ami azonban csak az év közepéig tartott: a világgazdasági válság Magyarországot is elérte, és ez megtörte a kedvező irányú folyamatot. 2008-ban harmadik negyedévében már csak minimális mértékben nőtt a GDP, a negyedik negyedévében pedig 2 százalékkal csökkent a

²¹ Forrás: http://www.kopint-tarki.hu/wp-content/uploads/2014/09/Konjunkt%C3%BArajelent%C3%A9s_2014_03_final.pdf

bruttó hazai termék volumene, így az év egészében mindössze 0,9 százalékos növekedést ért el a magyar gazdaság. 2009 közepén – a második és a harmadik negyedévben egyaránt 7,5 százalék körüli visszaeséssel – a recesszió elérte mélypontját. Az év egészében 6,8 százalékos visszaesés következett be. 2010-ben elindult a válság utáni fellendülés: az első negyedévben a gazdasági teljesítmény romlása lassult, a második negyedévben pedig már enyhe, 0,9 százalékos emelkedést mutattak az adatok. A harmadik és negyedik negyedévben a növekedési ütem elérte a válság előtti szintet, az év egészében pedig 1,1 százalékos, enyhe növekedést produkált a magyar gazdaság. A gazdasági nehézségek azonban korántsem értek véget: a nyugat-európai gazdaságok növekedésének lassulása, a nemzetközi pénzügyi helyzet instabil volta és az euróválság hullámainak negatív hatása visszavetette a magyar gazdaságot is. 2011-ben még 1,6 százalékkal nőtt a bruttó hazai termék volumene, 2012-ben azonban a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba és a GDP 1,7 százalékos visszaesést produkált. 2013-ban a gazdaság kilábalt a recessziós időszakból és 1,5 százalékkal növekedett. 2014-ben a pozitív tendencia folytatódott: amint az a 2.3.2.1. ábrából is látható, az első negyedévben 3,5 százalékkal, a második negyedévben 3,6 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig 3,1 százalékkal gyorsult a gazdaság 2013 megfelelő időszakaihoz képest. Tehát elmondható, hogy a válság okozta megrázkódtatás és az azóta bekövetkezett negatív folyamatok közvetlen hatása elmúlt, de még kérdéses, hogy a magyar gazdaság teljesítménye középtávon is meg tudja-e őrizni jelenlegi lendületét.

1.3.5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző év azonos időszaka: 100%) 1996 – 2014, %

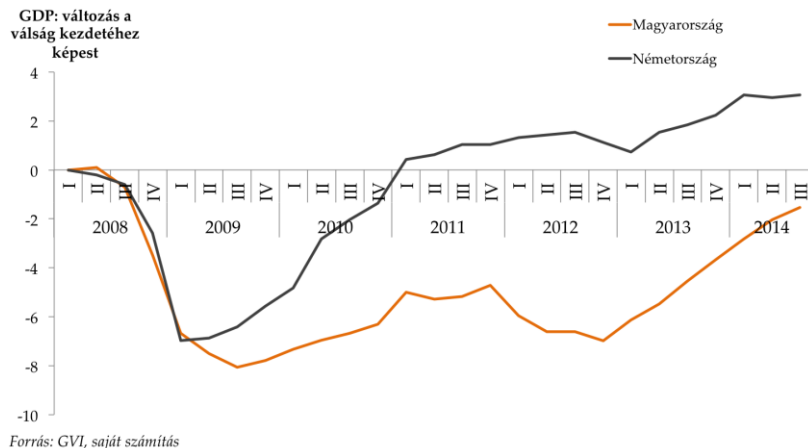

A gazdasági válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. Az 1.3.6. ábra a válság magyar, illetve német gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze egymással a fenti módon. Az ábrán jól megfigyelhető, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassabb volt a magyar gazdaság esetében, mint a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német gazdaságban. Egyrészt a magyar válság mélyebb volt, mint a német, másrészt a kilábalás is később kezdődött meg, mint

Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan sebességgel és mértékkel érintette a két gazdaságot, addig a fordulóponthoz, 2009 első negyedévében a német gazdaság jóval gyorsabban és nagyobb mértékben kapott erőre, mint a magyar. 2010 második félévétől kezdve egyre inkább elszakad egymástól a két gazdaságban a válság előtti szintre való visszakapaszkodás üteme. A német gazdaság 2011 elején már visszatért a válság előtti szintre és azóta szinte töretlenül növekszik tovább, a magyar gazdaság azonban elhúzódó recesszióba került és még 2014 végén sem érte el a válság előtti szintet. Bár a magyar ipari növekedés motorja továbbra is az ipari export és ezen belül a Németországba irányuló export, a magyar cégek nem tudták teljes egészében kiaknázni a német fellendülést, a kereslet, és ezen belül az importkereslet növekedését.

1.3.6. ábra: Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 Q1 – 2014 Q3)

Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 q1 - 2014 q3)

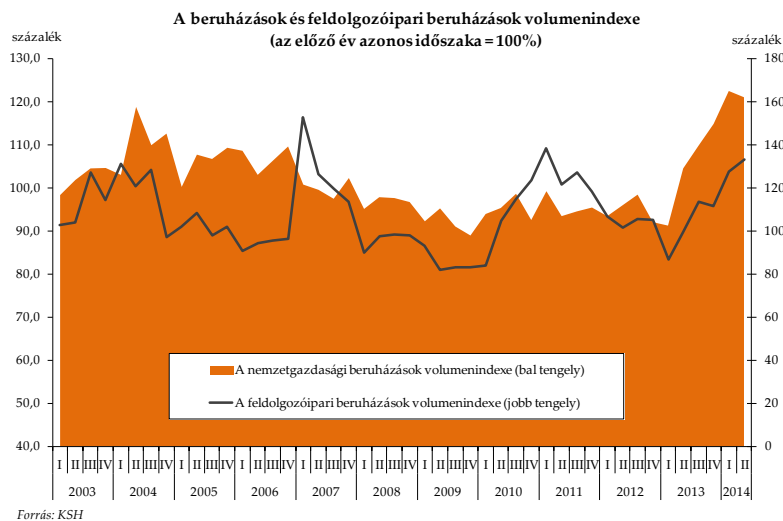
Beruházások

A nemzetgazdasági beruházások volumenének 2007. évi stagnálását 2008-ban igen enyhe, 0,4 százalékos emelkedés követte. A 2009. évet a válság miatt az erőteljes visszaesés jellemezte: az utolsó negyedévben már 11 százalékkal csökkent a mutató értéke, az év egészében pedig 8,1 százalékos romlás következett be. 2010-ben és 2011-ben enyhült a visszaesés üteme, 2010-ben az év egészében 5 százalékos csökkentést mutattak az adatok, 2011-ben pedig 4,6 százalékosat. 2012-ben a recessziós folyamatok újra visszavetették a beruházásokat, így 5,0 százalékos visszaesés következett be. 2013-ban már jelentős, 7,2 százalékos növekedést tapasztaltunk a megelőző évhez képest. 2014 első negyedévében erőteljes, 22,6 százalékos emelkedés következett be az előző év megfelelő időszakához képest, a második negyedévben pedig 21,2 százalékos volt a növekedés.

A feldolgozóipari beruházások volumene a 2007 első negyedéves kiemelkedő növekedés után folyamatos csökkenést mutatott, és 2008 első negyedévében érte el első mélypontját: ekkor 10 százalékpontos visszaesést produkált 2007 azonos

időszakához képest – bár ezt részben a magas bázis okozta. 2008 folyamán enyhe csökkenés jellemezte a mutatót, majd 2009-ben már igen jelentős – a második negyedévben 17,8 százalékos, a harmadik és negyedik negyedévekben 16,8 százalékos – visszaesést tapasztaltunk. 2010 elején még mindig 16 százalékos volt a csökkenés, de a második negyedévtől kezdve gyorsuló növekedést mutattak az adatok, az utolsó negyedévre elérve a 24 százalékos ütemet. 2011-ben a pozitív tendencia folytatódott, a növekedés 38 százalékos volt az első negyedévben, majd 18-27 százalék közötti a további negyedévekben. 2012 elején még kiemelkedő, 24 százalékos növekedést láthatunk, a második negyedévtől azonban megtört a pozitív tendencia és 0,7 százalékos csökkenés következett be, melyet 5 százalékos visszaesés követett a harmadik negyedévben. A negyedik negyedévben újfent 5 százalékos emelkedést tapasztaltunk. 2013 elején erőteljes, 13,2 százalékos visszaesés történt a feldolgozóipari beruházások volumenében, mely a második negyedévben 0,5 százalékosra enyhült, ám a második félév fellendülést hozott (harmadik negyedév: 13,6 százalék, negyedik negyedév: 11,5 százalék). 2014 első félévében tovább folytatódott a növekedés, az első negyedévben 27,6 százalékkal, a másodikban pedig 33,3 százalékkal (lásd az 1.3.7. ábrát).

1.3.7. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe (az előző év azonos időszaka: 100%), 2003 - 2014

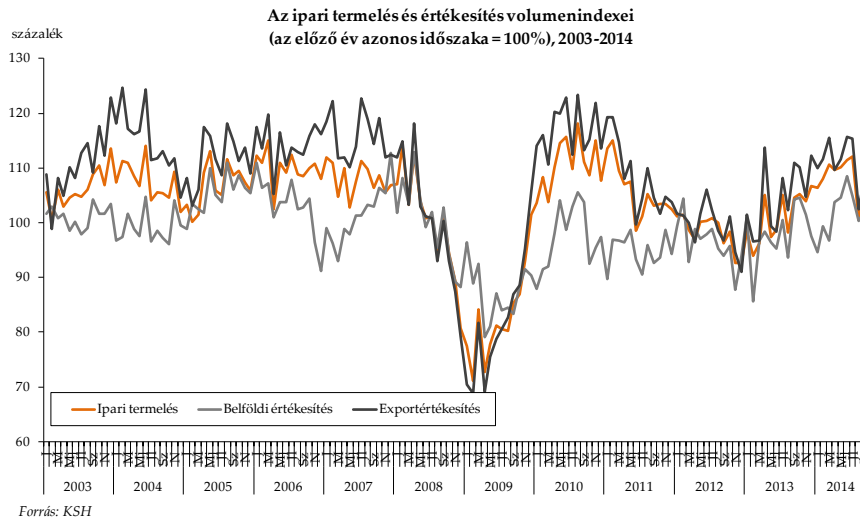
Ipari termelés

2007-ben a gazdasági növekedés legnagyobb hajtóerejét kínálati oldalról az ipari termelés fejtette ki, amelynek növekedési üteme akkor éves szinten 8,2 százalékos volt. 2008 közepétől azonban – 1992 óta először – csökkenni kezdett az ipari termelés volumene, és éves szinten 1 százalékos lassulást mutattak az adatok. 2009 folyamán a gazdasági válság következtében szinte minden hónapban csökkenést mutatott az ipari kibocsátás, és éves szinten igen jelentős, 17,8 százalékos visszaesést tapasztaltunk. 2010-ben minden hónapban emelkedett a termelés volumene az előző évi alacsony bázishoz képest, a növekedés éves szinten 10,6 százalékos ütemet ért el. 2011-ben a növekedés 5,6 százalékosra lassult. 2012-ben a recessziós folyamatok újra

viSSzavetették az ipari termelést, így enyhe, 1,8 százalékos csökkenést mutatnak az adatok. 2013-ban enyhe, 1,1 százalékos bővülés következett be (lásd az 1.3.8. ábrát).

Az ipari termelés a 2014 januárjától szeptemberig tartó időszakban 9,7 százalékkal nőtt. Az ipari export 10,6 százalékkal, míg a belföldi értékesítés 5,8 százalékkal emelkedett.²²

**1.3.8. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei
(az előző év azonos időszaka=100%), 2003-2014**

Külkereskedelem

A külkereskedelmi egyenleg évek óta javuló tendenciája a gazdasági válság következtében megtört. A külkereskedelmi termékforgalom növekedése a romló európai konjunktúra hatására 2008 első tíz hónapjában kissé mérsékeltebb volt az előző évinél, az év utolsó hónapjaiban pedig már 10-15 százalékos csökkenés következett be az egy évvel korábbi adatokhoz képest (lásd az 1.3.9. ábrát). Ennek ellenére 2008 egészében mind az exportvolumen, mind az importvolumen 3 százalékkal meghaladta az előző évi szintet.²³ 2009-ben a gazdasági válság következményeképpen igen jelentős mértékű volt a visszaesés. A csökkenő tendencia egész évre jellemző volt, de üteme lassan enyhült, az év végére stagnáló szintet érve el. Az egész évet tekintve a volumencsökkenés a kivitel területén 12, a behozatal esetében pedig 17 százalék volt.²⁴ 2010 elején a külkereskedelemre vonatkozó adatok visszatértek a válság előtti szintre és a stabil növekedés egész évben fennmaradt. 2010 egészében a kivitel volumene 17, a behozatalé pedig 15 százalékkal nőtt 2009-

²² Forrás: KSH Statisztikai tükör. Ipar 2014. november 12. 2014. november 26.

(<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ipa/ipa21409.pdf>)

²³ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2008. január-december. 2009.

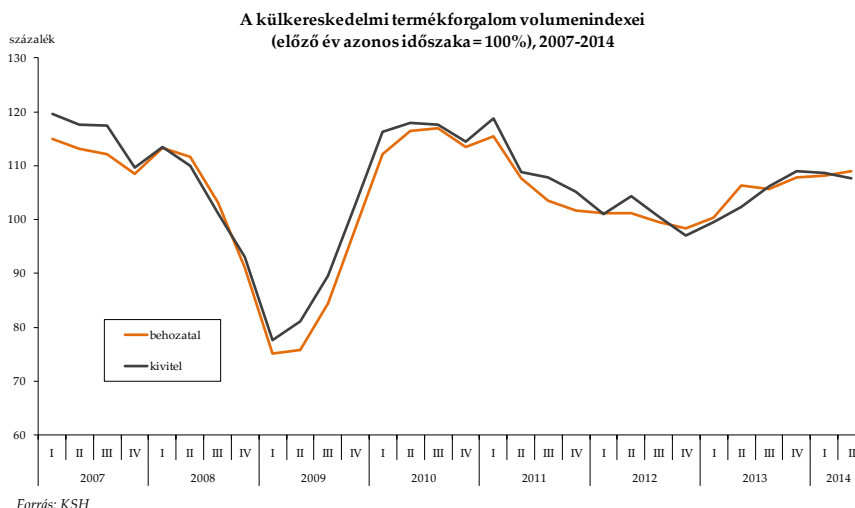
március 5. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul20812.pdf>)

²⁴ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2009. január-december. 2010.

március 4. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul20912.pdf>)

hez képest.²⁵ 2011-ben a növekedés üteme mérséklődött, az év egészében a kivitel volumene 10, a behozatalé pedig 7 százalékkal haladta meg az előző évi szintet.²⁶ 2012-ben a kivitel volumene 0,9 százalékkal haladta meg az előző évit, a behozatalé nem változott. A külkereskedelmi mérleg aktívuma 1971 milliárd forintot (6,8 milliárd eurót) tett ki, tehát 7 milliárd forinttal (237 millió euróval) kevesebbet, mint 2011-ben.²⁷ 2013-ban a kivitel értéke 81,7 milliárd euró (24 244 milliárd forint), a behozatalé 74,7 milliárd euró (22 154 milliárd forint) volt. A külkereskedelmi mérleg aktívuma 7,0 milliárd eurót (2090 milliárd forintot) tett ki, ami 354 millió euróval (168 milliárd forinttal) haladta meg az előző év azonos időszaki szintet.²⁸ 2014 első nyolc hónapjában a külkereskedelmi termékforgalom kivitelének volumene 1,7 százalékkal csökkent, a behozatalé pedig 3,9 százalékkal meghaladta az előző év azonos időszakát. Az export- és importvolumen 7,6 százalékkal, illetve 8,6 százalékkal bővült.²⁹

1.3.9. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2007–2014

²⁵ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2010. január-december. 2011. március 4. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21012.pdf>)

²⁶ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2011. január-december. 2012. március 2. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21112.pdf>)

²⁷ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2012. január-december. 2013. március 4. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21112.pdf>)

²⁸ Forrás: KSH Statisztikai Tükör. Külkereskedelmi termékforgalom, 2013. január-december. 2014. március 5. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21312.pdf>)

²⁹ Forrás: KSH Statisztikai tükör. Külkereskedelmi termékforgalom, 2014. január-augusztus. 2014. november 26. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21408.pdf>)

2. Vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai

Jelen fejezetben a konjunktúra mutatók összetevőiehez hasonló szubjektív értékeléseken keresztül bemutatjuk a vállalkozások üzleti helyzetét és várakozásait.

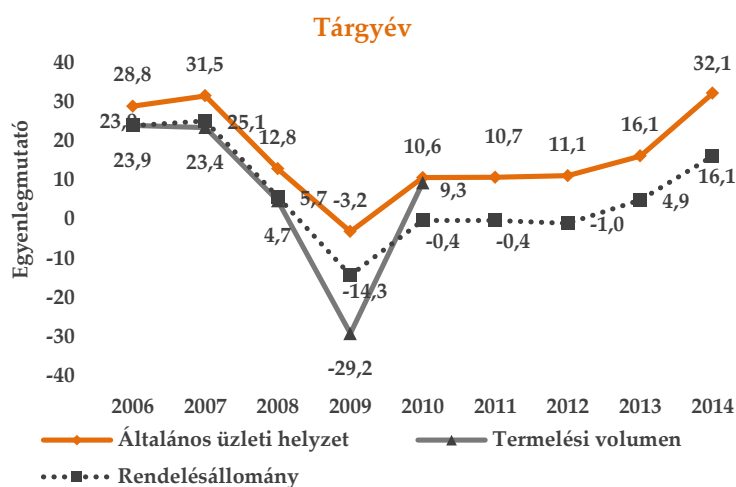
Az első alfejezet az elmúlt években lejátszódó folyamatokkal foglalkozik. A fejezet középpontjában a német Ifo Üzleti Bizalomi mutatójához hasonló általános üzleti helyzetet kifejező szubjektív helyzetértékelés áll. A második alfejezetben egy regressziós modell ismertetésével az optimista várakozások vállalati háttere kerül megvitatásra, azaz arra keressük a választ, hogy milyen vállalati körök tekintenek pozitív várakozásokkal 2015 első félévére. A harmadik alfejezetben az üzleti helyzet és a várakozások területi egyenlőtlenségei kerülnek bemutatásra.

2.1 Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A vállalatok szubjektív üzleti helyzet-értékelése a tavaly bekövetkezett pozitív elmozdulást követően idén tovább javult. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 32 pont – azaz 32 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül.

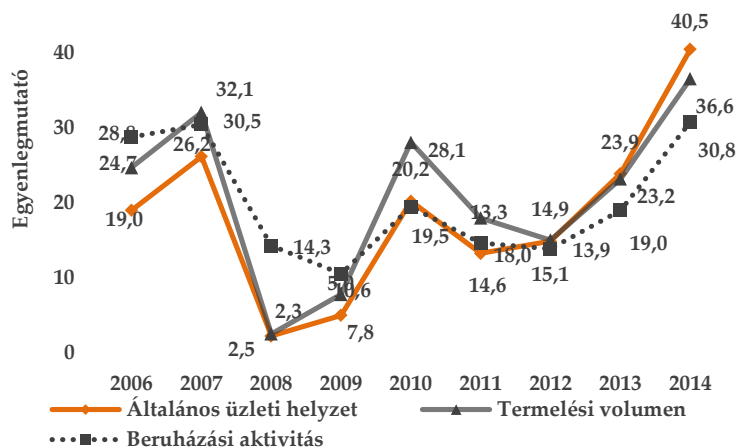
A 2015-re vonatkozó üzleti várakozások optimistábbak, mint az elmúlt években bármikor – ezt a termelési volument és beruházási aktivitást kifejező mutatók is megerősítik. A jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 41 pont – azaz 41 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik bíznak üzleti helyzetük javulásban 2015 első félévében, mint azok, akik az üzleti helyzet romlását várják.

2.1.1. ábra: Az üzleti helyzet leíró mutatók (tárgyév, következő év)

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Következő év

Ábraértelmezés: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

Példa: Az általános üzleti helyzet egyenlegmutatója 2014 tárgyévben 32,1 pont. Ez azt jelenti, hogy 32,1 százalékponttal több vállalat ítélte meg jónak az üzleti helyzetét, mint amennyi rossznak.

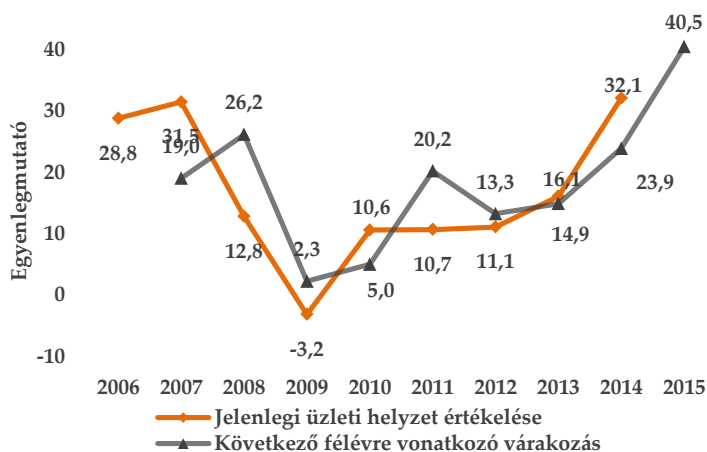
Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

	2010		2011		2012		2013		2014	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Ált. üzleti helyzet - tárgyév	4045	10,6	4153	10,7	4127	11,1	4220	16,1	4219	32,1
Termelési vol. - tárgyév 2. félév	4005	9,3	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Rendelésállomány-tárgyév2. félév	3975	-0,4	4054	-0,4	4023	-1,04	4161	4,9	4153	16,1
Ált. üzl. helyzet - köv. év 1. félév	3531	20,2	3562	13,3	3542	14,9	3704	23,9	3686	40,5
Termelési vol.-köv. év 1. félév	3450	28,1	3723	18,0	3672	15,1	3834	23,2	3780	36,6
Beruházási akt. - köv. év 1. félév	3524	19,5	3522	14,6	4219	13,9	3644	19,0	3589	30,8

Forrás: NMH, GVI 2010-2014

A fenti ábrán jól látszik, hogy az általános üzleti helyzet megítélése „együtt mozog”, a rendelésállományra, beruházásokra és termelési volumenre vonatkozó konkrét mutatókéval. Ezért a következőkben az elmúlt években lejátszódó folyamatokat ezen általános mutatón keresztül mutatjuk be. Idén ismét kedvezőbbnek ítélték meg a cégek a korábban megfogalmazott várakozásoknál az üzleti helyzetüket, míg 2011-ben és 2012-ben alulmúlták a várakozásokat az adott évi helyzetet illető értékelések.

2.1.2. ábra: Üzleti helyzet megítélése és várakozások teljesülése

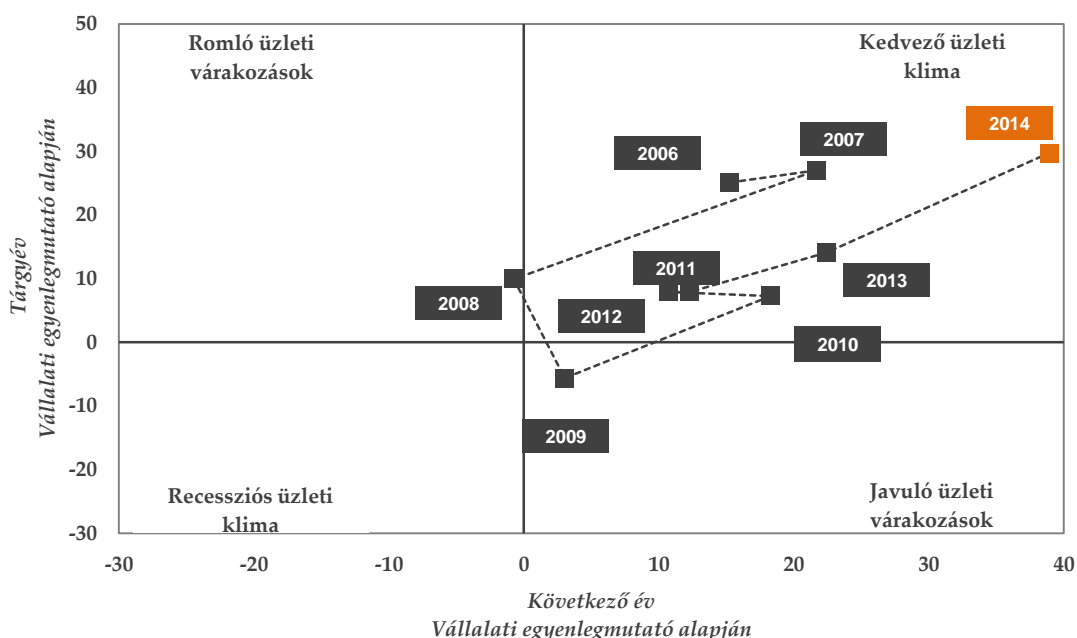
Forrás: NMH, GVI 2006-2014

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenleg- mutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

A 2008 őszi adatok az üzleti klíma jelentős romlását mutatják – a vállalatok mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket jelentősen negatívabban látták. Borúlátó várakozásaik be is teljesültek, 2009-ben érte el a mélypontot az üzleti helyzet megítélése. Ezzel együtt az egyes gazdasági ágakban eltérő mértékben ugyan, de a 2008-ban megfogalmazottakhoz képest optimistábbá váltak a várakozások. 2010-ben már ismét kedvezővé vált az üzleti klíma – mind a jelenlegi, mind a jövőbeli üzleti helyzet megítélésekor többségbe kerültek a pozitívan értékelő vállalatok. 2011-ben és 2012-ben is ugyan nem a válság előtti időszaknak megfelelő mértékben, de kedvező üzleti klímával lehet jellemezni a vállalkozások üzleti környezetét, azonban mindkét évben a jövőre vonatkozó várakozások kis mértékben romlottak. 2013-ban az üzleti várakozások már a 2007-es állapothoz hasonlóak, a jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetértékelésen alapuló üzleti környezet jelentős mértékben javult, 2014-re pedig 2006 óta nem tapasztalt szintre fejlődött.

2.1.3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

Forrás: NMH, GVI 2006-2014

Egyenlegmutató	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	7143	-5,6	7000	7,2	6995	7,9	6600	7,9	6824	14,1	6866	29,7
Várakozások	7067	3,0	5982	18,3	5826	10,7	5500	12,3	5778	22,4	6009	38,9

Forrás: NMH, GVI 2009-2014

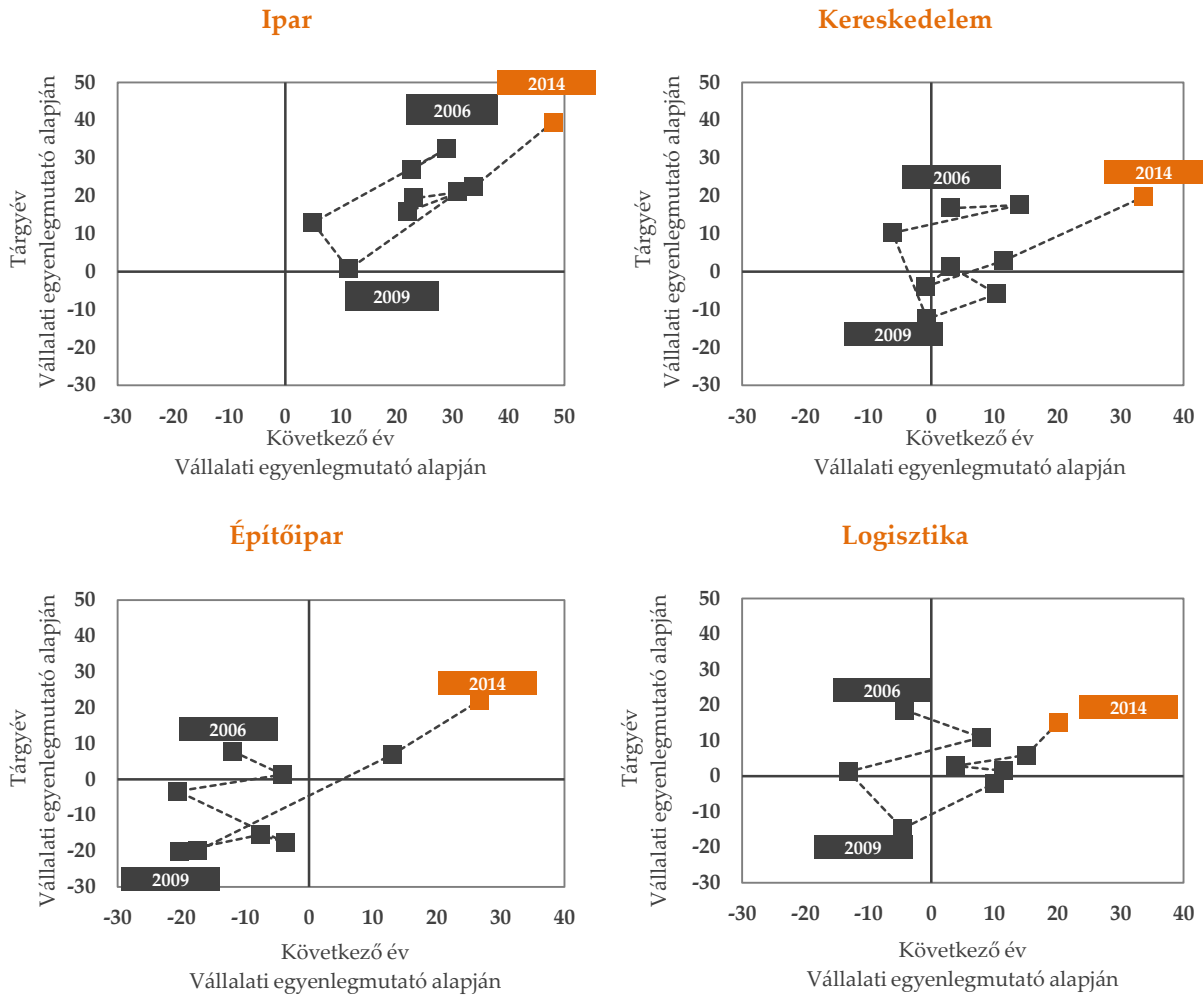
Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

Az egyes gazdasági ágakat eltérő mértékben érintette a válság, de kilábalásuk az építőipar kivételével hasonló módon történt.

- Az ipari vállalatok üzleti helyzetük jelentős romlása ellenére a kritikus 2008-as és 2009-es években is a kedvező üzleti klímával voltak jellemezhetőek – a vizsgált gazdasági ágak közül mindig a legjobb helyzetben voltak. A 2011-2012-es megtorpanást követően az üzleti klímájuk, ha kis mértékben is, de már kedvezőbb, mint 2010-ben. 2014-ben az ipari vállalatok üzleti környezete továbbra is a legkedvezőbbnek mondható az értékeléseik alapján.
- Az iparral ellenétben a kereskedelem és szállítás, raktározás terén tevékenykedő vállalatok üzleti helyzete 2009-ben kifejezetten recessziósnak volt tekinthető. 2011-ben javult a helyzetük, majd 2012-ben kicsit romlott, a 2013-as évben azonban már rég nem látott optimizmussal tekintettek a következő évre. 2014-ben a kereskedelmi vállalatok üzleti klímája nagy mértékű javuláson esett át, azonban ez a logisztika ágazatát illetően már nem mondható el. A szállítmányozással és raktározással foglalkozó vállalkozások körében csak szerényebb, de pozitív változás történt, a legfrissebb adatok szerint azonban immáron e cégek körében a legkedvezőtlenebb az üzleti klíma.
- Az építőipari vállalatok egészen más utat jártak be az elmúlt években: már 2006-ban is romló üzleti várakozásokkal voltak jellemezhetőek, ami 2008-ra recesszióba fordult. A többi gazdasági ággal ellenétben még 2010-ben sem jelentős a szereplők optimizmusa, továbbra is borúlátóan tekintenek a jövőre. A 2013-as év viszont számukra hozta a legnagyobb változást, ekkor már jelenlegi és jövőbeli helyzetüket is optimistán ítélték meg. 2014-ben üzleti környezetük tovább javult, aminek köszönhetően az kedvezőbbé is vált a logisztikai cégek üzleti körülményeihez képest.

2.1.4. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként

Egyenlegmutató		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
		n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Logisztika	Tárgyév	301	-14,8	303	-2,0	275	11,4	269	2,9	281	5,9	301	15,2
	Várakozások	298	-4,6	242	10,0	215	1,5	212	3,9	229	15,1	266	20,2
Ipar	Tárgyév	2051	0,6	2118	21,0	2335	19,4	2217	15,8	2252	22,4	2236	39,5
	Várakozások	2033	11,3	1846	30,8	1959	23,1	1867	21,9	1927	33,8	1968	47,9
Építőipar	Tárgyév	763	-17,8	794	-15,4	716	-20,0	730	-19,9	752	7,0	703	21,9
	Várakozások	754	-3,6	606	-7,6	555	-20,3	537	-17,4	577	13,2	580	26,7
Kereskedelem	Tárgyév	1558	-12,5	1639	-5,9	1561	3,1	1481	-4,0	1317	2,9	1373	19,8
	Várakozások	1538	-0,7	1405	10,4	1277	1,3	1248	-1,0	1559	11,5	1559	33,7

Forrás: NMH-GVI: Rövistávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

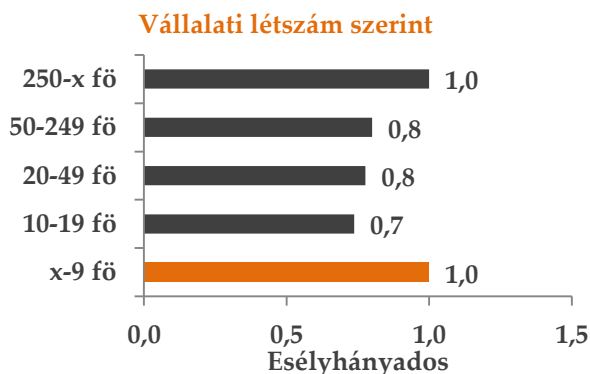
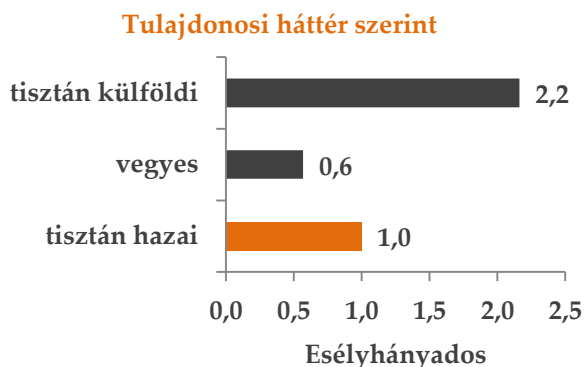
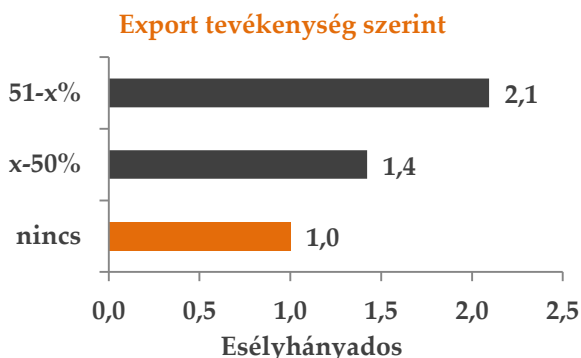
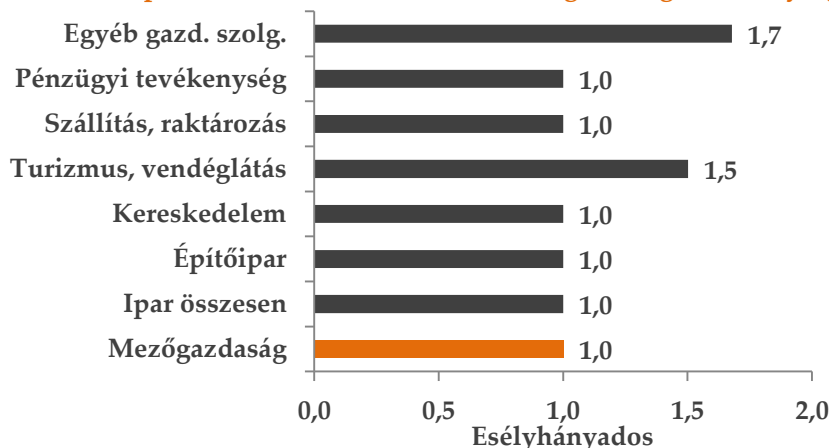

2.2 Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői

Milyen vállalati körökre jellemző leginkább az üzleti optimizmus? Mik az optimizmus legfőbb meghatározói? Az alábbiakban export és gazdasági tevékenység, vállalatméret, tulajdonosi háttér és földrajzi régió szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre kérdésekre.

- A gazdasági ágakat tekintve elmondható, hogy az idegenforgalom, vendéglátás (1,5) és az egyéb gazdasági szolgáltatások (1,7) területein nagyobb eséllyel találunk optimista üzleti várakozásokat megfogalmazó vállalatokat, mint a többi szektorban.
- Az 10-249 fő közötti vállalatok kisebb eséllyel fogalmazzák meg optimista várakozásokat 2015 első félévére – az 10 és 19 fő közötti vállalkozások között 0,7-szer, a 20 és 49 fő közötti cégek valamint az 50 és 249 fő közötti vállalatok körében pedig 0,8-szor kisebb eséllyel találunk optimista várakozásokat, mint az ezeknél kisebb illetve nagyobb vállalatok esetében.
- A tisztán külföldi tulajdonban lévő vállalatok 2,2-szer nagyobb eséllyel tekintenek pozitívan a jövőre, mint a tisztán hazai kézben álló cégek, míg a vegyes tulajdonú vállalkozások pesszimistábbak náluk (0,6).
- Minél nagyobb az export részaránya az árbevételben, annál nagyobb eséllyel fogalmazzák meg a vállalatok optimista várakozást. A döntően exportra dolgozó vállalatok 2,1-szer, a exporttevékenységet is folytató vállalatok 1,4-szer nagyobb eséllyel várják az üzleti helyzetük javulását, mint a nem exportáló vállalatok.
- A Nyugat-dunántúli (1,3) vállalatok nagyobb eséllyel, a Dél-alföldi (0,5) vállalatok kisebb eséllyel várják üzleti környezetük javulását 2015 első félévében, mint a többi régióban működő cégek.

2.2.1. ábra: Az optimista várakozások összetevői – gazdasági tevékenység szerint

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre (n=6664)

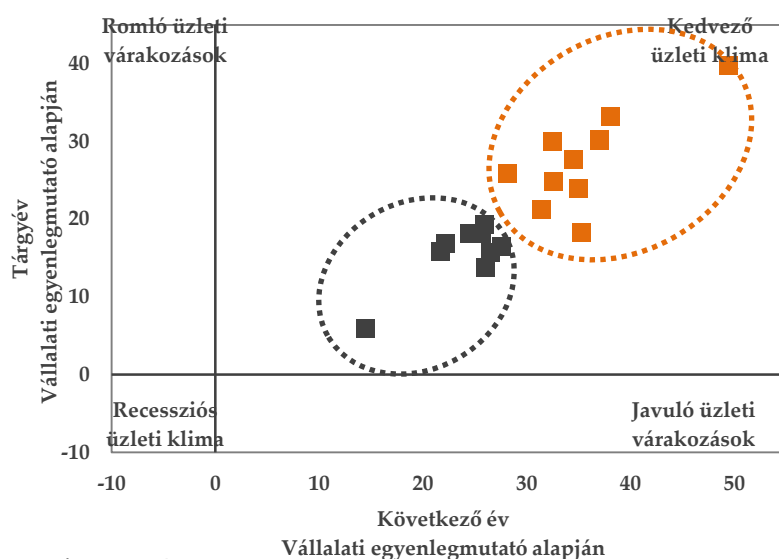
A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. Az ábrákon esélyhányadosok értékei láthatóak, amik kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat. A modellben referencia csoportnak a sárgával kiemelt jellegzetesség tekinthető.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoporttól.

2.3. Területi egyenlőtlenségek

Az üzleti helyzet megítélésében jelentős területi egyenlőtlenségek mutatkoznak, annak ellenére is, hogy 2014-ben már minden megyében kedvező üzleti klímát mérhettünk. A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet mérő egyenlegmutatók Győr-Moson-Sopron (30 és 49 pont) és Veszprém megyékben (33 és 38 pont) a legmagasabb, illetve Fejér megyében (6 és 14 pont) a legalacsonyabb.

2.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei – megyei bontásban

Forrás: NMH, GVI 2014

Az egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Ezért egy pontnyi elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

Egyenlegmutató	Tárgyév	Várakozások
	pont	pont
Győr-Moson-Sopron	39,8	49,4
Veszprém	33,2	38,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	30,1	37,0
Komárom-Esztergom	30,3	37,0
Budapest	18,3	35,3
Somogy	24,0	35,0
Zala	27,7	34,6
Jász-Nagykun-Szolnok	24,9	32,6
Vas	30,0	32,5
Pest	21,2	31,4
Nógrád	25,9	28,1
Csongrád	16,5	27,6
Baranya	15,7	26,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	13,8	26,1
Tolna	19,3	25,9
Heves	18,2	25,7
Hajdú-Bihar	18,1	24,5
Békés	16,9	22,2
Bács-Kiskun	15,8	21,7
Fejér	6,0	14,4

Forrás: NMH, GVI 2014

3. 2015-ben várható munkaerő-kereslet

Jelen fejezetben a 2015-ben várható munkaerő-keresletet mutatjuk be. Először a vállalati egyenlegmutatók segítségével ragadjuk meg a foglalkoztatás jövő évi alakulását. Itt a munkaerő-keresletet nem az egyén, hanem a vállalat oldaláról közelítjük meg, azaz nem a létszámmozgások mértéke, hanem csupán a létszám bővítési és létszámcsökkentési tervek kerülnek bemutatásra. Részletesebben a foglalkoztatási egyenlegmutató a vállalatok foglalkoztatási súlyát figyelembe véve azt fejezi ki, hogy a létszám bővítéssel vagy létszámcsökkentéssel bíró vállalatok vannak-e többségben, illetve, hogy mekkora ennek mértéke. Az egyenlegmutató tehát a legegyszerűbb megközelítése az alkalmazotti létszám változásának megragadására, azonban nem tükrözi a létszám bővülés és -csökkenés mértékét. Elméletben tehát az is előfordulhat, hogy az egyenlegmutató mértéke pozitív, mégis csökken a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma. Az egyenlegmutató annak hátrányai ellenére egyszerű formában arról tudósít, hogy a vállalatok, az üzleti klímával összefüggésben, mennyire tekintenek optimistán a következő évre.

A második alfejezetben bemutatjuk a foglalkoztatás várható alakulását, figyelembe véve a munkahely megszűnés és teremtés egyenlegét. Azaz ebben a megközelítésben a munkavállaló áll a vizsgálat középpontjában. Elemzéseinkben megkülönböztetjük a nyers vállalati várakozásokat, illetve a GVI korrekciós modelljének eredményeit három forgatókönyv mentén ismertetjük.

Az alábbi tábla vázlatosan összefoglalja a használt megközelítések előnyeit és hátrányait.

3.1. tábla: A foglalkoztatás várható alakulását kifejező mérőszámok

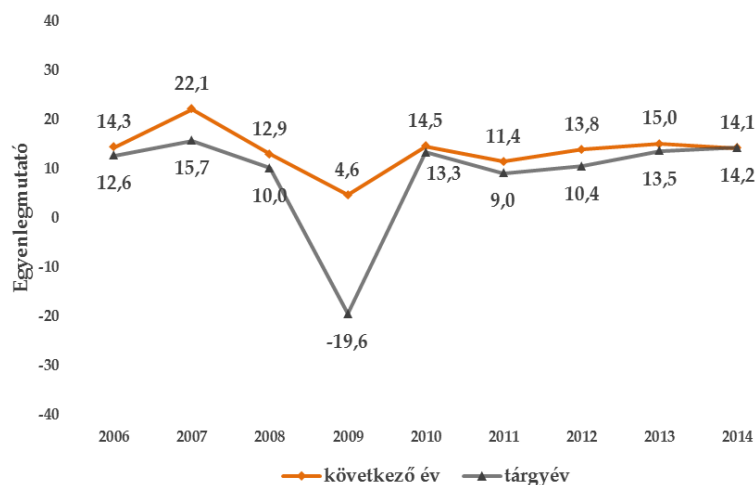
	Előnyök	Hátrányok
Vállalati egyenlegmutató	Egyszerű mutató, amit inkább tendenciájában érdemes értelmezni.	Óvatosan kell értelmezni, hiszen előfordulhat, hogy a pozitív előjelű egyenlegmutató ellenére a foglalkoztatott összlétszám csökken.
Vállalati nyers várakozások	Elméletileg pontosabban fejezi ki a foglalkoztatás várható alakulását, mint a létszámmutató	A vállalati nyers várakozások a korábbi évek tapasztalati szerint túlzóan optimisták
GVI becslés	Korrigálja a nyers vállalati várakozásokat, így általuk reálisabb képet kapunk a foglalkoztatás várható létszám alakulásáról	Nem kezeli a zöld mezős munkahelyteremtő beruházásokat és a hirtelen vállalati kivonulásokat

3.1. Létszámvárakozások a foglalkoztatási egyenlegmutató alapján

Továbbra is enyhén pozitív létszámfelvételi szándékkal jellemezhető a magyar versenyszféra következő évi várakozása. 2014-ben 14 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette, ugyanez az arány 2013-ban szintén 14 százalékpont volt. A korábbi évek tendenciáit vizsgálva látható, hogy a gazdasági válság 2009-es mélypontja óta, nem alakult ki olyan gazdasági helyzet, amiben a következő évre vonatkozó egyenlegmutató messze felülmúlná a tárgyévi létszámbővülést. Az alábbi ábrán 2007-től követhető a tárgyévi és következő évre vonatkozó foglalkoztatási egyenlegmutatók értékeinek változása

A 2015-ös évre a vállalati egyenlegmutató 14 pontos értéket vesz fel – 14 százalékpontos többségen vannak létszámbővítést tervező vállalatok a létszámleépítőkkel szemben. Jövőre tehát kevesebb vállalatnál várható létszámfelvétel, mint idén. A jelenség lényegében megfelel a korábbi évek tapasztalatainak, amikor a vállalatok enyhén optimista várakozásokat fogalmaznak meg, amiknek csak egy része fog teljesülni.

3.1.1.ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató

Egyenlegmutató	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	7204	10,0	7151	-19,6	7073	13,3	7082	9,0	6741	10,4	7013	13,5	7067	14,2
Várakozások	6764	12,9	7144	4,6	6996	14,5	6965	11,4	6736	13,8	6981	15,0	7059	14,1

Forrás: NMH, GVI 2006-2014

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és $+100$ -at akkor, ha minden cég létszámbővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Ábraértelmezés: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg. Szaggatott vonallal kerültek megjelenítésre az adott évre vonatkozó tényadatok és folytonos vonallal az adott évben, a következő évre megfogalmazott tervek, várakozások.

Példa: 2008-ban a tárgyévi egyenlegmutató értéke 12,9 pont. ez azt jelenti, hogy közel 13 százalékpontos többségben voltak a létszámcsökkentő vállalatokkal szemben a létszámbővítők.

Nógrád (30 pont) és Győr-Moson-Sopron (28 pont) megyékben bizonyultak legoptimistábbak a vállalatok, a 2015-re vonatkozó egyenlegmutató értéke ezekben a térségekben a legmagasabb. Velük szemben Fejér megyében (-19 pont) és Budapest (10 pont) a legrosszabbak a létszámmozgásokkal kapcsolatos várakozások.

3.1.2. tábla: Foglalkoztatási várakozások 2015 – vállalati egyenlegmutató

	Egyenlegmutató	
	<i>n</i>	<i>pont</i>
Nógrád megye	239	29,7
Győr-Moson-Sopron megye	306	27,5
Komárom-Esztergom megye	278	22,3
Somogy megye	298	21,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	266	19,5
Baranya megye	297	18,9
Heves megye	295	18,3
Vas megye	242	18,2
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	550	15,8
Tolna megye	251	15,5
Békés megye	225	15,1
Veszprém megye	289	14,9
Bács-Kiskun megye	348	14,1
Csongrád megye	313	13,4
Jász-Nagykun-Szolnok megye	269	13,4
Zala megye	269	11,9
Pest megye	645	11,6
Hajdú-Bihar megye	353	11,0
Főváros	988	10,1
Fejér megye	337	-18,7

Forrás: NMH, GVI 2014

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és $+100$ -at akkor, ha minden cég létszámbővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

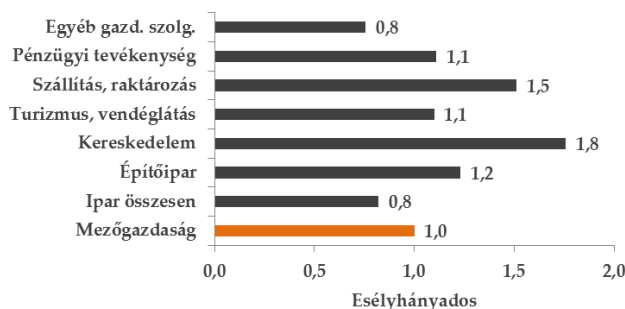
Létszámnövelő vállalatok jellegzetességei

Milyen vállalati körökre jellemző leginkább a létszámnövekedés? Mik az létszámbővülés legfőbb meghatározói? Az alábbiakban export és gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre kérdésekre.

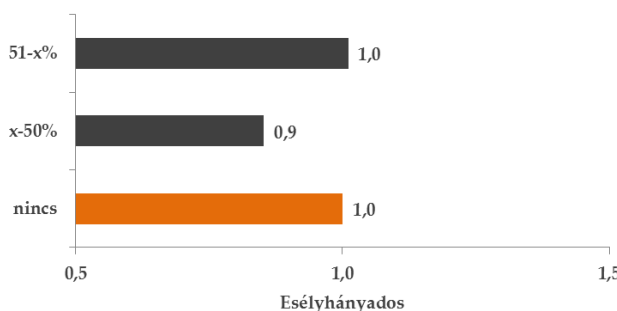
- A kereskedelem (1,8 pont), szállítás-raktározás (1,5 pont) és építőipar (1,2 pont) területein tevékenykedő vállalati körökre jellemző leginkább a létszámbővülés.
- A külföldi tulajdonhányad alapján nincs jelentős különbség a vállalatok létszám növelési terveiben.

- A 0-9 fős vállalatok növelik legnagyobb eséllyel létszámukat, az ennél nagyobb vállalatok között azonban a mérettel nő a létszámfelvételt tervezők aránya.
- Export tevékenység alapján nincsen jelentős különbség, a 1-50% közötti arányban exportálók jelentéktelen mértékkel maradnak el a másik két kategóriától.

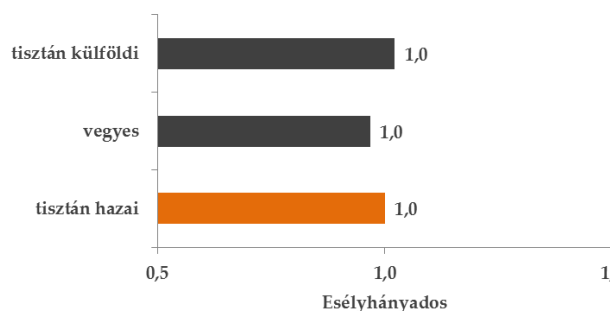
3.1.3. ábra: A létszám-növekedési várakozások összetevői

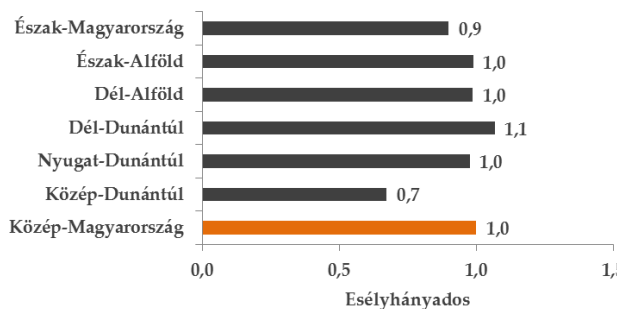
Export tevékenység szerint

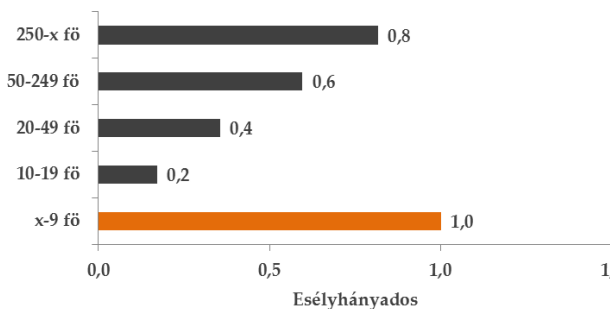
Tulajdonosi háttér szerint

Földrajzi elhelyezkedés szerint

Vállalati létszám szerint

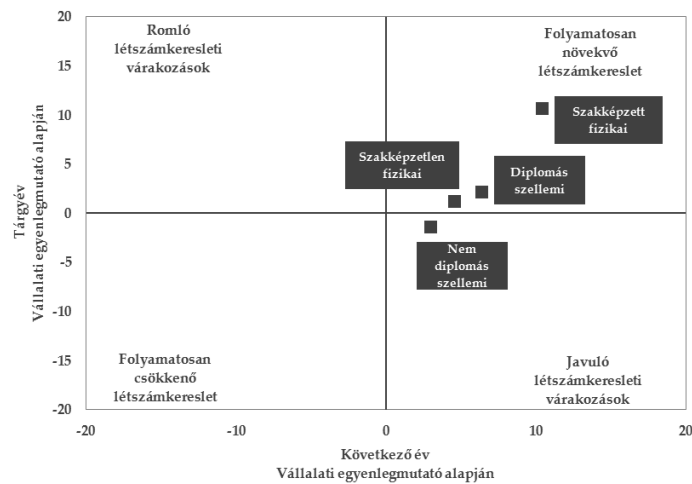
Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre (n=6664)

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. Az ábrákon esélyhányadosok értékei láthatóak, amik kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat. A modellben referencia csoportnak a sárgával kiemelt jellegzetesség tekinthető.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoporttól.

A foglalkoztatási egyenlegmutatók szerint a szakképzett és a szakképzetlen fizikai, illetve a diplomás szellemi munkakörök is folyamatosan bővülő létszámkereslettel jellemezhetőek – ezen csoportokban 2014-ben is több vállalat bővítette létszámát, mint csökkentette, illetve ez igaz a 2015-ös évre vonatkozó várakozásokra is. A tárgyévi és következő évi növekedés mértéke azonban eltérő az egyes csoportokban. A szakképzetlen fizikai és a diplomás szellemi munkakörök esetében a következő évben növekszik, a szakképzett fizikai munkakörök esetében nagyjából állandó marad a növekedés mértéke. A nem diplomás szellemi foglalkoztatottak lényegesen eltérnek ezen csoportoktól, ők, a korábbi éveknek megfelelően, javuló létszámkereslettel jellemezhetőek – az egyenlegmutató értéke jelentős létszámcsökkenést mutat a tárgyévben és enyhe növekedést prognosztizál a következő évre.

3.1.4. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2014-2015

forrás: NMH, GVI 2014

Egyenlegmutató	Szakképzetlen fizikai pont	Szakképzett fizikai pont	Nem diplomás szellemi pont	Diplomás szellemi pont
Tárgyév	1,2	10,7	-1,4	2,2
Várakozások	4,6	10,4	3,0	6,4

Forrás: NMH, GVI 2014

Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános a foglalkoztatási egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Folyamatosan növekvő létszámkereslet”, amikor többségben vannak, mind a 2014-ben, mind a 2015-ben létszámukat bővítő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások kedvezőtlenek, azaz mindkét évben létszámcsökkenésre lehet számítani. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli létszámfelvételi optimizmus mértékét fejezi ki.

3.2. Létszámvárakozások 2015-re

Az alábbiakban, először bemutatjuk a foglalkoztatást prognosztizáló GVI modell néhány alapvetését, ami részletesen az M1. mellékletben tekinthető át, majd ezt követően ismertetjük a előrejelzésünket a 2015. évre.

Röviden a létszámvárakozások becsléséről

Általános tapasztalatnak tekinthető, hogy a vállalati várakozások, nyers formájukban nem nyújtanak pontos képet a várható létszámváltozásokról, ezért értelmezésükhöz felmerül valamiféle statisztikai korrekció igénye.

3.2.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásnak éve				
	2008	2010	2011	2012	2013
Vállalatok száma (darab)	1436	1673	1799	1856	1863
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152	227360
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278	224520
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3	1,3

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012, 2013) – speciális minta

A vállalatok által megfogalmazott éves létszámvárakozásokat, tehát „nyers” formában nem szabad tényként értelmezni, a tapasztalatok szerint ezeket különböző statisztikai módszerekkel korrigálni szükséges. A korrekció fontossága három alapvető állítással támasztható alá:

- A vállalatok általában túlzóan optimistán tekintenek a jövőbe, jellemzően nagyobb mértékű létszámfelvétellel vagy kisebb mértékű elbocsátással kalkulálnak, mint ami bekövetkezik.
- A vállalatok a belső szerkezetük vagy a külső üzleti környezetük okán különbözőek. Vannak olyan szegmensek, ahol könnyebb és vannak olyanok, ahol nehezebb pontosabb éves létszám előrejelzéseket megfogalmazni.
- A vállalatok számára eltérő jelentőséggel bír az üzleti és ezen belül a létszámtervezés. Így vannak olyan vállalati szegmensek, ahol jelentős energiát fektetnek a tervezésbe, ezért pontosabb előrejelzésekkel rendelkeznek, máshol inkább pillanatnyi intuíciók alapján fogalmazzák meg a jövőre vonatkozó várakozásaikat.

A MKIK GVI modelljének célja a NMH-GVI Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés nagymintás vállalati adatfelvételben megfogalmazott létszámváltozással kapcsolatos várakozások korábbi évek tapasztalataival való korrigálása. Célunk tehát egy olyan korrekciós becslő modell megalkotása, ahol:

$$|T_{t+1} - V_{t,t+1}| < |T_{t+1} - V_{t,t+1} - K| \quad (1)$$

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

K : Korrekciós tényező

Értelemszerűen egy jellegű modellezés nem kalkulál váratlan gazdasági eseményekkel, mint:

- Zöld mezős beruházások
- Vállalati kivonulások

A várakozásokat három forgatókönyv mentén ismertetjük. Megfogalmazzunk egy valószínűsíthető, illetve egy optimista és egy pesszimista forgatókönyvet. Az egyensúlyi forgatókönyv, az alapmodellt az alábbi képlet alapján számoltuk.

A modell leírása, az együtthatók becslésének egyenlete:

$$E(K_t | V_{i,t}, SZJ_{i,t}) = \beta_0 + \sum_{v=1}^j \beta_v VJ_{v,t} + \beta_{j+1} CS_t + \sum_{v=j+2}^{j+k} \beta_v SZJ_{v,t} + \sum_{v=j+k+1}^{j+k+l} \beta_v I_{v,t} \quad (2)$$

, ahol VJ_i a várakozások jellemzői:

Becslés iránya
Becslés mértéke

CS_t a csalódás

SZJ_i pedig a vállalati jellemzők:

Gazdasági ág
Export
Környezet
Létszám
Tulajdonosi háttér
Fizikai arány
Beruházás

I_i pedig az előző csoportokon belüli vagy azok közötti interakciók:

Becslés iránya * Becslés mértéke
Becslés iránya * Fizikai arány
Környezet * Becslés mértéke
Gazdasági tevékenység * Fizikai arány
Gazdasági tevékenység * Környezet

t pedig az idő, aminek a becslés során felhasznált értékei: 2008, 2010, 2011, 2012, 2013

A modell alapján számított korrekciós tényező figyelembevételével a következő képlet alapján számoljuk a várható a következő évi létszámot.

$$E(V_{t+1|x}) = ((K/100)*100)*V_{t,t+1} + V_{t,t+1} \quad (3)$$

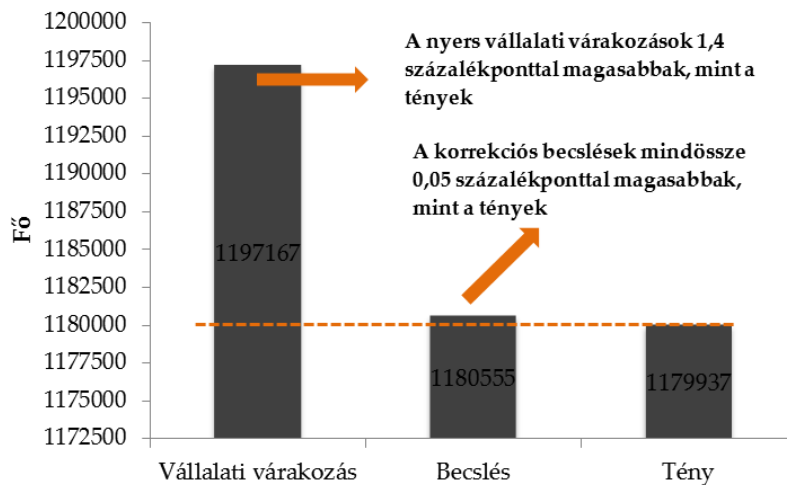
, ahol x az összes felhasznált információ és feltételezés

K : Korrekciós tényező

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

A korrigált becslések pontosabb képet adtak a várható létszámfolyamatokról, mint a nyers vállalati várakozások - mind az öt vizsgált év adatait figyelembe véve, hogy amíg a nyers várakozások és tények között 1,4 százalékpontos különbség, addig becslések és tények között 0,05 százalékpontos különbség tapasztalható.

3.2.2. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2013

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú-Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012, 2013) – speciális minta

Elmondható továbbá, hogy a tények és becslések közötti különbség minden vizsgált évben kisebb, mint a tények és vállalati várakozások közötti különbség. Ilyen értelemben tehát a korrekciós becslés eredményesnek tekinthető, hiszen képes „közelebb” hozni a tényeket és várakozásokat.

3.2.3. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

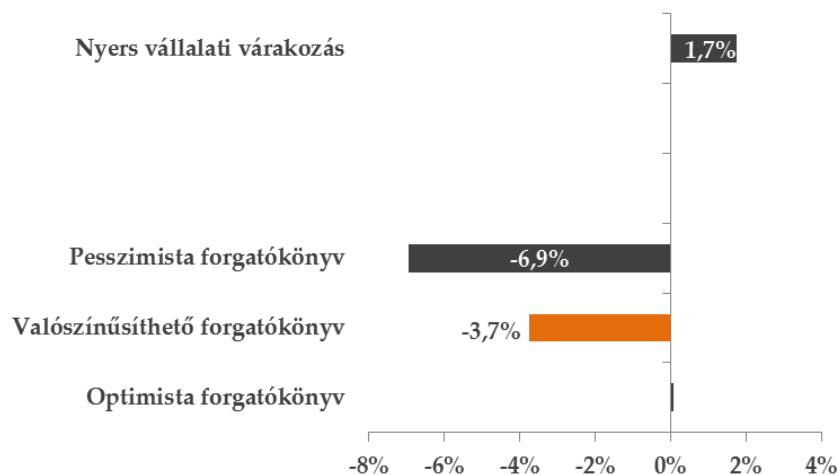
	A várakozás megfogalmazásának éve				
	2008	2010	2011	2012	2013
Elemzés (darab)	1436	1673	1799	1856	1863
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152	227360
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278	224520
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3	-1,3
Becsült létszám (fő)	236534	212977	250318	255277	224831
Várakozás és becslés különbsége (%)	-2,4	-0,8	-1,3	-1,5	-1,1
Tény és becslés különbsége (%)	-0,2	1,0	0,5	-0,7	-0,1

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú-Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012, 2013) – speciális minta

Előrejelzés

Az általában túlzott optimizmust kifejező vállalatok válasza alapján 1,76 százalékpontos növekedés várható a foglalkoztatásban, amivel szemben - a GVI korrekciója szerint – inkább 3,7 százalékpontos csökkenés valószínűsíthető. A makrogazdasági környezet jelentős javulása esetében a stagnálás sem kizárható, mint ahogyan a környezet nem várt romlása 6,9 százalékos csökkenést is eredményezhet a foglalkoztatásban.

3.2.4. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2015-ben

Forrás: NMH-GVI (n=3895)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

A valószínűsíthető forgatókönyv szerint az építőiparban 1,3 százalékponttal, a kereskedelemben pedig 0,9 százalékponttal nőhet az alkalmazásban állók létszáma. Ezzel szemben a többi gazdasági ágban csökkenés valószínűsíthető, leginkább a gazdasági szolgáltatásokban, ahol -7,5 százalékpontos csökkenést prognosztizálunk. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a gazdasági szolgáltatások terén a legkedvezőbbek a nyers vállalati várakozások.

3.2.5. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben – gazdasági ágak szerint

	Nyers vállalati várakozások	Pesszimista forgatókönyv	Valószínűsíthető forgatókönyv	Optimista forgatókönyv
Mezőgazdaság	0,0% pont	-3,9% pont	-0,7% pont	3,2% pont
Ipar	0,7% pont	-5,3% pont	-2,0% pont	1,8% pont
Építőipar	0,6% pont	-2,0% pont	1,3% pont	5,1% pont
Kereskedelem	0,8% pont	-2,3% pont	0,9% pont	4,8% pont
Gazdasági szolgáltatás	3,3% pont	-10,6% pont	-7,5% pont	-3,7% pont
Versenyszféra egésze	1,8% pont	-6,9% pont	-3,7% pont	0,1% pont

Forrás: NMH, GVI 2014 (n=3895)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

A valószínűsíthető forgatókönyv szerint a döntően exportra dolgozó vállalati körben -9,3 százalékpontos csökkenést valószínűsítünk 2015-ben. Ugyanitt az optimista forgatókönyv szerint -5,6 százalékpontos lesz a csökkenés, a pesszimista forgatókönyv szerint pedig -12,4 százalékpontos csökkenés is bekövetkezhet.

3.2.6. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2015-ben – exporttevékenység szerint

	Nyers vállalati várakozások	Pesszimista forgatókönyv	Valószínűsíthető forgatókönyv	Optimista forgatókönyv
Döntően nem exportra dolgozó	0,8% pont	-4,1% pont	-0,9% pont	3,0% pont
Döntően exportra dolgozó	3,7% pont	-12,4% pont	-9,3% pont	-5,6% pont
Versenyszféra egésze	1,8% pont	-6,9% pont	-3,7% pont	0,1% pont

Forrás: NMH, GVI 2014 (n=3895)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

4. A foglalkoztatás jellemzői

Ebben a fejezetben bemutatjuk a vállalkozások által alkalmazott munkaerő egyes típusaira jellemző tendenciákat. Ezek az alcsoportok sokszor jelentősen eltérő jellemzőkkel bírnak, mint a teljes hazai munkaerő-állomány általában. Az alcsoportok elkülönített vizsgálata nem csak a munkaerő-piaci folyamatok alaposabb megértéséhez szükséges, hanem azért is, mert ezek a csoportok jelentősen eltérhetnek egymástól abban a tekintetben, hogy jellemzően milyen társadalmi csoportok tagjaiból állnak össze, vagy hogy mely gazdasági ágazatokba tartozó cégekhez kapcsolható inkább az adott foglalkoztatási forma. Így egy-egy foglalkoztatási forma helyzete utal a hozzá kapcsolható cégek és munkavállalók helyzetére is, és fontos információt jelent munkaerő-piaci intézkedések megalapozásához.

Az első alfejezet a nem teljes munkaidőben alkalmazottakkal foglalkozik, a második a határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztatottakkal, a harmadik a vállalatok által foglalkoztatott külföldi állampolgárságú munkavállalókkal. A negyedik alfejezetben megvizsgáljuk, hogy hogyan alakult a pályakezdők foglalkoztatása. Az ötödik alfejezet az egyszerűsített foglalkoztatást, a hatodik pedig a kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatokat járja körül.

Mind a hat alfejezetben bemutatjuk, hogy az elmúlt években hogyan változott a vállalatok aránya, amelyek egy adott munkaerő-piaci csoport képviselőit alkalmazták, vagy a következő évben alkalmazni tervezik. Ezután bemutatjuk az adott foglalkoztatási formát jellemző területi egyenlőtlenségeket megyei bontásban.

Főbb megállapítások

A részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztató vállalatok aránya a felvétel története alatt 2014-ben először csökkent: 68,5 százalék volt e cégek aránya a 2006 óta zajló enyhe növekedés, majd a tavalyi év stagnálása után. A gazdaságilag fejletlenebb megyék esetében általában magasabb a részmunkaidős foglalkoztatást tervező vállalatok aránya, a legmagasabb értékeket Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megyében figyelhetjük meg, míg a legkisebb arányban Fejér megyében és Budapesten terveznek jövőre részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztatni.

A határozott időre szóló foglalkoztatást alkalmazó vállalatok aránya a tavalyi visszaesés után még tovább csökkent: 2014-ben a cégek 28,6 százaléka foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót. A 2015-re vonatkozó foglalkoztatási tervek tekintetében megfigyelhető, hogy a fejletlenebb területekre nagyobb mértékben jellemző a határozott idejű foglalkoztatás. Békés és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében figyelhetjük meg a legmagasabb arányokat, míg Budapesten, Fejér és Győr-Moson-Sopron megyében a legalacsonyabbakat.

A külföldieket alkalmazó vállalatok aránya folyamatosan csökken 2009 óta, jelenleg 23 százalékon áll. Jövőre a cégek 20 százaléka tervez külföldi munkavállalót foglalkoztatni, ami az eddigi legnagyobb mértékű visszaesés eredményeként alakult

ki: tavaly még a cégek 34 százaléka tervezett külföldi alkalmazottat foglalkoztatni. Komárom-Esztergom és Nógrád megyében kiemelkedően magas a cégek aránya, rendre 62 és 41 százalék.

A pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya 2008-tól kezdve folyamatosan csökken, bár a csökkenés üteme alacsony, lényegében stagnálásról beszélhetünk. 2014-ben 42 százalék volt a pályakezdőket is alkalmazó vállalatok aránya. A jövőre vonatkozó foglalkoztatási tervek erős csökkenést mutatnak tavalyhoz képest, a cégek 36 százaléka jelezte, hogy pályakezđőt foglalkoztatna jövőre, míg ez az arány 52 százalék volt tavaly. Komárom-Esztergom megyében (55%) a legmagasabb és Budapesten (23%) a legalacsonyabb ez az arány.

2014-ben 12 százalék volt az egyszerűsített foglalkoztatással munkavállalót alkalmazó cégek aránya a 2013-as 9 százalékos értékkel szemben, vagyis enyhe növekedés következett be. Ugyanakkor a 2015-ben ilyen módon foglalkoztatni tervező vállalatok aránya csökkent tavalyhoz képest: 13-ról 9 százalékra. A legmagasabb arányokat Heves (22%), Csongrád (22%) és Borsod-Abaúj-Zemplén (21%) megyében figyelhetjük meg, míg a gazdaságilag fejlettebb területeken találjuk a legalacsonyabb arányokat: Budapesten (2%), Fejér megyében (5%) és Győr-Moson-Sopron megyében (4%).

A kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2009 óta 12-13 százalék körül stagnál, 2014-ben is 13 százalék volt. Jövőre a cégek 11 százaléka tervez ilyen módon foglalkoztatni munkavállalókat, ami csökkenést jelent a tavalyi 15 százalékhoz képest. Ez az arány kiemelkedően magas Komárom-Esztergom megyében (42%).

Összességében azt figyelhetjük meg, hogy az egyszerűsített foglalkoztatás kivételével mindegyik speciális foglalkoztatási forma elterjedtsége csökkent 2014-ben abban az értelemben, hogy a cégek egyre kisebb hányada alkalmaz a fenti módokon munkavállalót.

Területi különbségek tekintetében érdemes kiemelni, hogy külföldi munkavállalók, pályakezđők és kölcsönvett munkaerő alkalmazása tekintetében is Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb azoknak a cégeknek az aránya, amelyek alkalmazni terveznek jövőre ilyen munkavállalókat. Részmunkaidős, határozott idejű és egyszerűsített foglalkoztatásra vonatkozóan az érvényesül, hogy a gazdaságilag fejlettebb területeken jellemző kevésbé, hogy ilyen módon terveznének foglalkoztatni jövőre a vállalatok.

4.1. Nem teljes munkaidős foglalkoztatás

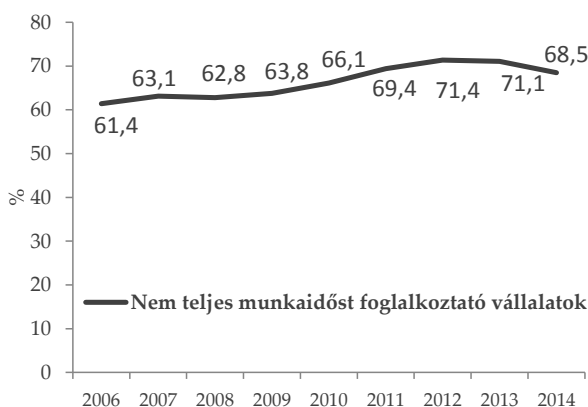
A nem teljes munkaidőben való foglalkoztatás elterjedtsége Magyarországon 2006 és 2012 között enyhe mértékben, de folyamatosan növekedett az Eurostat adatai szerint, azonban 2013-ban megfordult ez a tendencia, és 0,3 százalékpontos csökkenést

figyelhettünk meg³⁰. Ebben az évben az alkalmazottak 6,7 százalékát foglalkoztatták ilyen formában, ami az Európai Unió 28 tagállama között az ötödik legalacsonyabb érték volt. Bulgáriában, Csehországban, Horvátországban és Szlovákiában találhattunk a magyar adatoknál alacsonyabb értéket 2013-ban.

A Prognózis felvétel korábbi éveinek eredményei alapján megállapítható, hogy a nagyobb vállalatok körében gyakoribb a részmunkaidősök foglalkoztatása, valamint gazdasági ágak szerint a mezőgazdaság, a vendéglátás és turizmus valamint a pénzügy területén működő vállalatokra jellemző leginkább, hogy nem teljes munkaidőben foglalkoztatott alkalmazottaik is vannak, legkevésbé pedig az építőiparra.

2014-ben fordult elő először a felvétel története alatt, hogy csökkent azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek foglalkoztatnak részmunkaidős alkalmazottat. 2013-hoz képest több, mint 2 százalékponttal csökkent e vállalatok aránya, jelenleg 68,5 százalékon áll.

4.1.1.ábra A nem teljes munkaidő foglalkoztatást leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nem teljes munkaidőst foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév (%)	61,4	63,1	62,8	63,8	66,1	69,4	71,4	71,1	68,5
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7109	7130	6755	7006	6960

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2015-ös évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott részmunkaidős alkalmazottat. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

³⁰ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00159&plugin=1>

A nem teljes munkaidős foglalkoztatást területi szempontból megvizsgálva azt látjuk, hogy a 2015-ös részmunkaidős foglalkoztatási tervekben eltérés jelenik meg az ország gazdaságilag fejlettebb és fejletlenebb területei között, a fejlettebb megyék esetében alacsonyabb a részmunkaidőst foglalkoztató vállalatok aránya.

A jövőre vonatkozó terveket tekintve Fejér megyében (37%), Budapesten (50%), Pest megyében (59%) és Győr-Moson-Sopron megyében (60%) figyelhetjük meg a legalacsonyabb értékeket, míg Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megyében (80%) a legmagasabb a 2015-ben részmunkaidőst foglalkoztatni tervező vállalatok aránya.

4.1.2. táblázat: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	980	49,6
Baranya	296	76,4
Bács-Kiskun	344	79,5
Békés	224	80,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	548	70,2
Csongrád	309	75,1
Fejér	335	36,8
Győr-Moson-Sopron	301	59,7
Hajdú-Bihar	348	75,6
Heves	285	73,3
Komárom-Esztergom	259	68,7
Nógrád	234	70,1
Pest	639	59,3
Somogy	289	76,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	263	74,2
Jász-Nagykun-Szolnok	268	80,3
Tolna	251	71,1
Vas	210	77,3
Veszprém	290	62,3
Zala	269	71,4

Forrás: NMH-GVI: Röviztávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2015-ben a vállalatok hány százaléka tervez részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2015. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.2. Határozott idejű foglalkoztatás

Az eddigi évek tapasztalatai alapján elmondható, hogy a határozott idejű foglalkoztatás ágazatok szerint leginkább az ipar, a vendéglátás, a mezőgazdaság és az építőipar területén gyakori, míg a pénzügyi területen működő cégek körében ritka. Földrajzi szempontból az észak-alföldi és dél-alföldi cégek körében tekinthető leggyakoribbnak a határozott idejű foglalkoztatás, és a cégek méretével is együtt nő annak valószínűsége, hogy foglalkoztatnak határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót.

A határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya a 2013-as visszaesés után még tovább csökkent, 29%-ra. Ez az érték az eddigi legalacsonyabb a felvétel történetében.

4.2.1.ábra A határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév (%)	41,4	40,2	42,1	37,4	38,1	33,6	35,8	29,5	28,6
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7107	7128	6744	6988	6866

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2015-ös évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A 2015-ben határozott időre szóló foglalkoztatást tervező vállalatok aránya Békés megyében (45%), Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (43%) és Zala megyében (41%) a legmagasabb. Budapesten a legalacsonyabb ez az arány, mindössze 6,5 százalékot tesz ki azon vállalatok aránya, amelyek 2015-ben határozott időre szólóan terveznek munkaerőt foglalkoztatni.

4.2.2. táblázat: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	970	6,5
Baranya	296	18,8
Bács-Kiskun	331	29,1
Békés	223	45,1
Borsod-Abaúj-Zemplén	548	43,3
Csongrád	299	32,0
Fejér	335	19,5
Győr-Moson-Sopron	301	19,0
Hajdú-Bihar	340	33,3
Heves	281	38,9
Komárom-Esztergom	233	37,5
Nógrád	233	30,1
Pest	636	23,3
Somogy	289	33,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	258	39,1
Jász-Nagykun-Szolnok	267	36,2
Tolna	251	28,9
Vas	196	31,1
Veszprém	289	37,8
Zala	269	41,1

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2015-ben a vállalatok hány százaléka tervez határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2015. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.3. Külföldiek foglalkoztatása

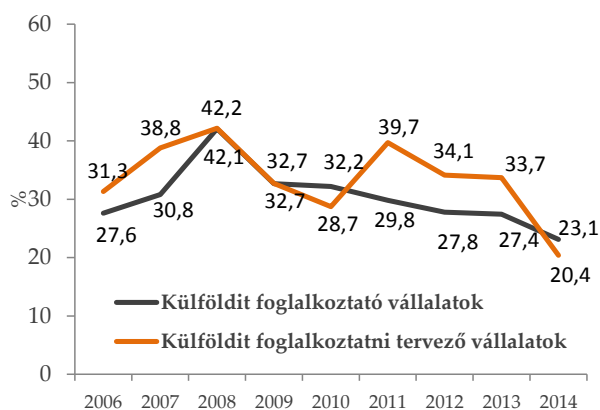
Ebben a fejezetben megvizsgáljuk, hogy hogyan változtak az elmúlt években a vállalatok szokásai külföldiek foglalkoztatásának tekintetében, majd a vállalatok jövőbeli foglalkoztatási terveit elemezzük.

A korábbi felvételek tapasztalatai alapján az ágazatok közül a vendéglátás és ipar területén működő cégek esetében a leginkább valószínű, hogy külföldi munkaerőt foglalkoztatnak, tulajdoni viszonyok tekintetében pedig a (részben) külföldi tulajdonban állókra igaz ugyanez.

2008-tól kezdődően csökken Magyarországon a külföldi munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya, és ez a csökkenés 2014-ben is folytatódott (27-ről 23 százalékra).

Az egy évvel későbbi időpontra vonatkozó, tervezett foglalkoztatás tendenciái hektikusabban alakulnak: 2008-ban itt is csökkenésbe váltott az addigi növekedés, azonban ebben az esetben 2011-ben újra növekedni kezdett a külföldiek foglalkoztatását tervező hazai vállalatok aránya. Azóta, 2012-től kezdődően újra csökken e cégek aránya, és idén különösen erős mértékben, 34-ről 20 százalékra esett vissza azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek jövőre külföldi alkalmazott foglalkoztatását tervezik.

4.3.1. ábra Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Külföldieket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	27,6	30,8	42,1	32,7	32,2	29,8	27,8	27,4	23,1
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7106	7131	6752	7006	6853
Külföldieket alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	31,3	38,8	42,2	32,7	28,7	39,7	34,1	33,7	20,4
Esetszám (n)	4845	6913	7046	7151	7051	4168	4531	4571	6843

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2015-ös évre

A **mutató**: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott külföldi munkaerőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

Komárom-Esztergom megyében kiemelkedően magas a külföldiek foglalkoztatását tervező vállalatok aránya (62%). Ez után Nógrád megye (41%) következik. A külföldieket foglalkoztatni tervező cégek aránya Baranya megyében a legalacsonyabb (7%).

4.3.2. táblázat: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	964	19,1
Baranya	296	7,3
Bács-Kiskun	328	15,7
Békés	222	17,1
Borsod-Abaúj-Zemplén	548	18,6
Csongrád	294	22,8
Fejér	335	16,0
Győr-Moson-Sopron	301	17,6
Hajdú-Bihar	340	17,3
Heves	280	23,0
Komárom-Esztergom	251	62,1
Nógrád	234	40,8
Pest	635	21,1
Somogy	289	13,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	258	14,1
Jász-Nagykun-Szolnok	266	21,4
Tolna	251	12,6
Vas	193	21,3
Veszprém	289	19,3
Zala	269	18,9

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2015-ben a vállalatok hány százaléka tervez külföldi alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2015. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalékadatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.4. Pályakezdők foglalkoztatása

A pályakezdők elhelyezkedését jelentősen megnehezítette a gazdasági válság 2008 végétől kezdődően, mivel – definícióból adódóan – ők első munkahelyüket keresik, és a cégek munkaerő-felvételi lehetőségei beszűkültek ebben az időszakban. Ugyanakkor a pályakezdők alkalmazásának vannak olyan előnyei (betaníthatóság, alacsonyabb bér, START kártya), amelyek a válság hatásainak enyhülésével ismét előtérbe kerülhetnének, bár ez még idén sem jelent meg adatainkban.

A pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya 2008-tól kezdve folyamatosan csökken, bár a csökkenés üteme alacsony, lényegében stagnálásról beszélhetünk. 2014-ben 42% volt a pályakezdőket is alkalmazó vállalatok aránya.

A pályakezdők foglalkoztatását tervező vállalatok aránya erőteljesebben ingadozik, 2014-ben erős visszaesés következett be az előző évi magas arányhoz képest: 52 százalékról 36 százalékra süllyedt a jövőre pályakezdőt foglalkoztatni tervező cégek aránya.

4.4.1. ábra Pályakezdők foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	52,9	56,3	54,1	44,9	45,4	44,4	44,5	42,9	42,1
Esetszám (n)	6046	7225	7214	7151	7106	7132	6751	7006	6892
Pályakezdőket alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	36,7	44,4	35,6	36,2	37,1	52,1	46,5	52,3	35,8
Esetszám (n)	5562	6176	6254	7151	7050	4370	4629	4714	6871

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott pályakezdőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A pályakezdőket jövőre foglalkoztatni tervező cégek aránya 2014-ben Komárom-Esztergom (55%) és Bács-Kiskun (50%) megyében a legmagasabb. A legalacsonyabb arányokat ezzel szemben Fejér megyében (19%) és Budapesten (23%) figyelhetjük meg.

4.4.2. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	963	23,3
Baranya	296	44,2
Bács-Kiskun	331	50,0
Békés	224	44,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	548	43,5
Csongrád	299	41,8
Fejér	336	19,0
Győr-Moson-Sopron	301	39,8
Hajdú-Bihar	340	37,7
Heves	282	44,0
Komárom-Esztergom	247	55,4
Nógrád	235	44,6
Pest	637	34,4
Somogy	289	38,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	261	37,5
Jász-Nagykun-Szolnok	267	47,8
Tolna	251	44,7
Vas	204	44,9
Veszprém	290	47,1
Zala	270	45,9

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2015-ben a vállalatok hány százaléka tervez pályakezdőt foglalkoztatni. A vállalatok 2015. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.5. Egyszerűsített foglalkoztatás

Ebben a fejezetben a korábbi alkalmi munkavállalói könyves foglalkoztatás – 2010. április 1-jétől: egyszerűsített foglalkoztatás – jellemzőit vizsgáljuk meg. Miután áttekintettük, hogy az elmúlt években hogyan változott az egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazó cégek aránya Magyarországon, bemutatjuk, hogy milyen területi egyenlőtlenségek figyelhetők meg a vállalatok között.

Az alkalmi munkavállalói könyves munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2008 és 2010 között erőteljesen visszaesett, majd enyhe ütemben újra növekedni kezdett. Tavaly ebben a tendenciában változás történt, azonban ez a csökkenés nem vált tartóssá: 2014-ben 12 százalékra nőtt az egyszerűsített foglalkoztatással munkavállalót alkalmazó cégek aránya a 2013-as 9 százalékos értékhez képest.

A 2015-ben egyszerűsített foglalkoztatást tervező vállalatok aránya 9 százalék, ami a második legalacsonyabb érték a felvétel történetében.

4.5.1. ábra Az egyszerűsített foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	17,6	21,3	25,4	16,0	7,8	8,5	10,1	8,9	12,2
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7103	7128	6729	6999	6804
Egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	17,8	19,1	20,5	15,0	6,1	10,9	10,8	12,7	9,2
Esetszám (n)	5777	6525	6649	7151	7051	3976	4194	4187	6786

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka alkalmazta az egyszerűsített foglalkoztatást. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A 2015-ben egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni tervező vállalatok aránya Budapesten (2%), Győr-Moson-Sopron megyében (4%) és Fejér megyében (5%), tehát gazdaságilag fejlettebb területeken a legalacsonyabb. A legmagasabb arányokat Heves (22%), Csongrád (21,5%) és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (20,5%) figyelhetjük meg.

4.5.2. ábra: A jövőbeli egyszerűsített foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	962	1,9
Baranya	296	18,1
Bács-Kiskun	329	8,0
Békés	222	15,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	548	20,5
Csongrád	296	21,5
Fejér	335	4,8
Győr-Moson-Sopron	303	3,6
Hajdú-Bihar	341	15,2
Heves	249	21,8
Komárom-Esztergom	229	5,8
Nógrád	233	12,5
Pest	634	9,1
Somogy	288	13,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	255	14,1
Jász-Nagykun-Szolnok	265	12,3
Tolna	251	13,8
Vas	193	8,3
Veszprém	288	10,6
Zala	269	14,6

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2015-ben a vállalatok hány százaléka tervez egyszerűsített módon foglalkoztatni. A vállalatok 2015. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalékadatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.6. Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása

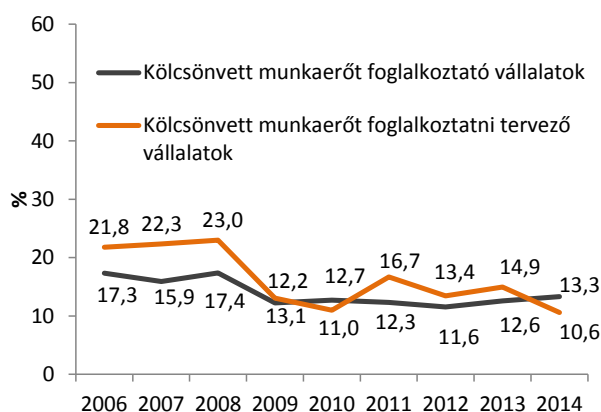
A munkaerő-kölcsönzés, mint foglalkoztatási forma, egyik legfőbb jellemzője, hogy segít a vállalatoknak rugalmasan reagálni a termékeik keresletét befolyásoló folyamatokra, éppen ezért csökkent erőteljesen a kölcsönvett munkaerő létszáma a gazdasági válság kibontakozásával. Ebben a fejezetben a vállalatok munkaerő-kölcsönzési tendenciáit és területi egyenlőtlenségeit vizsgáljuk.

A korábbi tapasztalatok szerint a munkaerő-kölcsönzés a nagyobb létszámú, (részben) külföldi tulajdonban levő, exportáló cégekre jellemző inkább. Ágazatok szempontjából az ipari cégek esetében a leginkább elterjedt ez a foglalkoztatási forma.

A kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2008 és 2012 között folyamatosan egyre alacsonyabb lett, majd 2013-ban változott ez a tendencia, és növekedni kezdett. 2014-ben ismét enyhe emelkedést figyelhetünk meg, idén 13 százalék volt a kölcsönvett munkaerőt alkalmazó cégek aránya Magyarországon.

A jövőre vonatkozó tervek tekintetében kevésbé optimisták a vállalatok, mint tavaly, majdnem 5 százalékponttal (11 százalékra) esett vissza a kölcsönvett munkaerőt alkalmazni tervező cégek aránya.

4.6.1. ábra Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	17,3	15,9	17,4	12,2	12,7	12,3	11,6	12,6	13,3
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7105	7128	6730	6997	6810
Kölcsönvett munkaerőt alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	21,8	22,3	23,0	13,1	11,0	16,7	13,4	14,9	10,6
Esetszám (n)	5949	7063	7060	7151	7053	3963	4200	4174	6795

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott kölcsönvett munkaerőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A munkaerő-kölcsönzésre vonatkozó jövőbeli tervek tekintetében azt figyelhetjük meg, hogy Komárom-Esztergom (42%) és Vas (21%) megyében kiemelkedően magas a 2015-ben kölcsönvett munkaerőt alkalmazni tervező vállalatok aránya. A legalacsonyabb arányt Baranya (1%) és Tolna (4%) megyében figyelhetjük meg.

4.6.2. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	960	6,4
Baranya	296	1,2
Bács-Kiskun	328	10,4
Békés	222	11,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	548	6,2
Csongrád	294	7,7
Fejér	335	8,6
Győr-Moson-Sopron	301	18,1
Hajdú-Bihar	341	9,7
Heves	257	7,6
Komárom-Esztergom	237	41,7
Nógrád	232	11,9
Pest	634	12,5
Somogy	288	12,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	256	9,8
Jász-Nagykun-Szolnok	266	14,5
Tolna	251	4,4
Vas	191	21,2
Veszprém	289	12,2
Zala	269	14,1

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2015-ben a vállalatok hány százaléka tervez munkaerőt kölcsönözni. A vállalatok 2015. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

5. Toborzási nehézségek

Jelen fejezetben a vállalatok toborzási nehézségeinek gyakoriságát vizsgáljuk, megmutatva az utóbbi években a toborzási nehézséget tapasztaló vállalatok arányának változását, az egyes munkaerő típusok toborzási nehézségeinek alakulását, illetve elemezzük, hogy a toborzási nehézséggel való szembesülés esélye hogyan változik egyes kiemelt cégjellemzők által meghatározott vállalati csoportokban.

5.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A gazdasági válság és elbocsátások hatására 2009-ben történt jelentős mértékű csökkenés után 2010-től 2013-ig lényegében stagnált a toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya. 2010 és 2012 között a vállalatok 10 százaléka értékelte problémásnak bizonyos pozíciók betöltését, 2013-ban 9 százaléku. 2014-ben azonban jelentős mértékű növekedést tapasztaltunk, a vállalatok 17 százaléka számolt be toborzási nehézségekről.

5.1.1. ábra Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása

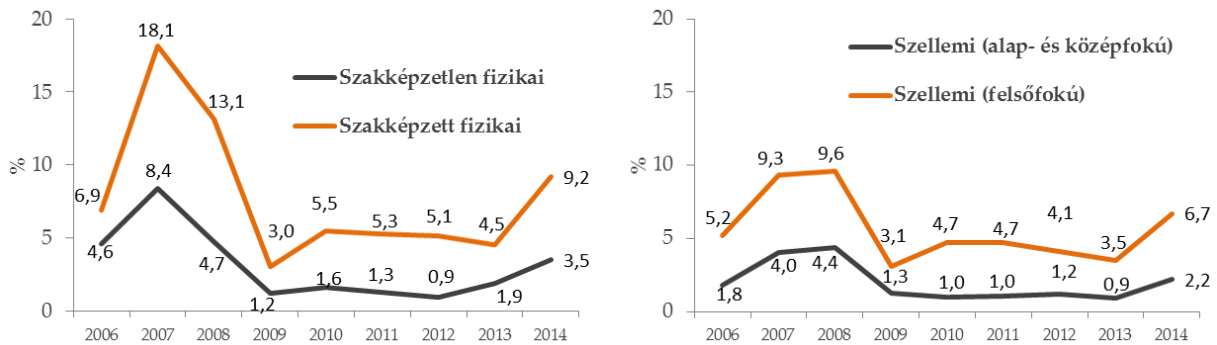
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Toborzási nehézségekkel szembesülő vállalatok aránya – tárgyév (%)	26,6	22,0	6,8	10,3	10,0	10,2	8,9	16,7
Esetszám (n)	3746	4394	4134	4134	3979	4025	4228	4252

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka érzékelt nehézséget egyes pozíciók betöltésében. Az adatok súlyozottak.

A gazdasági válság hatására minden vizsgált foglalkozási csoportban csökkent a toborzási nehézségeket észlelő vállalatok aránya. 2010 és 2013 között egyik foglalkozási csoportban sem történt lényegi változás. Idén minden foglalkozási csoport esetében körülbelül kétszer annyi vállalat érzékelt toborzási problémát, mint tavaly. A vállalatok a legnagyobb arányban a szakképzett fizikai (9,2%), legkisebb arányban (2,2%) az alap- és középfokú végzettséget igénylő szellemi munkakörök betöltésekor szembesültek toborzási problémákkal. Megfigyelhető, hogy mind a fizikai, mind a szellemi munkakörök esetében a magasabb képzettséget igénylő pozíciók esetében magasabb ez az arány.

5.1.2. ábra **Toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya munkaköri csoportok szerint**
Fizikai munkakörök **Szellemi munkakörök**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szakképzetlen fizikai (%)	8,4	4,7	1,2	1,6	1,3	0,9	1,9	3,5
Szakképzett fizikai (%)	18,1	13,1	3,0	5,5	5,3	5,1	4,5	9,2
Szellemi (alap- és középfokú) (%)	4,0	4,4	1,3	1,0	1,0	1,2	0,9	2,2
Szellemi (felsőfokú) (%)	9,3	9,6	3,1	4,7	4,7	4,1	3,5	6,7
Esetszám (n)	3993	4394	4134	4134	4256	4272	4372	4381

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre

A mutató: Az ábrán látható értékek a toborzási nehézséggel szembesülő vállalatok százalékos aránya a foglalkozási csoportok szerint.

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

Példa: 2014-ben a vállalatok 9,2 százaléka jelzett toborzási problémát, amikor szakképzett fizikai munkakörbe keresett jelölteket.

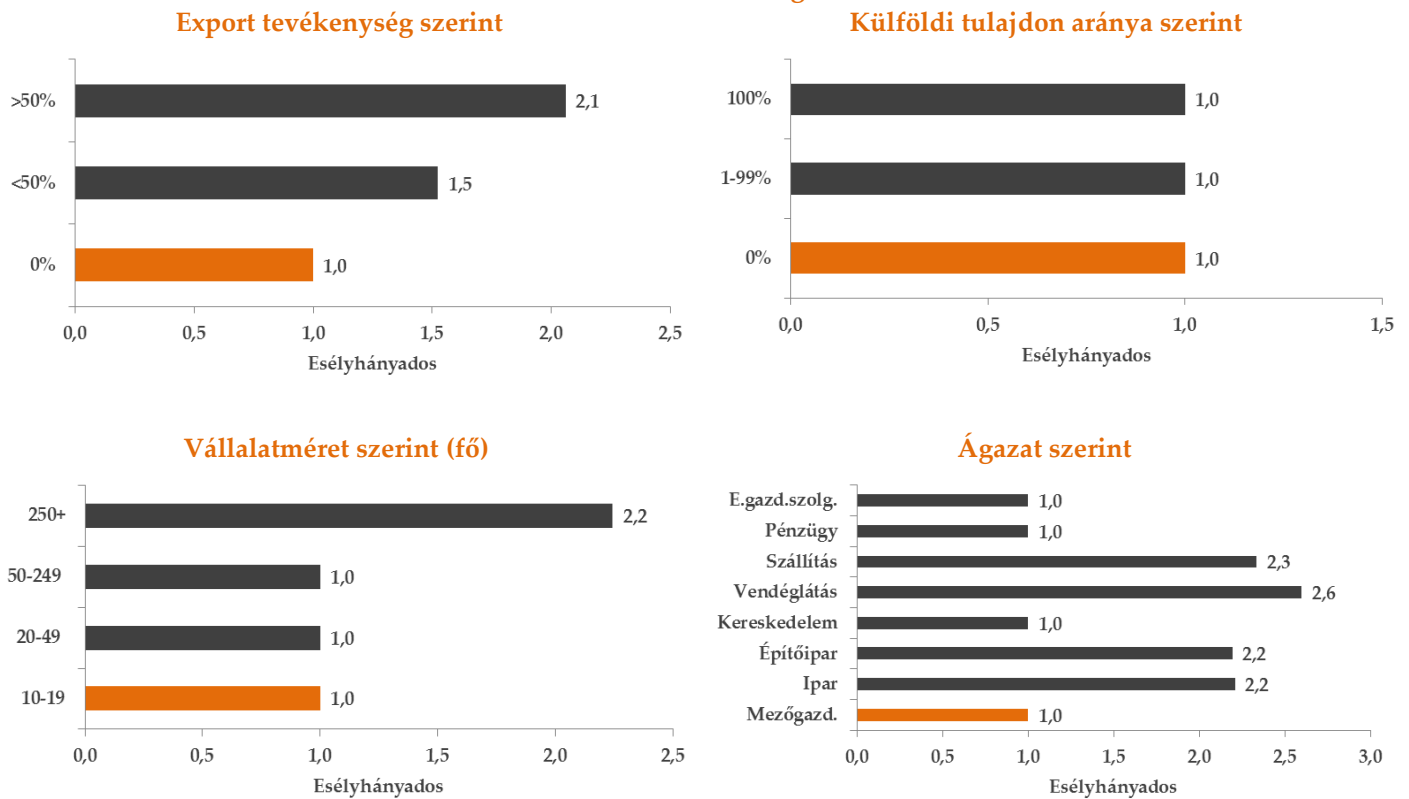
5.2. A toborzási nehézség elemi összetevői

Különböző vállalati körök nem egyforma valószínűséggel találkoznak toborzási nehézségekkel működésük során. Az alábbiakban export, gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel határozzuk meg, hogy mely jellemzők növelik ennek esélyét.

Az exportáló és a létszám tekintetében nagyobb méretű vállalatok nagyobb valószínűséggel tapasztalnak toborzási nehézséget, mint a kisebb és csak a hazai piacra termelő cégek. A vállalat tulajdonosi háttére nincs hatással arra, hogy tapasztal-e toborzási problémákat. Az ipar, az építőipar a vendéglátás és a szállítás területén működő vállalatok több, mint kétszer nagyobb valószínűséggel találkoznak

toborzási nehézséggel, mint a referenciacsoportnak tekintett mezőgazdasági vállalatok.

5.2.1. ábra A toborzási nehézség elemi összetevői

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2015-ös évre (n=3973)

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk toborzási nehézséggel találkozó vállalatokat

Referenciacsoport: Referencia csoport: a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikro mezőgazdasági vállalkozások

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

Ábraértelmezés: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál több toborzási nehézséggel találkozik a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban a toborzási nehézségek nem térnek el a referencia csoportban tapasztalhatóktól.

1. Melléklet: Az előrejelzés módszertana

M1.1. A kérdőíves vállalati létszám-előrejelzésekkel kapcsolatos dilemmák

Általános tapasztalatnak tekinthető, hogy a vállalati várakozások, nyers formájukban nem nyújtanak pontos képet a várható létszámváltozásokról, ezért értelmezésükhöz felmerül valamiféle statisztikai korrekció igénye.

A vizsgált évek közül a 2008-ban megfogalmazott várakozások voltak leginkább túlzóak – ekkora a vizsgálatba bevont vállalatok 2,6 százalékponttal nagyobb létszámot valószínűsítettek a következő évre, mint ahogyan az történt. A másik végletnek a 2010-es év tekinthető, ekkor a vállalati várakozások bizonyultak, ha csak kis mértékben is, de pesszimistának, a tények szerint 0,2 százalékponttal nagyobb lett a vizsgált „vállalati pool” összlétszáma, mint ahogyan azt egy évvel korábban valószínűsítették.

M1.1.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásának éve				
	2008	2010	2011	2012	2013
Vállalatok száma (darab)	1436	1673	1799	1856	1863
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152	227360
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278	224520
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3	-1,3

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012, 2013) – speciális minta

A vállalatok által megfogalmazott éves létszámvárakozásokat, tehát „nyers” formában nem szabad tényként értelmezni, a tapasztalatok szerint ezeket különböző statisztikai módszerekkel korrigálni szükséges. A korrekció fontossága három alapvető állítással támasztható alá:

- A vállalatok általában túlzóan optimistán tekintenek a jövőbe, jellemzően nagyobb mértékű létszámfelvétellel vagy kisebb mértékű elbocsátással kalkulálnak, mint ami bekövetkezik.
- A vállalatok a belső szerkezetük vagy a külső üzleti környezetük okán különbözőek. Vannak olyan szegmensek, ahol könnyebb és vannak olyanok, ahol nehezebb pontosabb éves létszám előrejelzéseket megfogalmazni.
- A vállalatok számára eltérő jelentőséggel bír az üzleti és ezen belül a létszámtervezés. Így vannak olyan vállalati szegmensek, ahol jelentős energiát fektetnek a tervezésbe, ezért pontosabb előrejelzésekkel rendelkeznek, máshol inkább pillanatnyi intuíciók alapján fogalmazzák meg a jövőre vonatkozó várakozásaikat.³¹

³¹ Lásd az MTA KRTK KTI elemzésének idevágó eredményeit:

<http://elorejelzes.mtakti.hu/downloaddoc.php?docid=53&mode=articles>

Több olyan összetett magyarázómodell is ismert, ami a létszám-gazdálkodási várakozások megvalósulását, pontosságát vizsgálta. Egy a szubjektív megítélésen³² alapuló modell eredményei szerint a megbízható létszámtervezés³³ esélye növekszik a vállalati mérettel, a szellemi alkalmazottak arányával, illetve megállapítja, hogy a rossz üzleti helyzetben lévő vállalatok esetében a leginkább bizonytalan a létszámtervezés. Írásos üzleti tervezés inkább olyan vállalatoknál fordul elő, ahol a létszámtervezés nem tekinthető megbízhatónak. A látszólagos ellentmondás mögött az áll, hogy általában a nagyobb, több fizikai alkalmazottal bíró vállalatok készítenek üzleti terveket. Létszámukból és üzleti tevékenységükből fakadóan jobban ki vannak téve a gazdaság hullámzásainak, ez az érzékenység pedig kihat a létszámgazdálkodásra is. Ezen vállalati kör inkább készít, tevékenységének összehangolásához szükséges üzleti terveket, azzal a céllal, hogy a jövő bizonytalanságát csökkentse. Fontos, hogy itt semmiképpen nem szabad magyarázó tényezőként tekintetni az írásos üzleti tervek, azaz nem az írásos üzleti tervek megléte eredményezi a megbízhatatlanságot, hanem az eleve létszámtervezési problémákkal küzdő vállalatok készítenek írásos üzleti terveket.³⁴ Más objektív megbízhatóságon³⁵ alapuló modellek kiemelik, a vállalat méretét, foglalkozási homogenitását és gazdasági tevékenységét, mint jelentős magyarázó erővel bíró jellegzetességek. Megállapítják továbbá, hogy minél többféle beosztású dolgozó vesz részt a vállalati üzleti tervezésben, illetve minél régebb óta létezik egy cég annál pontosabb az előrejelzése.³⁶

A MKIK GVI modelljének célja a NMH-GVI Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés nagymintás vállalati adatfelvételben megfogalmazott létszámváltozással kapcsolatos várakozások korábbi évek tapasztalataival való korrigálása. Célunk tehát egy olyan korrekciós becslő modell megalkotása, ahol:

$$|T_{t+1}-V_{t,t+1}| < |T_{t+1}-V_{t,t+1}-K| \quad (1)$$

³² A szubjektív megítélés esetében a vállalati vezető véleményezi, hogy létszám-gazdálkodási terveik, elképzeléseik mennyire megbízhatóak, pontosak.

³³ A modellekben a megbízhatóságot önbevallásos kérdés alapján operacionalizálták. A megkérdezettek ötös skálán árnyalva kifejezték, hogy a mennyire tudják megbecsülni egy, három, hat és tizenkét hónap múlva a vállalati létszámot. Az aggregált index 0 és száz között vehet fel értékeket. 0 az értéke akkor, ha a megkérdezett semmilyen időtávra nem tudta megmondani a létszámot, 100 pedig akkor, ha az összes vizsgált időtávra teljes bizonyossággal tudna nyilatkozni a létszámról. Az index kialakításánál az egyes időtávokhoz köthető megbízhatósági szintek az időtáv hosszának megfelelően kerültek súlyozva aggregálásra. Megbízhatónak tekintjük egy vállalat létszámbecslését, ha a százaskálán legalább 89 pontos értéket ért el. Itt a megkérdezett vállalatok 20 százaléka tekinthető megbízható létszámtervezőnek.

³⁴ „Ágazati munkaerő-keresleti előrejelzés vállalati várakozások alapján” alprojekt, TÁMOP - 2.3.2-09/1 kiemelt projekt.

³⁵ Vállalati panelkutatás, ahol fél éves létszám létszám-gazdálkodási várakozások megvalósulását ellenőrizték.

³⁶ „Ágazati munkaerő-keresleti előrejelzés vállalati várakozások alapján” alprojekt, TÁMOP - 2.3.2-09/1 kiemelt projekt.

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

K : Korrekciós tényező

Értelemszerűen egy jellegű modellezés nem kalkulál váratlan gazdasági eseményekkel, mint:

- Zöld mezős beruházások
- Vállalati kivonulások

M1.2. A modell ismertetése

Az alábbiakban a modellezésünkkel kapcsolatos alapvető információkat közöljük. Ismertetjük (1) a modellezés alapjául szolgáló adatokat, (2) a modell kimeneti változóját, (3) a modell együtthatóit, (4) a korrekció eredményeképpen előálló létszámadatak pontosságát, (5) és a modellezés során használt forgatókönyveket.

Adatok

A korrekciós tényező modellezése a NMH-GVI a 2008 és a 2013 közötti Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés kérdőíves kutatások³⁷ – 8627 vállalat, 1180555 fő alkalmazásban álló – adatain alapszik. A modellezés alapját képező adatokból kihagytuk az extrém eseteket. Az extrém esetek kiszűrésekor az alábbi szempontokat vettük figyelembe (a „hüvelykujj-szabályokat” az eloszlások figyelembevételével állapítottuk meg):

- +/- 50 százalékpontnál jelentősebb a nyers várakozás és vállalati létszám eltérése
- +/- 50 százalékpontnál jelentősebb a tényleges létszámváltozás mértéke
- +/- 75 százalékpontnál jelentősebb a nyers várakozás és tényleges változás mértéke

M1.2.1. tábla: A minta részletezése

	Vállalatok száma	Alkalmazottak száma
2008	1436 db	239451 fő
2010	1673 db	214090 fő
2011	1799 db	249010 fő
2012	1856 db	255697 fő
2013	1863 db	224520 fő

³⁷ A 2009-es év nyers vállalati várakozásai olyan mértékben messze estek a tapasztalt tényektől, hogy ezt az évet, a szélsőséges makrogazdasági környezet torzító hatásai miatt kihagytuk az elemzésből.

A modell kimeneti változója

A modellezés alapját a korábbi években résztvevő vállalatok információi képezik. Egy olyan adattáblát alakítottunk ki, ami egyaránt tartalmazza egy vállalat t időpontban megfogalmazott létszámvárakozását és a $t+1$ időpontban, tehát egy évvel később, a tényleges létszámot. A várakozások és tények összevetésével információhoz jutunk arról, hogy a vállalatok várakozásai mennyiben teljesülnek.

A modell tehát azt feltételezi, hogy a múltbéli létszám-várakozások és teljesülések közötti különbségek nem egyediek, hanem szisztematikusan fordulnak elő és a mintázat extrapolálható a jövőre is. Érthető okok miatt a váratlan, nagy horderejű gazdasági események hatása, a zöldmezős beruházások, illetve a váratlan egyedi bezárások, kivonulások nem képződnek le a modellben – ezekkel a modell nem számol.

Az általánosított lineáris regressziós modellben arra kerestük a választ, hogy azonosíthatóak-e olyan tényezők, amik szisztematikusan befolyásolják, illetve, ha igen, akkor milyen mértékben a létszámvárakozások teljesülését vagy éppen nem teljesülését. A regressziós modellben (becslés) függő változónak egy olyan mérőszámot tekintettünk, ami százalékos formában kifejezi a várakozás és tény közötti eltérést:

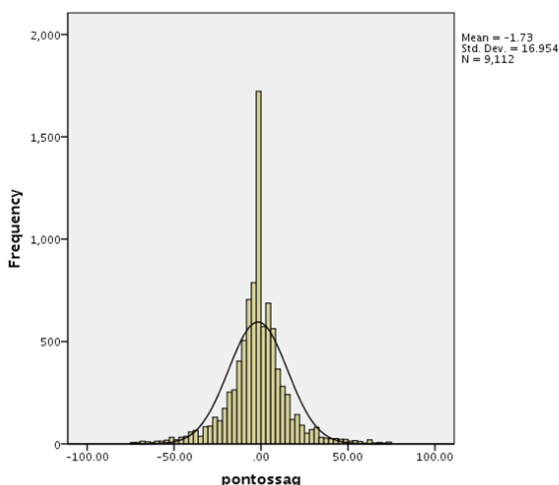
$$(T_{t+1} - V_{t,t+1}) / V_{t,t+1} * 100 \quad (2)$$

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

Az ilyen módon kialakított kimeneti változó eloszlása nagyon hasonlít a haranggörbére, de sajnálatos módon mégsem normális eloszlású, amiért leginkább a magas pozitív Kurtosis érték (3,267) lehet a felelős.

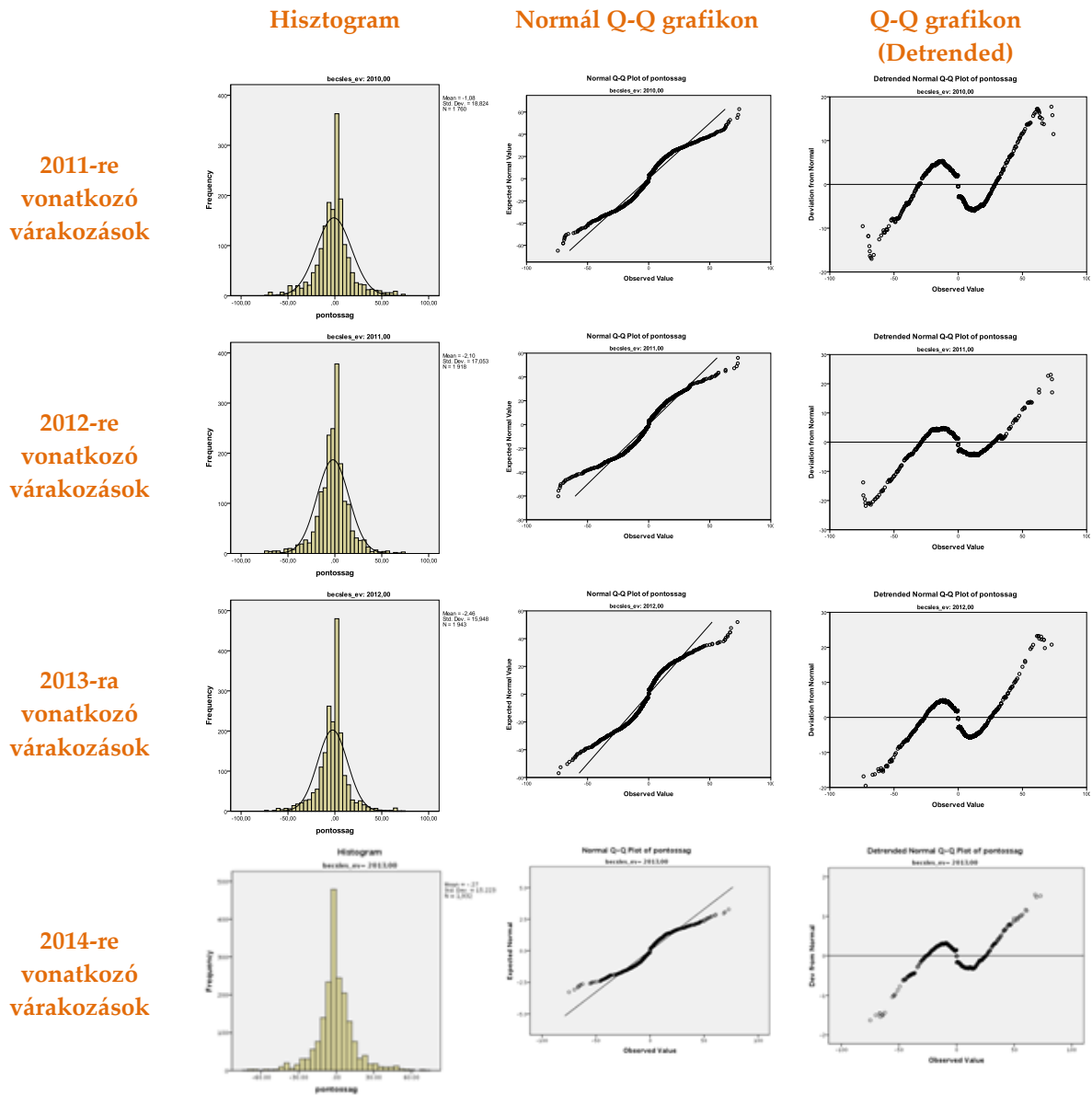
M1.2.2. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása

Shapiro-Wilk W teszt	Nem normális
Skewness/Kurtosis t.	Nem normális
Kolmogorov-Smirnov t.	Nem normális
Skewness	-0,025
Kurtosis	3,267

Az alábbiakban látható, hogy a normális eloszlás évenként hasonló módon sérül.

M1.2.3. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása évenként

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés

Ábrák:

1. ábra: A modell kimeneti változójának histogramja
2. ábra: A modell kimeneti változójának Normál Q-Q grafikonja
http://en.wikipedia.org/wiki/Q%E2%80%93Q_plot (letölt: 2013.11.11)
3. ábra: A modell kimeneti változójának Q-Q (Detrended) grafikon
http://faculty.ksu.edu.sa/hisham/Documents/Students/a_PHCL/Testing_Normality.pdf (letölt: 2013.11.11)

A modell magyarázó együtthatói

Az általánosított lineáris modell figyelembe veszi a vállalat jellemzőit, illetve létszámváltozással kapcsolatos várakozások jellegzetességeit és azok kontextusát. A modellben használt változók listáját az alábbi táblázatban részleteztük

M1.2.4. tábla: A modell bemeneti változói

Csoport	Változó	Elnevezés	Kódolás
Alapvető vállalati jellemzők	Vállalati létszám	LETSZAM_	folytonos
	Gazdasági tevékenység	SE5_	1 = mez, 2 = egyéb gazd. szolg., 3 = építőipar, 4 = keresked, 2 = tur., 2 = log, 5 = ipar
	Tulajdonosi háttér	FO_	1 = 100% külföldi, 0 = NEM
	Exporttevékenység	XHO_	1 = döntően export, 0 = NEM
	Fizikai munkakörök aránya	FIZ_ARANY	folytonos
A létszámvárakozások kontextusa	Földrajzi elhelyezkedés (régió)	RE_T	1=K.-Magy., 2=K.-Dunántúl, 3=Ny.-Dun., 4=D.-Dun., 5=D-Alf., 6=É.-Alf., 7=É.-Magy.
	Tervezett beruházások	BERUHAZ	1 = kapacitásnövelő, 2 = innovatív, 3 = egyik sem
	Üzleti klíma	KORNYEZET	1 = rossz, 2 = javul, 3 = stagnál
	Üzleti klíma tényleges alakulása	CSALODAS	-1 = rosszabb lesz a helyzet, mint várja, 0= pontosak a várakozásai, 1= jobb lesz a
A létszámvárakozások jellemzői	A létszámvárakozások mértéke	MERTEK_ABS	Folytonos
	A várakozások iránya	B_IRANYA	1 = csökkenés 2 = növekedés, 3 =stagnálás

A modell illeszkedésének néhány mérőszáma az alábbi táblában látható:

M1.2.5. tábla: A modell illeszkedésének néhány alapvető mérőszáma

	Mutató értéke	Szabadságfok	Mutató értéke/szabadságfok
Deviance	97415337,731	8635	11281,452
Scaled Deviance	8672,000	8635	
Pearson Chi-Square	97415337,731	8635	11281,452
Scaled Pearson Chi-Square	8672,000	8635	
Log Likelihood	-52745,344		
Akaike's Information Criterion	105566,688		
Finite Sample Corrected AIC (AICC)	105567,031		
Bayesian Information Criterion	105835,266		
Consistent AIC (CAIC)	105873,266		

M1.2.6. tábla: A modell együtthatói

Parameter	B	Std. Error	95% Wald Confidence Interval		Hypothesis Test			
			Lower	Upper	Wald Chi-Square	df	Sig.	
(Intercept)	-3.219	13.2193	-29.128	22.691	.059	1	.808	
letszam	-.002	.0037	-.009	.006	.168	1	.682	
[se5_=1,00]	9.607	27.3875	-44.072	63.285	.123	1	.726	
[se5_=2,00]	2.912	12.4665	-21.522	27.346	.055	1	.815	
[se5_=3,00]	6.235	22.6450	-38.149	50.618	.076	1	.783	
[se5_=4,00]	.684	13.9804	-26.717	28.085	.002	1	.961	
[se5_=5,00]	0 ^a	
[fo_=,00]	-1.515	3.9908	-9.337	6.307	.144	1	.704	
[fo_=1,00]	0 ^a	
[xho_=,00]	-.109	3.5585	-7.084	6.865	.001	1	.976	
[xho_=1,00]	0 ^a	
fiz_arany	.024	.1469	-.264	.312	.027	1	.869	
[re_t=1,00]	.874	4.1412	-7.243	8.990	.044	1	.833	
[re_t=2,00]	2.451	4.2037	-5.789	10.690	.340	1	.560	
[re_t=3,00]	3.083	4.4965	-5.730	11.896	.470	1	.493	
[re_t=4,00]	1.816	4.1283	-6.275	9.907	.193	1	.660	
[re_t=5,00]	10.122	3.9431	2.393	17.850	6.589	1	.010	
[re_t=6,00]	2.633	3.8730	-4.958	10.224	.462	1	.497	
[re_t=7,00]	0 ^a	
[beruhaz=1,00]	3.556	2.9110	-2.149	9.262	1.493	1	.222	
[beruhaz=2,00]	1.679	3.1780	-4.549	7.908	.279	1	.597	
[beruhaz=3,00]	0 ^a	
[kornyezet=1,00]	-4.122	3.4931	-10.968	2.724	1.392	1	.238	
[kornyezet=2,00]	3.329	3.1689	-2.882	9.540	1.104	1	.293	
[kornyezet=3,00]	0 ^a	
[becsles_iranya=1,00]	-6.576	14.1702	-34.349	21.197	.215	1	.643	
[becsles_iranya=2,00]	4.974	10.5634	-15.730	25.678	.222	1	.638	
[becsles_iranya=3,00]	0 ^a	
merteke_abs	.004	.3119	-.607	.616	.000	1	.989	
[csalodas=-1,00]	-7.727	4.1740	-15.908	.454	3.427	1	.064	
[csalodas=,00]	-2.088	3.1657	-8.293	4.117	.435	1	.510	
[csalodas=1,00]	0 ^a	
[becsles_iranya=1,00]	*	1.027	.4221	.200	1.855	5.926	1	.015
[becsles_iranya=2,00]	*	0 ^a	
[becsles_iranya=3,00]	*	0 ^a	
[becsles_iranya=1,00] * fiz_arany		.030	.1857	-.334	.394	.026	1	.871
[becsles_iranya=2,00] * fiz_arany		-.035	.1362	-.301	.232	.064	1	.800
[becsles_iranya=3,00] * fiz_arany		0 ^a	
[kornyezet=1,00] * merteke_abs		-.395	.3843	-1.148	.359	1.054	1	.305
[kornyezet=2,00] * merteke_abs		-.668	.3047	-1.265	-.071	4.802	1	.028
[kornyezet=3,00] * merteke_abs		0 ^a	
[se5_=1,00] * fiz_arany		-.146	.3561	-.844	.552	.168	1	.682
[se5_=2,00] * fiz_arany		-.033	.1606	-.348	.282	.042	1	.838
[se5_=3,00] * fiz_arany		.026	.2907	-.544	.595	.008	1	.930
[se5_=4,00] * fiz_arany		-.017	.1831	-.376	.341	.009	1	.925
[se5_=5,00] * fiz_arany		0 ^a	
[se5_=1,00] * merteke_abs		.070	.4517	-.815	.956	.024	1	.876
[se5_=2,00] * merteke_abs		-.214	.3977	-.993	.566	.289	1	.591
[se5_=3,00] * merteke_abs		1.065	.3548	.370	1.760	9.010	1	.003
[se5_=4,00] * merteke_abs		-.194	.4513	-1.079	.690	.185	1	.667
[se5_=5,00] * merteke_abs		0 ^a	
(Scale)	11233.318 ^b	170.5939	10903.888	11572.702				

A korrekció eredményeképpen előálló létszámadatok pontossága

A modell alapján számított korrekciós tényező figyelembevételével a következő képlet alapján számoljuk a várható a következő évi létszámot.

$$E(V_{t+1|x}) = ((K/100)*100)*V_{t,t+1} + V_{t,t+1} \quad (3)$$

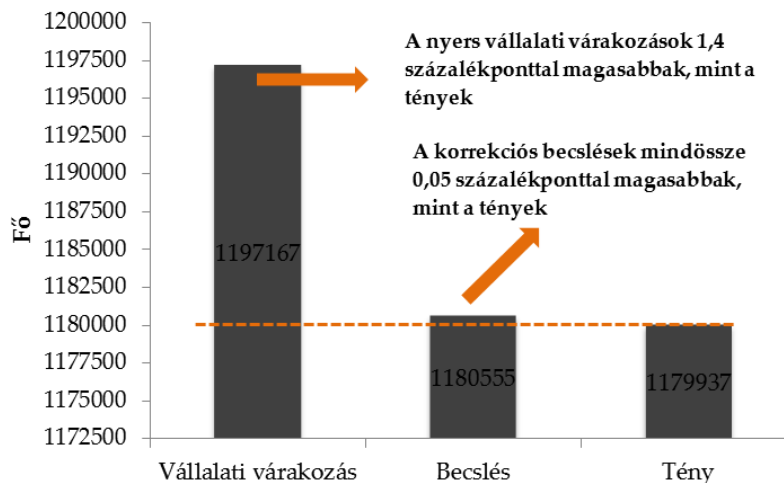
, ahol x az összes felhasznált információ és feltételezés

K : Korrekciós tényező

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

A korrigált becslések pontosabb képet adtak a várható létszámfolyamatokról, mint a nyers vállalati várakozások – mind a négy vizsgált év adatait figyelembe véve, hogy amíg a nyers várakozások és tények között 1,4 százalékpontos különbség, addig a becslések és tények között csak 0,05 százalékpontos különbség tapasztalható.

M1.2.7. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2013

Elmondható továbbá, hogy a tények és becslések közötti különbség minden vizsgált évben kisebb, mint a tények és vállalati várakozások közötti különbség. Ilyen értelemben tehát a korrekciós becslés eredményesnek tekinthető, hiszen képes „közelebb hozni” a tényeket és várakozásokat.

M1.2.8. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásának éve				
	2008	2010	2011	2012	2013
Elemzszám (darab)	1436	1673	1799	1856	1863
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152	227360
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278	224520
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3	1,3
Becsült létszám (fő)	236534	212977	250318	252277	224831
Várakozás és becslés különbsége (%)	-2,4	-0,8	-1,3	-1,5	-1,1
Tény és becslés különbsége (%)	-0,2	1,0	0,5	-0,7	0,1

Forgatókönyvek

A várakozásokat három forgatókönyv mentén ismertetjük. Megfogalmazzunk egy valószínűsíthető, illetve egy optimista és egy pesszimista forgatókönyvet. Az egyensúlyi forgatókönyvet, az alapmodellt az alábbi képlet alapján számoltuk.

Az együtthatók becslésének egyenlete:

$$E(K_t|V_{i,t},SZJ_{i,t}) = \beta_0 + \sum_{v=1}^j \beta_v VJ_{v,t} + \beta_{j+1} CS_t + \sum_{v=j+2}^{j+k} \beta_v SZJ_{v,t} + \sum_{v=j+k+1}^{j+k+l} \beta_v I_{v,t} \quad (4)$$

ahol VJ_i a várakozások jellemzői:

Becslés iránya
Becslés mértéke

CS_t a csalódás

SZJ_i pedig a vállalati jellemzők:

Gazdasági ág
Export
Környezet
Létszám
Tulajdonosi háttér
Fizikai arány
Beruházás

I_i pedig az előző csoportokon belüli vagy azok közötti interakciók:

Becslés iránya * Becslés mértéke
Becslés iránya * Fizikai arány
Környezet * Becslés mértéke
Gazdasági tevékenység * Fizikai arány
Gazdasági tevékenység * Környezet

t pedig az idő, aminek a becslés során felhasznált értékei: 2008, 2010, 2011, 2012

A tárgyévre vonatkozó becslés elkészítésénél feltételeztük, hogy ez az összefüggés érvényes a tárgyévben is:

$$E(K_T|V_{i,T},SZJ_{i,T}) = \beta_0 + \sum_{v=1}^j \beta_v VJ_{v,T} + \beta_{j+1} CS_T + \sum_{v=j+2}^{j+k} \beta_v SZJ_{v,T} + \sum_{v=j+k+1}^{j+k+l} \beta_v I_{v,T} \quad (5)$$

CS_T a csalódással kapcsolatos feltételezésünk, ami az egyes forgatókönyvekben különböző

T pedig a tárgyévet jelöli, a többi jelölés azonos.

A pesszimista és optimista forgatókönyvhöz számításokat a csalódás (CS_T) paramétert változtatjuk, miszerint az előbbi esetben feltételezzük, hogy az összes vállalat negatív értelemben, utóbbiban pedig, hogy pozitív értelemben „csalódik”.

Súlyozás

A különböző forgatókönyvekhez tartozó várható létszámváltozások egy olyan utólagos súlyozással korrigált adatokon kerülnek közlésre, ami a vállalati létszám és gazdasági tevékenység együttes eloszlására reprezentatív a 2014-ben alkalmazásban állók száma szerint.

M1.3. A modell magyarázó együtthatóinak stabilitása

A modell magyarázó együtthatóinak stabilitását bootstrap³⁸ eljárással vizsgáltuk – arra voltunk kíváncsiak, hogy az eljárás során tapasztalható-e a konfidencia intervallum jelentős kiszélesedése vagy a szignifikancia szint romlása. A Bootstrap újra-mintavételi eljárás az eredetivel azonos méretű, visszatevéses véletlen mintákat képez. Az így kapott minták mindegyikén elvégeztük a becslést.

A konfidencia intervallum szélességnek változását százalékosan fejeztük ki, a paraméteres becslés konfidencia intervallumainak százalékában. A konfidencia intervallum kiszélesedése változatos képet mutat. Egyes együtthatók esetében csak 20% körüli a változás, más esetekben viszont többszörösére növekszik az intervallum hossza. A szélesedés jellemző mértéke 40%-100% százalék közötti. Az eljárás eredményeképpen tehát megállapítható, hogy a megfigyelt szignifikancia-szintek (másként p-értékek) növekedtek, azaz „romlottak”; ennek mértéke négy együttható esetében is az elvárt 5 százalékos szignifikancia szintből való kicsúszást jelentette.

A tavalyi felvétel során végzett bootstrap becslés nem mutatott ki ilyen jelentős instabilitást a modellben; ez arra utal, hogy az idej adatfelvételi hullámmal kiegészítve csökkent a teljes adathalmaz homogenitása. Másképp megfogalmazva fel kell rá készülnünk, hogy az idej felvétel adatai az eddigi öt hullámtól tartalmilag jelentősen eltérnek, az elmúlt években nem látott munkaerő-piaci folyamatok miatt.

Az alábbi táblázatban a Torzítás oszlopban az adott együttható bootstrap eljárás során kapott értékeinek átlagának és az együttható paraméteres becslésének különbségét jelenítettük meg. A táblázatban láthatóak még a bootstrap konfidencia intervallumok alsó- és felső határai, a különböző mintákon végzett becslésekkel kapott együtthatók eloszlásának megfelelő kvantilisei, vagyis a 25. illetve a 97,5. permilis (másként 2,5 és 97,5 percentilis). A szignifikancia oszlopban annak a valószínűsége látható, hogy a nulla a vonatkozó konfidencia intervallumba esik.

A szignifikancia szint elvesztése oszlopban azokat az együtthatókat jelöltük meg, amelyek a paraméteres becslésben 5%-os szinten szignifikánsnak bizonyultak, de a bootstrap becslés esetében nem. Összesen négy ilyen együtthatót találtunk.

Mindezek eredményeképpen nem tartjuk indokoltnak a modellünk megváltoztatását, az együtthatókat stabilnak tekintjük.

³⁸ <http://www.stat.rutgers.edu/home/mxie/rcpapers/bootstrap.pdf>

M1.3.1 tábla Az együtthatók és konfidencia intervallumok bootstrap becslése

	Konfidencia intervallum (95%)			Megfigyelt szignifikancia	Konfidencia intervallum hosszának változása	Szig. szint elvesztése
	Torzítás	Alsó határ	Felső határ			
(Intercept)	0.41	-13.63	6.22	0.64	38%	
alap all	0.00	0.00	0.00	0.33	27%	
[reg se5 =1.00]	0.08	-7.46	30.45	0.47	35%	
[reg se5 =2.00]	-0.21	-6.21	9.66	0.53	32%	
[reg se5 =3.00]	-1.40	-12.86	22.30	0.55	40%	
[reg se5 =4.00]	-0.47	-7.56	7.21	0.87	27%	
[reg se5 =5.00]						
[fo =.00]	-0.01	-4.75	0.74	0.39	35%	
[fo =1.00]						
[xho =.00]	0.02	-1.75	2.33	0.95	29%	
[xho =1.00]						
fiz arany	0,00	-0,07	0,10	0,70	29%	
[re t=1.00]	-0.13	-1.19	2.53	0.48	23%	
[re t=2.00]	0.00	0.79	4.66	0.24	23%	
[re t=3.00]	0.00	0.71	5.95	0.25	30%	
[re t=4.00]	0.03	-0.24	4.68	0.34	30%	
[re t=5.00]	0.13	1.16	27.33	0.39	169%	x
[re t=6.00]	-0.09	0.96	4.19	0.17	21%	
[re t=7.00]						
[beruhaz=1.00]	-0.01	0.22	9.59	0.38	82%	
[beruhaz=2.00]	0.05	0.04	3.14	0.25	25%	
[beruhaz=3.00]						
[reg kornvezet=1.00]	0.11	-6.39	-1.59	0.09	35%	
[reg kornvezet=2.00]	-0.02	0.42	7.96	0.24	61%	
[reg kornvezet=3.00]						
[reg becsles iranva=1.00]	0.28	-13.05	2.77	0.32	28%	
[reg becsles iranva=2.00]	-0.59	-2.27	12.03	0.31	35%	
[reg becsles iranva=3.00]						
varkozas mereteke abs	0.03	-0.55	1.54	1.00	172%	
[csalodas=-1.00]	0.05	-9.59	-6.07	0.02	22%	
[csalodas=.00]	-0.02	-4.76	1.92	0.38	54%	
[csalodas=1.00]						
[reg becsles iranva=1.00] * varkozas mereteke abs	-0.15	-0.58	1.71	0.20	138%	x
[reg becsles iranva=2.00] * varkozas mereteke abs						
[reg becsles iranva=3.00] * varkozas mereteke abs						
[reg becsles iranva=1.00] * fiz arany	0.00	-0.07	0.12	0.59	26%	
[reg becsles iranva=2.00] * fiz arany	0.00	-0.11	0.04	0.49	29%	
[reg becsles iranva=3.00] * fiz arany						
[reg kornvezet=1.00] * varkozas mereteke abs	-0.03	-1.87	0.27	0.50	142%	
[reg kornvezet=2.00] * varkozas mereteke abs	-0.01	-2.81	0.23	0.48	254%	x
[reg kornvezet=3.00] * varkozas mereteke abs						
[reg se5 =1.00] * fiz arany	0.00	-0.40	0.10	0.41	36%	
[reg se5 =2.00] * fiz arany	0.00	-0.13	0.07	0.55	31%	
[reg se5 =3.00] * fiz arany	0.00	-0.16	0.34	0.86	44%	
[reg se5 =4.00] * fiz arany	0.00	-0.10	0.08	0.76	25%	
[reg se5 =5.00] * fiz arany						
[reg se5 =1.00] * varkozas mereteke abs	0.07	-0.71	1.07	0.86	101%	
[reg se5 =2.00] * varkozas mereteke abs	-0.03	-0.64	0.18	0.47	53%	
[reg se5 =3.00] * varkozas mereteke abs	0.47	-0.29	8.44	0.55	628%	x
[reg se5 =4.00] * varkozas mereteke abs	0.04	-0.52	0.16	0.48	38%	
[reg se5 =5.00] * varkozas mereteke abs						
(Scale)	137.83	386.63	32735.			

a: kihagyott változó

b: 200 bootstrap minta alapján

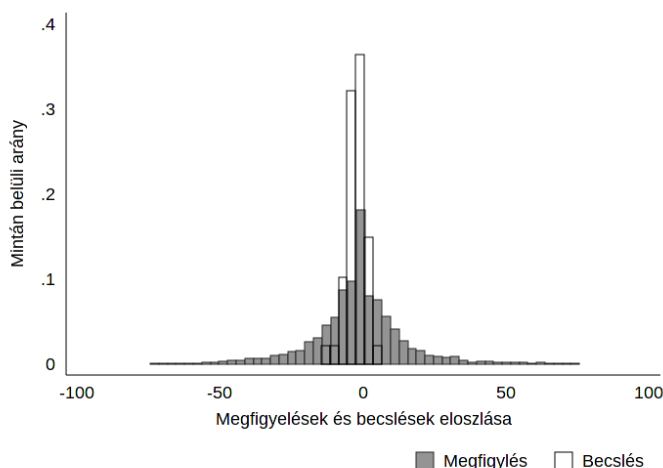
M1.4. A modell belső illeszkedése

Belső illeszkedés vizsgálatának is hívhatjuk, ha a függő változó megfigyelt értékeinek és a modell segítségével készített becslült értékeknek a viszonyát, azaz a kettő különbségeként értelmezett hibákat elemezzük. Itt a modell illeszkedést tehát ugyanazokon az adatokon számítjuk, amikre a modellt „építettük”.

Elmondható, hogy a megfigyelések és a becslések átlaga, a becslési eljárás sajátosságai folytán megegyeznek ugyan, a becslések szórása viszont jelentősen kisebb: a megfigyelések szórása 16,8 százalékpont, a becsléseké 4,3 százalékpont. Ebből arra következtethetünk, hogy (1) a becslések kevésbé vezetnek szélsőséges eredményekhez egyfelől – extrém mértékben nem módosítják a nyers várakozásokat –, másfelől viszont (2) a gyenge magyarázóerőből következően, nem is magyarázzák meg a nagyobb, „kilengéseket” – ilyen értelemben a modell konzervatívnak tekinthető.

A megfigyelt és becslült korrekciós értékek átlaga tehát közel -2. Ez azt jelenti, hogy a nyers, negatív vállalati várakozásokat átlagosan 2 százalékponttal tovább rontani, a pozitívokat pedig ugyanennyivel mérsékelni érdemes.

M1.4.1. ábra: A megfigyelt és becslült korrekciós értékek eloszlása

Megfigyelések eloszlása

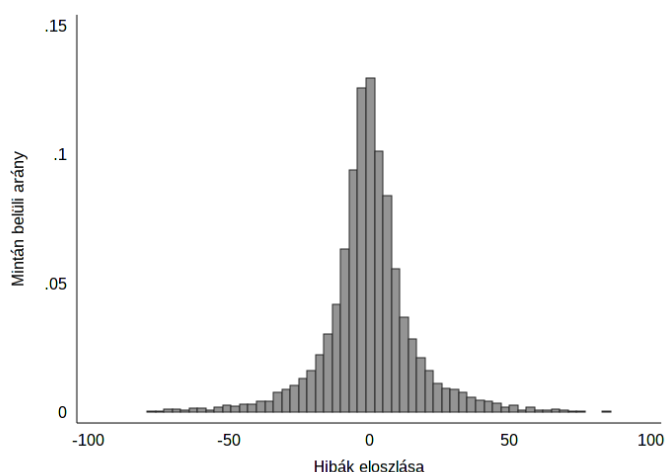
Statisztikai mutató	Érték
Elemzészám	8629
Átlag	-1,61
Szórás	16,88
1. percentilis	-52,16
5. percentilis	-30,00
10. percentilis	-20,00
25. percentilis	-8,57
50. percentilis	0,00
75. percentilis	5,56
90. percentilis	15,38
95. percentilis	25
99. percentilis	50,74

Becslések eloszlása

Statisztikai mutató	Érték
Elemzészám	8629
Átlag	-1,61
Szórás	4,33
1. percentilis	-14,60
5. percentilis	-8,09
10. percentilis	-6,18
25. percentilis	-3,64
50. percentilis	-1,32
75. percentilis	0,70
90. percentilis	2,88
95. percentilis	4,20
99. percentilis	7,65

A becsült korrekciós értékek hibája normális eloszlást követ és 16 százalékpont az abszolút értékének átlaga - azaz egyes cégekre vonatkozóan átlagosan 16 százalékpontos hibával tudja megbecsülni a korrekciós tényezőt.

M1.4.2. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása

Statisztikai mutató	Érték
Elemsszám	8629
Átlag	0,00
Szórás	16,32
1. percentilis	-50,87
5. percentilis	-26,09
10. percentilis	-16,73
25. percentilis	-6,76
50. percentilis	-0,20
75. percentilis	6,80
90. percentilis	17,25
95. percentilis	27,29
99. percentilis	48,20

Egy becslés hibáinak szórása olyan mutató, ami jól jellemzi az illeszkedést, gyakran használjuk az illeszkedés jóságának mérésére. Mivel a hibák várható értéke nulla, ezért a hibák szórása megegyezik a négyzetes középpel (*Root Mean Squared Error: RMSE*) a szórás képlet (6) alapján és a négyzetes közép definíciója (7) alapján:

$$\sigma = \sqrt{E(X^2) + E(X)^2} \quad (6)$$

, ahol $E(X) = E(X)^2 = 0$ vagyis

$$\sigma = \sqrt{E(X^2)} = RMSE \quad (7)$$

Az egyes cégekre vonatkozó becslések felhasználhatósága nagyjából olyan, mintha egy fél kilós kenyér tömegére a legjobb becslésünk az volna, hogy valahol nulla és egy kiló között van. Azonban minél nagyobb cégcsoportról van szó, annál pontosabb képet nyújt a modell: ezer kenyér esetén tehát már nem az lenne a legjobb becslésünk, hogy az össztömegük nulla és ezer kiló között valahol, hanem ennél pontosabb, pl. 450 és 550 kiló között.

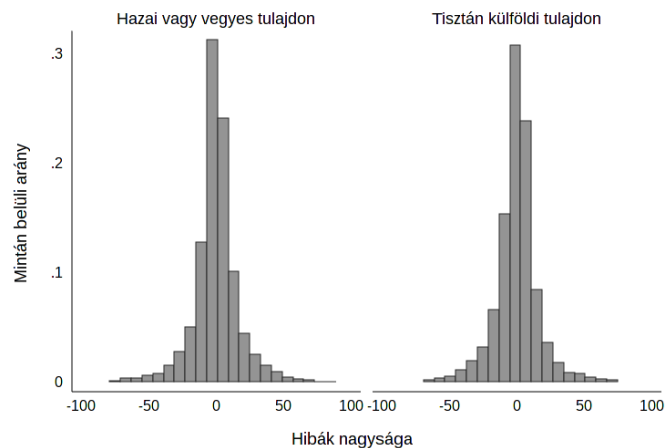
Az alábbiakban áttekinthető, hogy az egy szempont szerinti vállalati szegmensekben a szisztematikus hiba értéke nem tér el jelentősen a nulla értéktől és az RMSE értékének növekedése sem jelentős. Az állítás alól kivételt képez a létszám szerinti bontás, ahol a szisztematikus hiba értéke -0,62 és +0,3 százalékpont között változik, így önálló becslések megfogalmazása ezen vállalati szegmensekre, a belső illeszkedésvizsgálat szerint kevésbé ajánlott. Mindemellett elmondható, hogy a két szempont szerinti illeszkedések az egyes alcsoportokban nem megfelelőek. Ezért a modell alapján becslések megfogalmazása két szempont szerint körülhatárolt vállalati szegmensekre csak fokozott körültekintéssel ajánlott.

A belső illeszkedés egy ismérv szerint

A következőkben a belső illeszkedési hibákat, azaz a korrekciós tényező hibáinak alakulását a fontosabb ismérvek szerint képzett csoportok szerint mutatjuk be. Ezen ismérvek a tulajdonosi háttér, a gazdasági tevékenység, a létszám és az export tevékenység voltak. Az alábbi hisztogramok a korrekciós tényező hibáinak eloszlását jelenítik meg. A táblázatokban szereplő átlagmutató, ami felfogható a szisztematikus tévedés jelzőszámának, mutatja; hogy a modell használható becslést ad-e az adott csoportba tartozó cégek összességére nézve – minél közelebb van a nulla értékhez, annál inkább elfogadhatónak tekintjük.

A tulajdoni háttér szerint képzett mindkét csoportban a szisztematikus tévedés nullának tekinthető. Az egyes cégekre vonatkozó becslés jellemző tévedését mutató RMSE mutató is közel egyező, nincs is különbség a hisztogramok alakjában.

M1.4.3. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása tulajdonosi háttér szerint

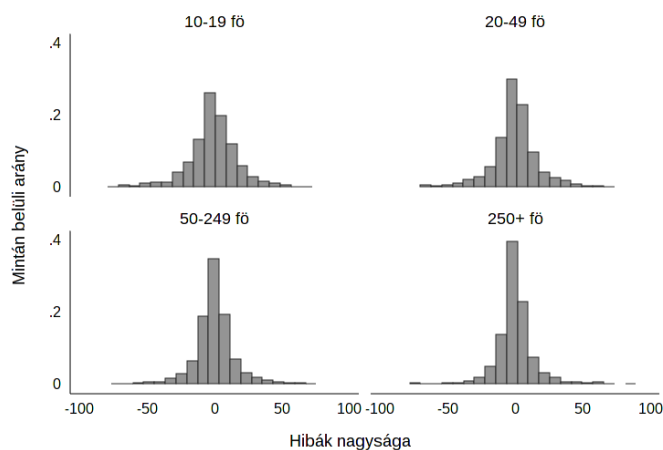

Graphs by fo_

	Hazai vagy vegyes tulajdon	Tisztán külföldi tulajdon
Elemzészám	7534	1095
Átlag/Szisztematikus tévedés	0,00	0,00
Szórás/RMSE	16,40	15,75
1. percentilis	-51,30	-47,21
5. percentilis	-26,16	-25,99
10. percentilis	-16,63	-17,01
25. percentilis	-6,70	-6,91
50. percentilis	-0,35	0,80
75. percentilis	6,77	7,02
90. percentilis	17,37	15,84
95. percentilis	27,77	24,16
99. percentilis	48,20	48,58

Létszám szerinti csoportok szerint a szisztematikus tévedések közel esnek ugyan a nulla értékhez, de különbségeik nem elhanyagolhatóan kicsik: -0,62 százalékpont a legkisebb cégek között, majd fokozatosan növekedve +0,3 a legnagyobb cégek között. Azt is láthatjuk, hogy a jellemző egyéni szintű hibát mutató RMSE csökken a cégek méretével, vagyis a magasabb létszám-kategóriákban alacsonyabb; ezt az egyre karcsúbb, vékonyabb talpú hisztogramok is mutatják.

M1.4.4. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása létszám kategóriák szerint

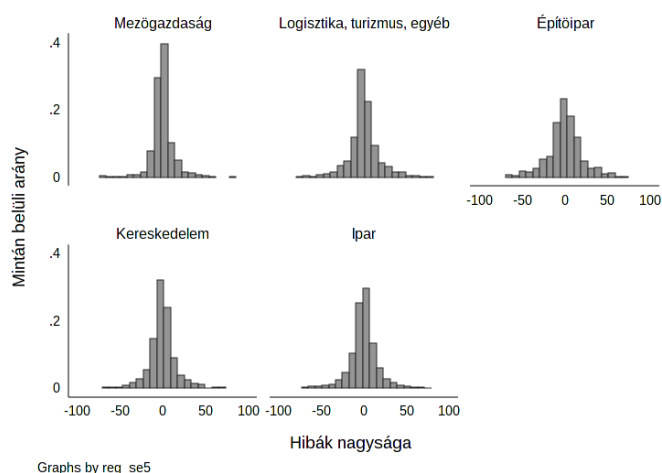

Graphs by letszam_uj

	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
Elemzés	1614,00	2632,00	3315,00	1068,00
Átlag/Szisztematikus tévedés	-0,62	-0,03	0,23	0,30
Szórás/RMSE	18,39	16,89	15,25	14,67
1. percentilis	-54,76	-51,68	-46,10	-43,79
5. percentilis	-30,93	-29,20	-23,17	-19,35
10. percentilis	-21,63	-17,88	-14,70	-13,04
25. percentilis	-9,42	-7,20	-6,20	-5,37
50. percentilis	-0,46	-0,19	-0,21	0,02
75. percentilis	8,85	7,46	6,14	5,17
90. percentilis	20,08	18,28	15,80	14,01
95. percentilis	29,84	29,00	25,27	23,32
99. percentilis	48,49	46,67	47,72	54,75

Gazdasági tevékenység szerinti csoportokban a szisztematikus tévedés elhanyagolhatóan kicsi – vagyis a modell képes becslést adni az egyes csoportokba tartozó cégek összességére. Az egyes cégekre vonatkozó becslés jellemző tévedését mutató RMSE a mezőgazdasági cégek között valamivel kisebb, mint az átlag (12,9 százalékpont), az építőiparban pedig nagyobb (19,7 százalékpont). Ez a különbség a hisztogramok alakján is megfigyelhető: a mezőgazdasági cégek csoportjában az karcsú és magas, az építőipari cégek esetében pedig laposabb

M1.4.5. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása gazdasági tevékenység szerint

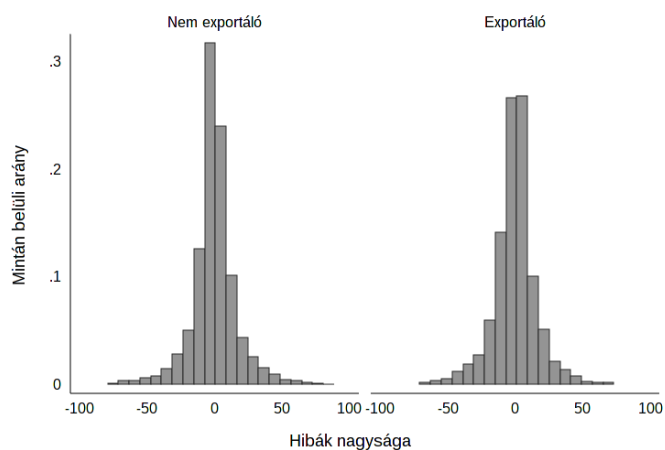

Graphs by reg_se5_

	Mezőgazdaság	Egyéb gazd. szolg.	Építőipar	Kereskedelem	Ipar
Elemzés	892,00	1664,00	684,00	1688,00	3701,00
Átlag/szisztematikus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Szórás/RMSE	12,90	18,02	19,74	15,74	15,81
1. percentilis	-39,29	-54,92	-53,64	-44,66	-51,22
5. percentilis	-15,60	-28,55	-33,76	-24,93	-25,61
10. percentilis	-11,09	-18,20	-23,98	-16,71	-16,60
25. percentilis	-5,07	-6,87	-9,82	-6,97	-6,78
50. percentilis	-0,58	-0,54	-0,08	-0,50	0,18
75. percentilis	4,52	7,01	10,37	6,30	7,05
90. percentilis	12,47	19,86	23,36	16,68	16,82
95. percentilis	19,91	31,64	34,93	27,23	24,89
99. percentilis	41,89	55,97	51,11	46,94	46,56

Az export tevékenység szerinti bontás alapján elmondható, hogy a szisztematikus tévedés mindkét csoportban elhanyagolhatóan kicsi; vagyis a modell jó becslést ad a cégek összességére. Az egyes cégekre vonatkozó becslés jellemző tévedését jelző RMSE mutató kicsit alacsonyabb az exportáló cégek csoportjában. Itt 15,78 százalékpont, míg a nem exportáló cégek között 16,43 százalékpont.

M1.4.6. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása export tevékenység szerint

Graphs by xho_

	Nem exportáló	Exportáló
Elemszám	7073,00	1556,00
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	0,00
Szórás/RMSE	16,43	15,78
1. percentilis	-51,70	-46,10
5. percentilis	-26,05	-26,80
10. percentilis	-16,49	-17,55
25. percentilis	-6,63	-7,19
50. percentilis	-0,39	0,68
75. percentilis	6,67	7,22
90. percentilis	17,24	17,28
95. percentilis	27,77	24,58
99. percentilis	50,14	44,90

A belső illeszkedés két ismérv szerint

Több ismérv szerint kialakított csoportok esetén már lényegesen nagyobb szisztematikus hibákkal és ingadozó RMSE értékekkel találkozhatunk. Ezért a modell alapján becslések megfogalmazása – az alábbi példákhoz hasonló – jobban körülhatárolt vállalati szegmensekre kevésbé ajánlott. Az alábbi tábla szemléltetesen mutatja a felmerülő problémákat.

M1.4.7. tábla: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása létszám és export tevékenység szerint

	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
	Nem exportáló				Exportáló			
Elemzés	1513	2354	2554	652	101	278	761	416
Átlag/ szisztematikus tévedés	-0,71	0,03	0,38	0,05	0,65	-0,48	-0,29	0,70
Szórás/ RMSE	18,47	16,99	15,11	14,19	17,16	16,03	15,74	15,39
1.00%	-54,76	-51,90	-46,80	-43,29	-45,63	-47,22	-46,10	-43,79
5.00%	-31,88	-29,13	-21,74	-17,14	-23,98	-30,67	-28,75	-23,07
10.00%	-21,88	-17,86	-13,66	-11,75	-17,59	-19,43	-18,09	-16,34
25.00%	-9,43	-6,91	-5,96	-5,03	-7,27	-7,99	-6,82	-6,67
50.00%	-0,46	-0,31	-0,39	-0,41	-1,12	0,18	0,91	0,95
75.00%	8,79	7,39	5,91	3,80	11,39	7,96	6,97	6,76
90.00%	19,87	18,39	15,69	11,35	20,83	18,04	16,35	17,24
95.00%	29,84	29,25	25,91	22,14	28,64	27,66	22,57	24,43
99.00%	48,59	48,10	50,14	54,75	34,64	41,26	44,87	48,58

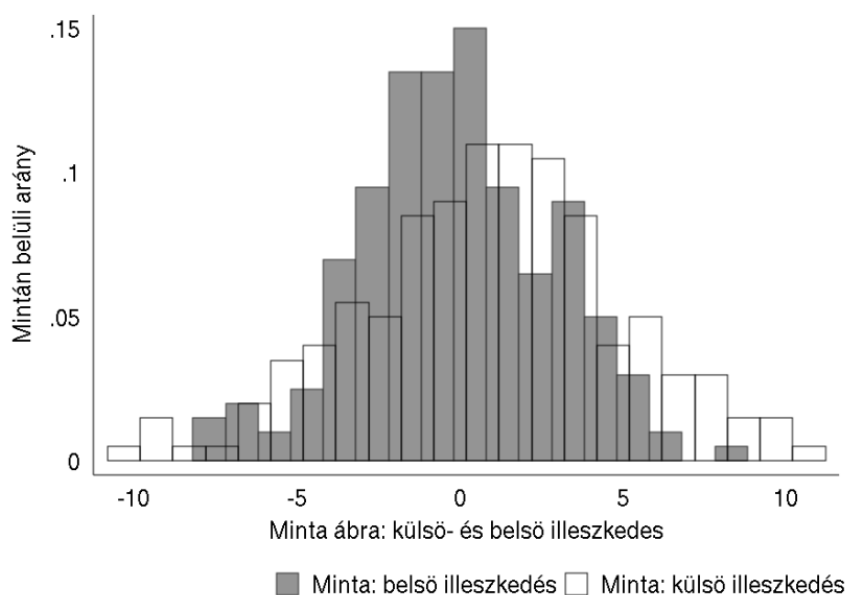
M1.5. A modell előrejelző-képességnek vizsgálata

Jelen fejezetben a modell külső illeszkedését vizsgáljuk – a számítások célja a modell extrapolációs használhatóságának feltárása. A számítások során különböző elvek és szempontok szerint az adatokat két részre osztjuk és a becslést csak az egyik részmintán végezzük el. Ezt követően megvizsgáljuk, hogy a modell hogyan „viselkedik” a másik részmintán, azaz mennyire pontosan tudjuk megbecsülni a kimeneti változónkat. Itt belső illeszkedésnek nevezzük a becslés alapját képező részmintára adott becslések viszonyulását a megfigyelésekhez, a külső illeszkedés pedig a másik részmintán mért jellegzetességeket jeleníti meg. Értelemszerűen a külső illeszkedés jeleníti meg tehát a modell extrapolációs képességét.

Ebben a fejezetben is a korábbiakhoz hasonló mutatókon keresztül vizsgáljuk az illeszkedés „jóságát” – a szisztematikus tévedéseken és az RMSE értékeken keresztül jellemezzük az extrapolációs képességet.

Az alábbi ábrán két általunk generált, normális eloszlást követő véletlen változó hisztogramja látható. A szürke jelképezi a belső illeszkedést (itt a szisztematikus tévedés nulla, az RMSE pedig három), az átlátszó a külső illeszkedést (itt a szisztematikus tévedés egy, az RMSE pedig négy). Amikor a modell belső- és külső becslési hibáit fogjuk ábrázolni, akkor ehhez igen hasonló hisztogram párokat fogunk látni. Értelemszerűen akkor kapunk megnyugtató eredményeket, ha a két eloszlás hasonló mintázatot követ. Itt, a példában azt látjuk, hogy a külső illeszkedés nagyobb „kilengéssel”, nagyobb átlagos korrekciós tényezőket eredményez – az extrapoláció során tehát a pozitív értékeknél jobban, a negatívaknál pedig kevésbé korrigáljuk az adatokat, mint az szükséges lenne.

M1.5.1. ábra: Illusztráció a külső és belső illeszkedés fogalmainak bemutatásához

Az alábbiakban 3 különböző megközelítés alapján vizsgáltuk a modell extrapolációs használhatóságát.

1. A véletlen hatásának kiküszöbölése érdekében 200 alkalommal két egyforma részre osztjuk a mintát és vizsgáljuk az külső illeszkedés mutatóit. Ebben a kísérletben a modell általános extrapolálhatóságát teszteljük.
2. Megvizsgáltuk, hogy ha egy-egy év elhagyásával végezzük el a becslést, mennyire lesz pontos a becslés eredménye az elhagyott év adataira vonatkozóan. Mivel összesen négy év adatait vontuk be a vizsgálatba, ezért itt négy természetes kísérlet adódik. A kísérlet célja az eltérő időpontból fakadó makrogazdasági kontextus torzító hatásának vizsgálata
3. Végül, az utolsó kísérletben a 2013-as évre vonatkozó extrapoláció illeszkedését vizsgáljuk egy-egy fontosabb vállalati jellemző szerint kialakított csoportban – ezáltal szimuláljuk a modell éles alkalmazását.

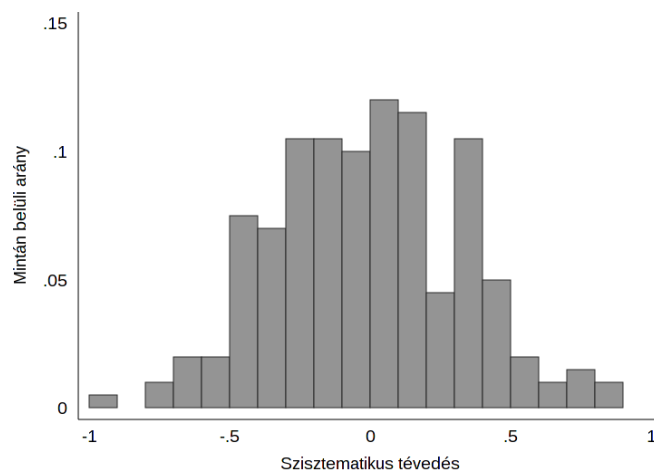
A tapasztalatok szerint – nem meglepő módon – a külső illeszkedések romlottak, ugyan, de nem jelentős mértékben. Az extrapoláció következtében abszolút értéken mindössze fél és egy százalékpont közötti szisztematikus torzítás származhat, illetve az RMSE mutató értékei sem nőttek meg jelentősen.

A becslőmodell általános extrapolációs alkalmazhatósága

Megnéztük, hogy egy 50%-os részmintán elvégzett becslés predikciói mennyire pontosan illeszkednek a maradék 50%-ra, összehasonlítva a becslés alapjául szolgáló részmintával. Ezt a kísérletet kétszázszor végeztük el.

A paraméterek megbecslésére használt adatok összességén a szisztematikus torzítás mindig nulla, ezért itt csak a külső illeszkedést tudjuk bemutatni. Az összes esetben -1 és 1 százalékpont közé esett a szisztematikus tévedés, az esetek 90 százalékában -0,55 és 0,50 százalékpont közé, az esetek felében pedig -0,24 és 0,21 százalékpont közé. A megfigyelt tévedések átlaga -0,01, szórása 0.11 százalékpont volt. Ezek a statisztikák igen pozitív képet mutatnak az extrapolálhatóságról.

M1.5.2. ábra: 200 kísérletben tapasztalt szisztematikus torzítások eloszlása

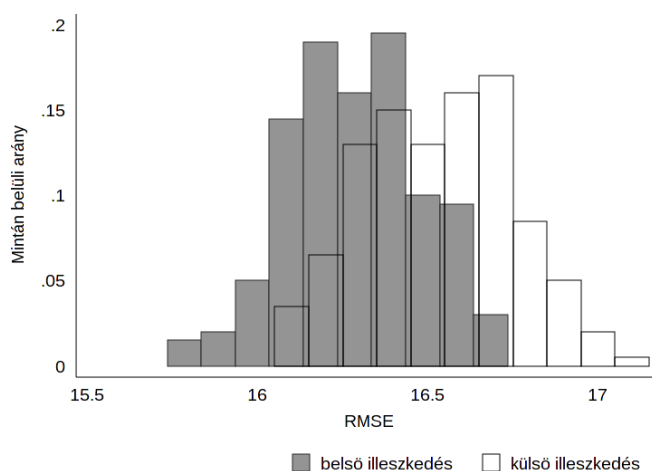

Külső illeszkedés, szisztematikus tévedése

Elemzszám	200
Átlag	-0,01
Szórás	0,11
1. percentilis	-0,74
5. percentilis	-0,55
10. percentilis	-0,44
25. percentilis	-0,24
50. percentilis	-0,01
75. percentilis	0,21
90. percentilis	0,40
95. percentilis	0,51
99. percentilis	0,81

A belső és a külső illeszkedés jóságát is az RMSE mutatóval is mértük és az eredményeket szintén hisztogram formájában jelenítjük meg. Látható, hogy a belső és külső illeszkedések RMSE értékeinek eloszlása két hasonló eloszlás, de az utóbbinak nagyobb a várható értéke; ez azt is jelenti, hogy a külső illeszkedésnek nagyobb a jellemző hibája. A belső illeszkedés jóságának kísérletek közötti eloszlása 16,29 százalékpont várható értékű, 0,2 százalékpont szórással; a külső illeszkedés esetében 16,53 százalékpont a várhatóérték, 0,19 százalékpont a szórás. Ez szintén pozitív képet ad, hiszen az illeszkedés fél százalékpontos romlása is csak az esetek kevesebb mint 5%-ában fordult elő.

M1.5.3. ábra: 200 kísérletben megfigyelt belső- és külső RMSE mutatók eloszlása

	Belső illeszkedés, RMSE	Külső illeszkedés, RMSE
Elemzés	200	200
Átlag	16,29	16,53
Szórás	0,20	0,19
1. percentilis	15,78	16,09
5. percentilis	15,97	16,19
10. percentilis	16,06	16,25
25. percentilis	16,14	16,36
50. percentilis	16,30	16,55
75. percentilis	16,42	16,69
90. percentilis	16,56	16,82
95. percentilis	16,60	16,87
99. percentilis	16,66	17,03

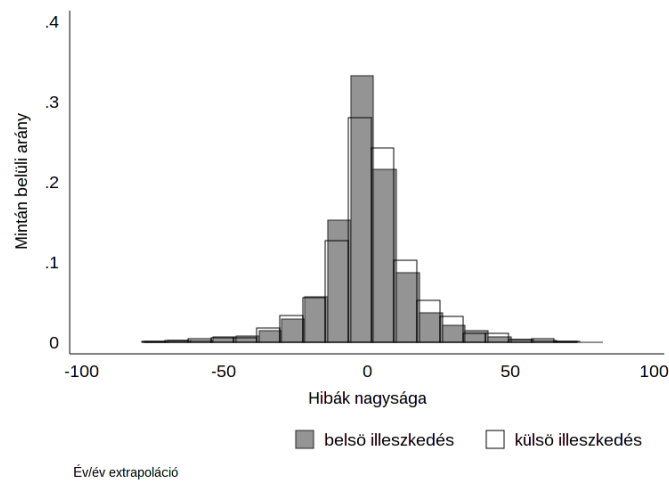
Évek közötti extrapoláció és interpoláció

Megvizsgáltuk, hogy ha egy-egy év elhagyásával végezzük el a becslést, mennyire lesz pontos a becslés eredménye az elhagyott év adataira vonatkozóan. Mivel összesen öt év adatait vontuk be a vizsgálatba, ezért itt öt természetes kísérlet adódik. Itt tehát nem csak a szisztematikus tévedéseket és az RMSE értékeket, hanem a hibák teljes hisztogramját közöljük mind a négy év esetében.

Az alábbiakban bemutatott eredmények egyértelműen megerősítik, hogy az extrapolált és az interpolált eloszlások hasonlóak, azaz a statisztikai értelemben vett „kockázatosnak” tekinthető extrapoláció illeszkedése nem romlik jelentősen.

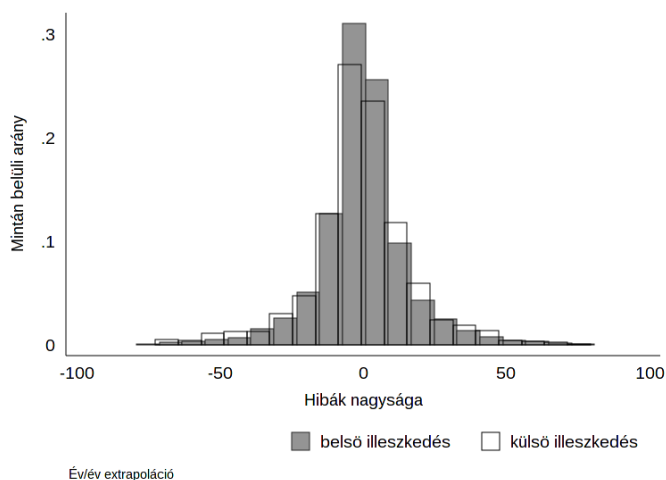
A kísérletek megmutatták, hogy az ilyesformán értelmezett külső illeszkedés szisztematikus tévedése 2008-ban 0,47 százalékpont, 2010-ben -1,09 százalékpont, 2011-ben 1,07 százalékpont, 2012-ben 0,78 százalékpont, 2013-ban pedig -1,18 százalékpont. Ezek valamivel nagyobb (abszolút értékű) tévedések, mint amit a véletlen minták esetében láttunk, itt azonban az eltérő időpontból fakadó makrogazdasági kontextus torzító hatása értelemszerűen ki is domborodik.

M1.5.4. ábra: Belső illeszkedés (2010, 2011, 2012, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2008 adatokon)

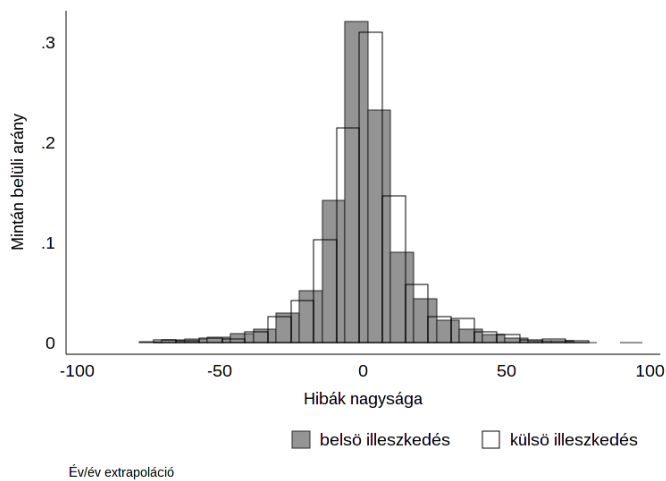
Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	7194	Elemzés	1435
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	Átlag/szisztematikus tévedés	0,47
Szórás/RMSE	16,19	Szórás/RMSE	17,12
1. percentilis	-50,60	1. percentilis	-54,01
5. percentilis	-25,79	5. percentilis	-27,62
10. percentilis	-16,12	10. percentilis	-19,12
25. percentilis	-6,68	25. percentilis	-6,86
50. percentilis	-0,31	50. percentilis	0,46
75. percentilis	6,77	75. percentilis	7,68
90. percentilis	16,85	90. percentilis	19,77
95. percentilis	26,90	95. percentilis	28,63
99. percentilis	48,40	99. percentilis	48,75

M1.5.5. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2011, 2012, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2010 adatokon)

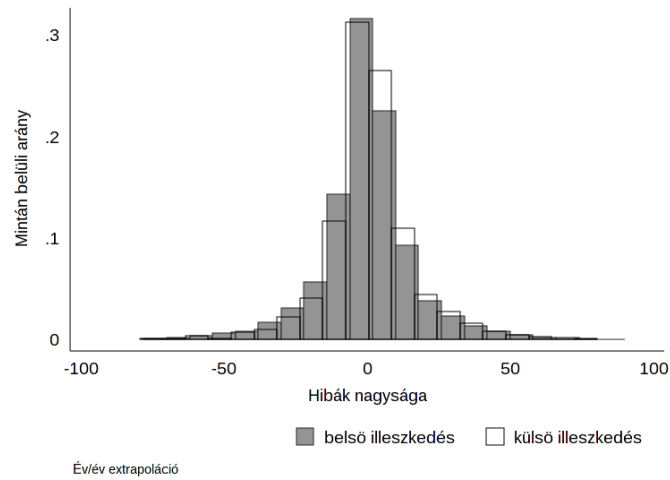
Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	6956	Elemzés	1673
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	Átlag/szisztematikus tévedés	-1,09
Szórás/RMSE	15,95	Szórás/RMSE	17,90
1. percentilis	-49,15	1. percentilis	-55,47
5. percentilis	-25,44	5. percentilis	-30,87
10. percentilis	-16,32	10. percentilis	-19,78
25. percentilis	-6,68	25. percentilis	-8,53
50. percentilis	-0,19	50. percentilis	-1,13
75. percentilis	6,61	75. percentilis	6,81
90. percentilis	16,70	90. percentilis	17,88
95. percentilis	26,85	95. percentilis	29,08
99. percentilis	48,44	99. percentilis	49,71

M1.5.6. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2012, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2011 adatokon)

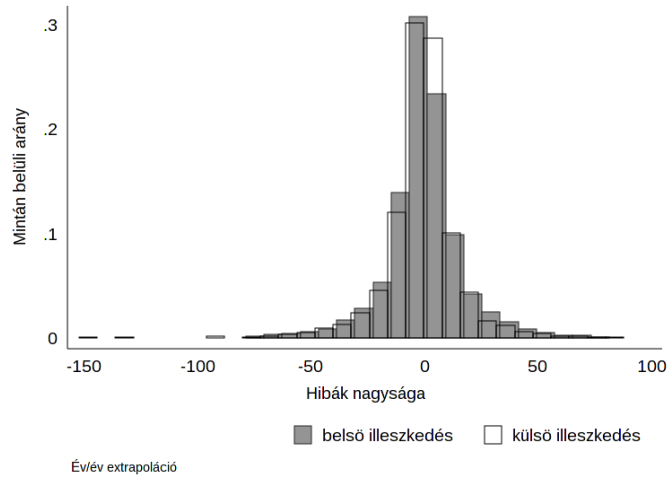
Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	6830	Elemzés	1799
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	Átlag/szisztematikus tévedés	1,07
Szórás/RMSE	16,28	Szórás/RMSE	16,64
1. percentilis	-52,14	1. percentilis	-48,11
5. percentilis	-26,38	5. percentilis	-25,31
10. percentilis	-16,50	10. percentilis	-16,17
25. percentilis	-6,63	25. percentilis	-6,22
50. percentilis	-0,18	50. percentilis	0,61
75. percentilis	6,75	75. percentilis	7,98
90. percentilis	17,46	90. percentilis	17,80
95. percentilis	26,65	95. percentilis	30,80
99. percentilis	48,16	99. percentilis	53,14

M1.5.7. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2013 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)

Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	6773	Elemzés	1856
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	Átlag/szisztematikus tévedés	0,79
Szórás/RMSE	16,54	Szórás/RMSE	15,60
1. percentilis	-51,53	1. percentilis	-45,11
5. percentilis	-26,74	5. percentilis	-23,09
10. percentilis	-17,44	10. percentilis	-14,49
25. percentilis	-6,97	25. percentilis	-5,68
50. percentilis	0,00	50. percentilis	0,08
75. percentilis	7,08	75. percentilis	7,23
90. percentilis	17,23	90. percentilis	17,71
95. percentilis	27,41	95. percentilis	27,40
99. percentilis	49,45	99. percentilis	47,77

M1.5.8. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon)

Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	6763	Elemzés	1866
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	Átlag/szisztematikus tévedés	-1,18
Szórás/RMSE	16,58	Szórás/RMSE	16,20
1. percentilis	-53,06	1. percentilis	-51,97
5. percentilis	-26,83	5. percentilis	-25,90
10. percentilis	-17,08	10. percentilis	-16,54
25. percentilis	-7,01	25. percentilis	-7,03
50. percentilis	-0,20	50. percentilis	-0,76
75. percentilis	7,18	75. percentilis	5,65
90. percentilis	17,45	90. percentilis	14,59
95. percentilis	27,83	95. percentilis	21,99
99. percentilis	48,99	99. percentilis	43,87

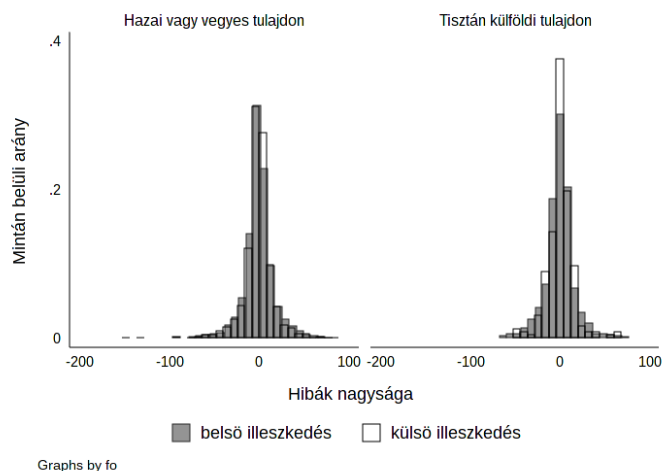
A 2013-as évre vonatkozó becslés belső illeszkedése egy ismérv szerint

Az alábbiakban bemutatjuk, hogy milyenek a 2013-as évre vonatkozó extrapoláció hibái egy-egy fontosabb vállalati jellemző szerint kialakított csoportban – ezáltal szimuláljuk a modell éles alkalmazását. Elsősorban itt is arra vagyunk kíváncsiak, hogy az időbeli extrapoláció esetén hogyan alakul a szisztematikus tévedés mértéke; másodsorban az RMSE alakulására.

A fentiekben láthattuk, hogy a teljes 2013-as évre készített extrapoláció -1,18 százalékpont szisztematikus tévedést mutatott és az RMSE mutató 16,2 százalékpont volt. A vállalati jellemzők szerint kialakított csoportokra készített becslések elfogadhatóságát érdemes tehát ezekhez az értékekhez viszonyítani.

A szisztematikus tévedés abszolút értéke jellemzően 0-4 százalékpont között változik az egyes alcsoportokban, tehát a várakozásoknak megfelelően itt rosszabb az illeszkedés. A szisztematikus hiba értéke alapján kiemelendők a 10-19 főt foglalkoztató vállalatok (-4,56) és az építőiparban tevékenykedő vállalatok (-4,5) – ezekben az esetekben rosszabb a modell illeszkedése. Az egyéni szintű hibákat jellemző RMSE csoportonként igen változó, 14-19 százalékpont közötti, de lényegesen nem magasabb, mint a teljes mintánál tapasztalt érték.

M1.5.9. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – tulajdonosi háttér szerint

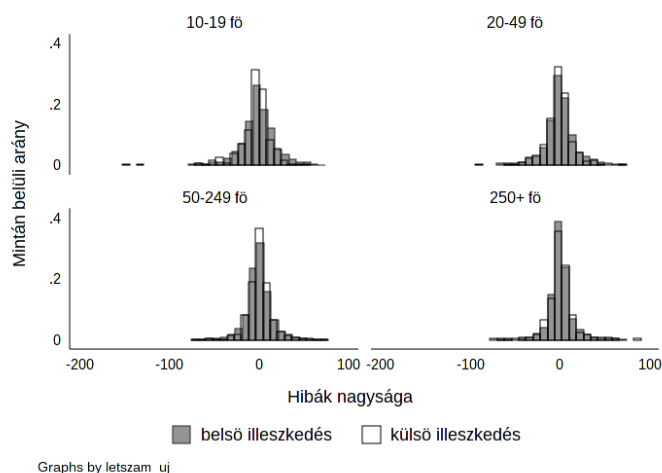
Külső illeszkedés

	Hazai vagy vegyes tulajdon	Tisztán külföldi tulajdon
Elemzés	1608	258
Átlag/szisztematikus tévedés	-1,41	0,24
Szórás/RMSE	16,47	14,35
1. percentilis	-53,44	-46,42
5. percentilis	-26,46	-21,15
10. percentilis	-16,91	-15,10
25. percentilis	-7,18	-5,66
50. percentilis	-1,03	0,82
75. percentilis	5,54	6,03
90. percentilis	14,55	15,11
95. percentilis	22,40	18,89
99. percentilis	43,72	56,17

Belső illeszkedés

	Hazai vagy vegyes tulajdon	Tisztán külföldi tulajdon
Elemzés	5926	837
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	0,00
Szórás/RMSE	16,64	16,20
1. percentilis	-53,36	-46,11
5. percentilis	-26,55	-28,89
10. percentilis	-16,92	-17,81
25. percentilis	-6,99	-7,12
50. percentilis	-0,29	0,87
75. percentilis	7,10	7,56
90. percentilis	17,57	16,72
95. percentilis	27,91	26,00
99. percentilis	48,99	47,74

M1.5.10. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – létszám szerint

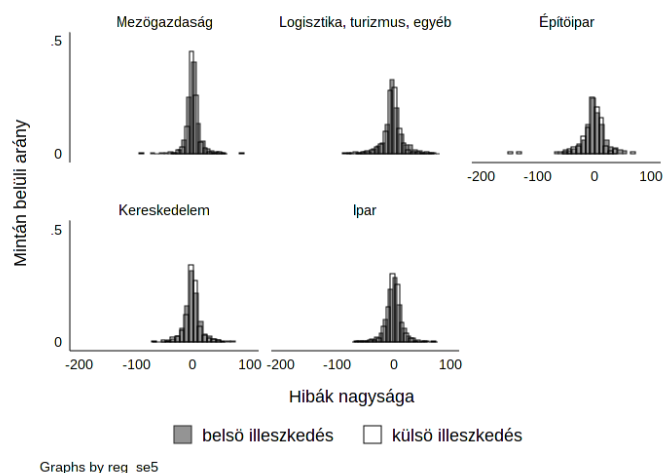
Külső illeszkedés

	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
Elemzészám	351	586	695	234
Átlag/szisztematikus tévedés	-4,56	-1,77	0,41	0,65
Szórás/RMSE	19,21	15,45	14,84	16,23
1. percentilis	-70,10	-51,66	-45,21	-42,85
5. percentilis	-42,83	-29,23	-19,68	-19,79
10. percentilis	-23,85	-18,51	-13,13	-14,51
25. percentilis	-9,69	-7,37	-6,20	-5,42
50. percentilis	-2,09	-1,08	-0,11	-0,09
75. percentilis	4,84	5,73	5,99	5,80
90. percentilis	14,23	13,54	14,88	16,08
95. percentilis	18,15	21,54	24,33	27,05
99. percentilis	31,70	37,71	53,19	55,50

Belső illeszkedés

	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
Elemzészám	1263	2046	2620	834
Átlag/szisztematikus tévedés	-0,56	0,05	0,09	0,43
Szórás/RMSE	18,76	17,44	15,40	14,30
1. percentilis	-55,10	-55,31	-48,20	-43,46
5. percentilis	-31,43	-30,08	-23,86	-19,04
10. percentilis	-22,33	-18,11	-15,02	-12,76
25. percentilis	-9,39	-7,44	-6,34	-5,39
50. percentilis	-0,63	-0,22	-0,20	0,30
75. percentilis	9,07	7,86	6,50	5,04
90. percentilis	21,06	19,36	15,87	13,98
95. percentilis	30,80	30,22	24,74	22,72
99. percentilis	51,02	50,18	47,36	50,88

M1.5.11. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – gazdasági ágazat szerint

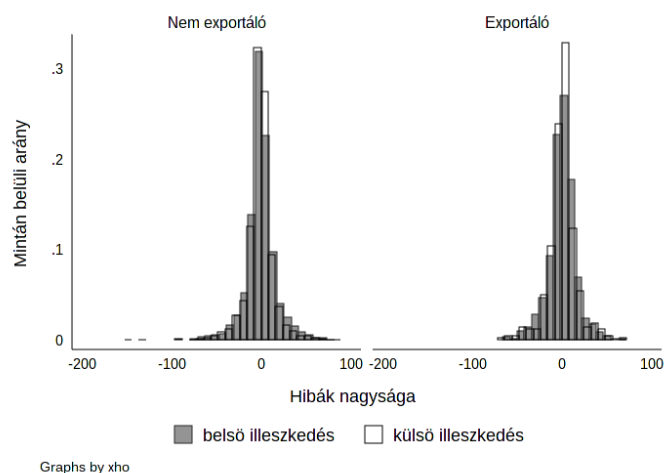
Külső illeszkedés

	Mezőgazdaság	Egyéb gazd. szolg.	Építőipar	Kereskedelem	Ipar
Elemzés	200	382	139	318	827
Átlag/szisztematikus	0,50	-2,65	-4,50	-1,98	-0,04
Szórás/RMSE	14,26	17,17	23,85	15,07	14,85
1. percentilis	-31,39	-57,92	-132,22	-50,61	-48,04
5. percentilis	-14,48	-30,70	-37,13	-29,35	-21,67
10. percentilis	-10,45	-20,43	-25,60	-17,85	-15,42
25. percentilis	-4,82	-8,33	-12,60	-7,16	-6,71
50. percentilis	-0,70	-1,98	-2,68	-1,34	0,37
75. percentilis	4,55	4,61	7,22	4,49	6,63
90. percentilis	11,78	13,29	14,76	14,15	15,48
95. percentilis	19,43	21,44	21,54	21,66	22,61
99. percentilis	48,84	56,17	38,90	40,47	40,49

Belső illeszkedés

	Mezőgazdaság	Egyéb gazd. szolg.	Építőipar	Kereskedelem	Ipar
Elemzés	692	1282	545	1370	2874
Átlag/szisztematikus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Szórás/RMSE	12,90	18,40	20,04	15,89	16,12
1. percentilis	-47,70	-58,28	-55,88	-44,22	-50,96
5. percentilis	-17,37	-29,83	-32,90	-24,92	-26,98
10. percentilis	-11,08	-18,91	-23,81	-16,63	-16,92
25. percentilis	-4,88	-6,88	-8,95	-7,35	-6,91
50. percentilis	-0,05	-0,66	-0,05	-0,70	0,25
75. percentilis	4,84	7,18	10,85	6,40	7,54
90. percentilis	13,06	21,06	23,16	16,90	16,98
95. percentilis	19,85	31,81	35,02	28,04	25,44
99. percentilis	40,74	51,46	52,62	48,00	47,74

M1.5.12. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2013 adatokon) – export tevékenység szerint

Külső illeszkedés

	Nem exportáló	Exportáló
Elemzés	1443	423
Átlag/szisztematikus tévedés	-1,76	0,81
Szórás/RMSE	16,22	16,02
1. percentilis	-51,97	-51,75
5. percentilis	-25,99	-21,69
10. percentilis	-16,70	-15,70
25. percentilis	-7,35	-6,20
50. percentilis	-1,43	1,34
75. percentilis	5,08	7,59
90. percentilis	13,40	16,91
95. percentilis	20,98	25,64
99. percentilis	43,72	43,87

Belső illeszkedés

	Nem exportáló	Exportáló
Elemzés	5630	1133
Átlag/szisztematikus tévedés	0,00	0,00
Szórás/RMSE	16,73	15,82
1. percentilis	-53,93	-45,43
5. percentilis	-26,78	-27,48
10. percentilis	-16,76	-18,49
25. percentilis	-6,90	-7,39
50. percentilis	-0,32	0,77
75. percentilis	7,03	7,69
90. percentilis	17,46	17,33
95. percentilis	28,16	24,99
99. percentilis	50,18	44,88

2. Melléklet: .Vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai – elemi eloszlások

M2.1. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, tárgyév

M2.1.1 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
10 fő alatt	26,9	59,4	13,8	37,3	52,7	10,0	33,2	55,1	11,6	30,1	56,1	13,8	32,6	55,6	11,9	19,0	60,8	20,2	13,3	59,6	27,1
10-19 fő között	19,3	60,6	20,1	31,4	56,1	12,5	28,8	58,4	12,8	27,0	60,1	13,0	26,8	59,4	13,8	21,4	59,2	19,4	12,5	61,1	26,4
20-49 fő között	15,8	61,1	23,2	30,2	54,7	15,2	18,3	62,6	19,0	18,1	65,4	16,5	19,2	64,4	16,3	14,5	64,4	21,1	7,3	63,6	29,1
50-249 fő között	13,8	58,4	27,8	20,2	62,8	16,9	13,9	64,1	22,0	14,3	61,8	23,8	13,0	60,2	26,8	10,6	63,8	25,6	6,3	55,6	38,1
250 fő felett	12,6	55,2	32,2	14,8	60,3	24,9	6,1	56,8	37,0	10,7	49,9	39,3	9,4	57,3	33,2	6,0	57,6	36,3	3,5	47,2	49,3
Minta összesen	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,3	55,6	37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemisművek: N2008: 1356, 4274, 1430, N2009: 2071, 4080, 991, N2010: 1678 4148 1174, N2011: 1521, 4164, 1310, N2012: 1459, 3980, 1161, N2013: 1063, 4278, 1483, N2014: 677, 4131, 2159

M. 2.1.2 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Tisztán hazai	16,7	62,1	21,2	25,6	59,3	15,1	20,0	62,3	17,7	20,7	59,7	19,6	18,3	63,8	17,9	14,5	62,6	22,9	8,6	61,0	30,4
Vegyes	24,0	51,3	24,7	15,2	64,5	20,3	7,4	69,8	22,8	5,9	60,7	33,3	7,9	56,5	35,6	19,4	58,2	22,4	8,2	59,3	32,5
Tisztán külföldi	12,4	50,1	37,5	16,1	57,8	26,1	6,9	49,4	43,8	8,8	49,0	42,2	13,1	48,2	38,7	5,0	57,2	37,8	3,3	34,3	62,4
Minta összesen	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,4	55,0	37,6

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1314, 4093, 1341, N2009: 2070, 4076, 990, N2010: 1602, 3880, 1095, N2011: 1452, 3846, 1222, N2012: 1458, 3960, 1157, N2013: 1012, 3921, 1381, N2014: 652, 3921, 2068

M.2.1.3 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	22,5	60,8	16,7	40,7	50,6	8,7	26,0	61,7	12,2	13,6	67,0	19,4	12,7	69,1	18,2	9,3	64,7	26,0	7,4	62,2	30,4
Ipar összesen	14,6	57,9	27,5	20,7	58,0	21,3	11,3	56,4	32,3	13,1	54,4	32,5	13,5	57,1	29,3	9,8	58,0	32,2	5,3	50,0	44,8
Építőipar	20,0	63,4	16,7	31,3	55,2	13,5	27,2	60,9	11,9	31,5	56,9	11,6	31,7	56,5	11,8	18,0	57,0	25,0	9,2	59,6	31,3
Kereskedelem, gépjárműjavítás	17,6	54,6	27,8	25,5	61,5	13,0	22,5	61,0	16,6	20,4	57,9	21,7	23,2	57,7	19,2	16,0	64,9	19,0	9,5	61,1	29,4
Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	24,9	57,8	17,2	27,5	65,9	6,6	14,0	76,4	9,6	18,0	72,0	9,9	8,4	68,2	23,4	14,5	61,6	23,9	9,3	59,8	31,0
Szállítás, raktározás	19,5	59,9	20,6	26,7	61,6	11,7	23,3	55,5	21,1	22,2	54,2	23,6	15,1	66,7	18,3	13,7	66,7	19,6	9,5	65,8	24,7
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1,6	55,0	43,4	5,2	54,7	40,1	2,7	57,9	39,5	12,3	56,1	31,6	9,4	49,4	41,3	10,8	66,1	23,1	2,2	64,2	33,6
Egyéb gazd.	9,6	61,6	28,8	18,3	60,1	21,6	16,1	59,4	24,6	16,2	59,1	24,7	17,4	60,1	22,5	11,6	63,2	25,2	8,8	53,7	37,5
Minta összesen	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,4	55,6	37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1338, 4227, 1411, N2009: 2072, 4079, 990 N2010: 1677, 4148, 1174, N2011: 1521, 4163, 1310, N2012: 1459 3980 1161, N2013:1063, 4278, 1483, N2014: 665, 4065, 2124

M.2.1.4 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésnek alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Nincs export tevékenység	15,8	62,9	21,3	26,1	58,4	15,5	20,0	62,8	17,2	20,5	61,5	18,0	19,7	62,6	17,6	16,1	63,2	20,8	10,2	61,8	28,0
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	13,5	58,8	27,7	20,5	59,9	19,6	14,2	62,9	22,9	17,0	54,4	28,6	13,1	61,4	25,5	9,4	66,6	24,0	5,6	55,0	39,4
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	12,2	52,9	34,9	18,4	61,1	20,5	7,5	53,0	39,6	8,3	48,6	43,1	10,4	50,0	39,6	6,5	52,9	40,6	3,5	43,8	52,8
Minta összesen	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,4	55,4	37,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1298, 4072, 1320, N2009: 2069, 4077, 987, N2010: 1564, 3781, 1051, N2011: 1448, 3867, 1250, N2012: 1459, 3980, 1167, N2013: 1029, 4156, 1427, N2014: 671, 4096, 2144

M.2.1.5 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Közép-Magyarország	15,8	56,8	27,4	23,8	59,5	16,7	17,3	61,8	20,9	19,7	58,4	21,9	18,7	59,2	22,1	14,1	62,5	23,4	7,9	56,8	35,2
Közép-Dunántúl	13,4	59,2	27,4	25,8	54,4	19,8	16,3	53,7	30,0	12,2	55,0	32,8	12,4	56,4	31,2	10,0	55,5	34,5	7,5	46,8	45,6
Nyugat-Dunántúl	14,3	58,6	27,1	17,8	63,5	18,7	12,1	56,1	31,8	13,7	55,4	30,8	12,0	56,6	31,4	6,3	56,5	37,2	3,9	46,8	49,3
Dél-Dunántúl	21,7	59,2	19,2	24,2	57,7	18,1	17,9	58,9	23,2	16,3	55,7	28,0	16,0	60,5	23,5	11,9	61,9	26,2	8,7	55,0	36,4
Dél-Alföld	15,5	57,9	26,6	21,2	59,0	19,7	14,9	60,8	24,3	14,4	63,8	21,8	14,6	61,9	23,5	12,2	62,6	25,1	8,4	62,6	29,0
Észak-Alföld	15,9	62,0	22,2	23,5	60,3	16,2	13,1	68,3	18,6	13,4	62,8	23,8	14,4	61,0	24,6	11,9	61,4	26,7	6,5	55,0	38,6
Észak-Magyarország	15,3	60,7	24,0	22,9	59,9	17,1	16,6	56,8	26,6	17,8	55,6	26,5	17,3	60,9	21,8	12,5	63,7	23,8	6,2	60,5	33,3
Minta összesen	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,3	55,6	37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik régiók szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1361, 4287, 1432, N2009: 2072, 4080, 991, N2010: 1677, 4147, 1174, N2011: 1521, 4164, 1310, N2012: 1459, 3980, 1161, N2013: 1063, 4278, 1483, N2014: 671, 4096, 2144

M2.2. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, következő év

M.2.2.1 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
10 fő alatt	38,5	49,8	11,6	31,0	52,6	16,4	23,1	53,1	23,8	32,0	50,5	17,4	30,4	51,6	18,0	14,4	58,5	27,1	9,1	53,0	38,0
10-19 fő között	29,6	55,8	14,6	26,1	55,8	18,1	23,3	56,1	20,6	26,8	57,9	15,3	27,3	54,9	17,8	19,7	55,4	24,9	8,2	56,5	35,3
20-49 fő között	24,9	56,4	18,7	22,1	58,1	19,8	14,2	61,7	24,1	19,7	59,6	20,6	17,7	62,0	20,3	10,6	63,1	26,4	5,6	57,7	36,7
50-249 fő között	18,9	58,6	22,5	19,6	57,4	23,0	9,6	60,9	29,4	13,4	58,6	28,0	13,1	58,2	28,7	8,1	61,8	30,0	4,8	52,2	43,0
250 fő felett	15,6	56,8	27,6	12,8	57,5	29,7	5,4	54,5	40,1	11,4	50,8	37,9	7,3	57,3	35,4	3,7	54,5	41,8	2,3	42,5	55,2
Minta összesen	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,8	44,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1665, 3350, 953 N2009: 1714, 3978, 1374 N2010: 1050, 3431, 1501 N2011: 1334, 3200, 1292 N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 723, 3423, 1632 N2013: 723, 3423, 1632, N2014: 456, 3325, 2317

M.2.2.2 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonforma szerint 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Tisztán hazai	24,2	59,1	16,7	23,2	57,1	19,8	15,4	60,2	24,4	21,0	56,7	22,3	17,9	62,2	19,9	11,5	61,0	27,5	6,3	56,2	37,5
Vegyes	25,7	47,9	26,4	15,4	53,2	31,3	4,1	70,9	25,0	13,5	48,4	38,1	8,0	50,5	41,5	9,8	62,7	27,5	6,9	55,7	37,4
Tisztán külföldi	16,4	51,6	32,0	9,6	57,4	33,1	3,3	44,6	52,1	6,4	48,9	44,7	9,3	47,2	43,5	3,7	53,0	43,3	1,8	32,0	66,2
Minta összesen	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,3	44,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzések: N2008: 1622, 3200, 896, N2009: 1714, 3975, 1372, N2010: 1001, 3227, 1409, N2011: 1271, 2958, 1214, N2012:1179, 3126, 1191, N2013: 689, 3224, 1527, N2014: 441, 3165, 2221

M.2.2.3 tábla:A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	28,8	63,8	7,3	31,3	55,8	12,9	21,3	61,7	17,0	15,1	66,0	18,9	15,4	68,8	15,8	5,7	67,0	27,2	10,3	62,5	27,2
Ipar összesen	18,9	57,3	23,8	15,2	58,3	26,5	8,0	53,1	38,9	12,3	52,4	35,3	11,4	55,2	33,4	6,1	53,9	40,0	3,3	45,4	51,3
Építőipar	31,6	57,5	11,0	23,3	56,9	19,8	25,7	56,3	18,0	31,7	57,1	11,2	32,5	52,5	15,0	13,6	59,8	26,6	8,8	55,6	35,6
Kereskedelem, gépjárműjavítás	24,8	56,6	18,7	22,7	55,3	22,0	14,9	59,8	25,2	22,4	52,2	25,4	22,6	55,8	21,6	12,8	62,9	24,3	5,6	55,2	39,2
Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	36,6	47,1	16,3	30,4	61,9	7,7	12,5	73,4	14,1	21,2	70,8	8,0	8,0	70,0	22,0	14,9	54,5	30,6	6,6	54,1	39,3
Szállítás, raktározás	28,8	55,5	15,7	23,0	58,6	18,3	18,4	53,6	28,1	16,2	56,1	27,7	16,0	64,1	19,9	9,3	66,5	24,2	8,2	63,2	28,7
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	2,1	59,1	38,8	15,0	32,6	52,4	2,3	57,5	40,2	11,1	54,5	34,5	13,4	36,2	50,4	8,6	64,1	27,3	2,0	56,9	41,2
Egyéb gazd.	15,0	58,2	26,8	17,6	57,4	25,0	10,4	58,2	31,4	14,7	54,5	30,8	14,3	58,5	27,2	9,3	62,8	27,9	5,7	48,9	45,4
Minta összesen	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,7	44,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzések: N2008: 1646, 3314, 937, N2009: 1715, 3977, 1373, N2010: 1049, 3431, 1501, N2011: 1334, 3199, 1292 N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 723, 3423, 1632, N2014: 450, 3267, 2284

M.2.2.4 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása export tevékenység szerint 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Nincs export tevékenység	23,6	58,0	18,4	22,9	55,4	21,7	16,0	60,0	24,1	20,6	58,5	20,9	18,8	61,5	19,7	13,5	61,6	24,9	7,7	56,6	35,7
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	18,6	62,0	19,4	15,5	61,4	23,1	7,9	63,2	28,9	17,7	52,4	29,9	12,7	56,1	31,2	5,3	63,2	31,6	4,3	52,9	42,8
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	18,6	55,1	26,3	16,7	57,3	25,9	5,5	49,0	45,5	6,5	48,2	45,3	8,1	48,9	43,0	3,8	48,6	47,6	1,4	37,8	60,8
Minta összesen	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,5	44,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1611, 3180, 875, N2009: 1714, 3975, 1368, N2010: 979, 3139, 1363 N2011: 1268, 2997, 1228, N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 700, 3325, 1584, N2014: 453, 3301, 2305

M.2.2.5 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása régiók szerint 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Közép-Magyarország	22,1	52,7	25,2	21,8	53,9	24,3	12,5	58,4	29,1	17,5	56,3	26,2	16,3	56,9	26,8	10,9	60,7	28,4	5,2	50,3	44,5
Közép-Dunántúl	21,7	56,9	21,4	18,8	58,2	22,9	12,3	53,6	34,1	15,3	49,1	35,7	11,4	57,5	31,1	6,9	53,0	40,2	5,5	44,7	49,8
Nyugat-Dunántúl	17,6	63,2	19,2	15,9	61,2	22,8	7,6	54,1	38,3	14,7	54,8	30,4	11,8	53,6	34,7	4,2	50,8	45,0	3,6	41,8	54,6
Dél-Dunántúl	23,9	58,4	17,7	21,9	56,9	21,2	10,8	59,4	29,8	17,1	52,8	30,1	15,6	59,2	25,1	10,5	56,4	33,1	6,9	48,7	44,4
Dél-Alföld	19,0	61,5	19,5	18,5	60,0	21,5	11,5	59,1	29,5	15,7	63,5	20,8	15,3	61,0	23,7	9,8	60,1	30,1	6,4	62,9	30,7
Észak-Alföld	25,4	59,8	14,9	20,6	58,6	20,8	12,2	63,7	24,1	17,4	57,2	25,4	16,0	56,3	27,7	9,4	62,1	28,6	4,4	52,0	43,6
Észak-Magyarország	24,4	58,8	16,9	16,2	61,0	22,8	12,6	56,0	31,4	17,5	53,3	29,2	15,3	60,3	24,4	8,3	60,2	31,5	4,2	56,2	39,6
Minta összesen	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,8	44,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1673, 3357, 954, N2009: 1715, 3978, 1374, N2010: 1049, 3430, 1501, N2011: 1334, 3200, 1292, N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 723, 3423, 1632, N2014: 456, 3325, 2317

M2.3. Elemi összefüggések: Rendelésállomány

M2.3.1 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
10 fő alatt	27,3	62,2	10,5	40,0	53,5	6,5	35,1	56,7	8,3	29,4	61,6	9,1	33,3	58,1	8,5	20,5	61,8	17,6	12,1	67,0	20,9
10-19 fő között	21,0	64,5	14,5	35,7	55,5	8,8	33,2	58,8	8,0	32,6	58,4	9,0	33,8	59,8	6,4	26,2	64,9	8,9	15,1	70,4	14,5
20-49 fő között	19,5	61,3	19,3	32,1	58,4	9,5	25,2	61,6	13,3	26,5	63,3	10,2	26,8	63,7	9,5	18,8	67,7	13,5	10,3	71,8	17,9
50-249 fő között	13,4	66,3	20,2	23,1	68,7	8,2	17,4	65,9	16,6	16,2	68,1	15,7	15,9	68,0	16,0	11,3	71,7	17,0	8,9	66,4	24,7
250 fő felett	15,7	56,0	28,3	23,4	56,3	20,3	11,3	60,3	28,4	8,0	65,6	26,4	8,5	68,0	23,6	6,7	66,7	26,6	5,0	61,2	33,9
Minta összesen	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,3	24,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemzések: N2008: 1482, 4374, 1103, N2009: 2332, 4013, 568, N2010: 1835, 4195, 846, N2011: 1684, 4316, 868, N2012: 1661, 4085, 716, N2013: 1295, 4396, 994, N2014: 840, 4568, 1401

M2.3.2 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdonforma szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Tisztán hazai	18,3	64,4	17,3	29,1	60,6	10,3	23,8	62,3	13,9	22,0	65,3	12,6	21,2	69,0	9,8	16,4	68,6	15,0	9,8	69,9	20,3
Vegyes	7,8	70,7	21,5	25,0	67,5	7,5	26,5	60,3	13,2	7,9	68,7	23,4	16,1	57,3	26,6	16,6	67,1	16,3	15,6	65,4	19,0
Tisztán külföldi	18,6	52,0	29,4	23,3	59,8	16,8	9,0	58,7	32,3	10,7	61,3	28,0	13,8	59,1	27,1	7,4	64,3	28,2	5,8	53,6	40,5
Minta összesen	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,0	24,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1431, 4185, 1046, N2009: 2331, 4010, 568, N2010: 1737, 3923, 796, N2011: 1570, 4029, 812, N2012: 1655, 4069, 712, N2013: 1204, 4066, 931, N2014: 802, 4361, 1349

M2.3.3 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	34,5	57,0	8,5	48,0	49,2	2,8	15,9	67,5	16,6	12,5	74,7	12,8	9,1	74,7	16,1	14,4	72,8	12,8	10,7	73,2	16,2
Ipar összesen	16,8	58,0	25,2	27,4	57,8	14,8	16,4	57,6	26,0	14,8	62,0	23,2	16,5	64,5	19,0	11,7	65,2	23,2	8,1	60,1	31,8
Építőipar	21,6	62,3	16,1	35,2	55,9	8,9	36,2	56,1	7,7	39,5	52,7	7,8	42,1	53,0	4,8	24,9	57,2	17,8	11,5	63,3	25,3
Kereskedelem, gépjárműjavítás	18,6	60,2	21,2	29,7	60,2	10,1	25,6	63,2	11,2	21,2	64,9	13,9	24,7	62,9	12,4	17,1	68,2	14,6	9,8	71,9	18,3
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	19,3	70,3	10,5	15,5	79,5	5,0	14,4	76,8	8,8	11,8	84,5	3,8	10,9	73,5	15,5	14,9	69,9	15,2	6,0	73,4	20,6
Szállítás, raktározás	17,4	65,7	17,0	30,5	61,7	7,9	24,1	67,5	8,3	32,3	58,7	9,0	18,0	73,6	8,4	15,1	68,3	16,6	10,4	66,3	23,3
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	2,1	90,5	7,5	21,7	70,3	8,0	34,1	48,4	17,5	14,6	55,7	29,7	15,7	68,1	16,2	8,3	79,0	12,7	13,7	63,9	22,4
Egyéb gazd	12,0	64,3	23,7	25,5	60,6	13,9	19,1	64,5	16,3	20,6	65,6	13,8	17,8	66,1	16,0	13,5	71,1	15,4	10,7	70,2	19,0
Minta összesen	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,3	24,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzések: N2008: 1465, 4328, 1084, N2009: 2333, 4012, 568, N2010: 1835, 4194, 846, N2011: 1684, 4315, 868, N2012:1661, 4085, 716, N2013: 1295, 4396, 994, N2014: 820, 4506, 1378

M2.3.4 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Nincs export tevékenység	17,1	66,6	16,2	29,4	61,3	9,3	25,6	63,1	11,3	23,0	65,0	11,9	22,2	67,6	10,2	17,2	68,5	14,2	11,1	70,0	18,9
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	18,2	58,9	22,9	25,9	61,7	12,5	18,0	67,2	14,7	17,2	67,1	15,7	17,1	65,6	17,3	13,1	70,7	16,3	9,5	67,8	22,7
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	16,7	54,5	28,8	24,9	59,9	15,2	8,8	54,6	36,6	8,7	59,6	31,7	13,2	60,1	26,6	8,1	64,1	27,8	5,5	57,1	37,4
Minta összesen	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,0	24,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1419, 4154, 1036, N2009: 2329, 4010, 566, N2010: 1697, 3830, 755, N2011: 1573, 4057, 830, N2012: 1661, 4085, 716, N2013: 1255, 4265, 960, N2014: 831, 4532, 1392

M2.3.5 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régiók szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Közép-Magyarország	15,6	64,2	20,2	26,3	63,1	10,6	24,5	60,8	14,8	20,7	66,8	12,6	21,6	63,8	14,6	14,4	68,6	17,0	9,3	67,3	23,4
Közép-Dunántúl	16,6	59,5	23,9	32,0	55,5	12,4	20,0	59,2	20,8	16,4	61,2	22,3	16,8	62,1	21,1	11,7	64,8	23,5	10,3	56,3	33,4
Nyugat-Dunántúl	17,8	57,2	25,0	27,9	57,9	14,2	15,6	62,1	22,3	14,9	60,7	24,5	16,8	64,9	18,3	8,4	64,7	26,8	7,5	60,0	32,5
Dél-Dunántúl	20,8	59,2	20,0	30,0	58,4	11,6	18,7	60,9	20,4	17,3	66,0	16,7	17,6	67,0	15,4	14,6	66,4	19,0	8,6	66,3	25,1
Dél-Alföld	16,7	64,9	18,5	24,5	63,8	11,8	17,3	65,9	16,8	14,5	65,9	19,6	14,0	70,8	15,2	14,5	68,6	16,9	8,1	72,1	19,7
Észak-Alföld	19,6	62,5	17,9	30,6	60,1	9,4	11,3	71,6	17,1	19,6	65,7	14,7	18,1	68,8	13,2	18,4	67,2	14,4	8,7	71,4	19,9
Észak-Magyarország	20,4	59,7	19,9	29,0	58,4	12,6	19,4	58,9	21,7	20,1	61,5	18,4	18,5	67,7	13,8	16,5	68,8	14,7	11,3	66,3	22,4
Minta összesen	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,3	24,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 1488, 4385, 1105, N2009: 2333, 4013, 568, N2010: 1834, 4194, 846, N2011: 1684, 4316, 868, N2012: 1661, 4085, 716, N2013: 1295, 4396, 994, N2014: 840, 4568, 1401

M2.4. Elemi összefüggések: Beruházási volumen

M2.4.1 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%)

	2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
10-19 fő között	27,9	16,4	37,4	18,3	33,0	14,1	32,9	20,0	29,2	11,5	36,3	23,1	32,8	9,9	36,2	21,0	32,7	9,3	39,6	18,5	33,2	10,3	33,0	23,4	15,2	6,1	54,5	24,2
20-49 fő között	23,6	17,8	35,8	22,9	26,8	15,4	34,8	23,1	23,0	12,3	38,4	26,3	28,4	13,4	37,0	21,2	25,4	13,7	37,2	23,7	27,1	11,1	34,6	27,2	22,3	7,5	37,8	32,4
50-249 fő között	14,5	20,9	41,6	22,9	20,9	18,3	35,6	25,2	14,0	18,8	44,1	23,2	21,0	13,9	42,7	22,3	21,6	12,7	44,0	21,8	21,1	13,1	42,6	23,1	20,6	10,1	39,8	29,4
250 fő felett	9,5	23,7	36,6	30,2	9,7	20,1	46,1	24,1	10,4	14,1	41,0	34,5	7,1	14,0	51,0	27,9	9,8	15,8	46,6	27,8	4,7	10,0	51,3	34,0	12,8	13,6	45,1	28,6
Minta összesen	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	2,3	10,8	51,0	35,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemisméret: N2008: 724, 747, 1480, 945, N2009: 913, 645, 1352, 930, N2010: 722, 507, 1298, 997, N2011: 841, 501, 1272, 908, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 777, 447, 1397, 1023, N2014: 599, 427, 1520, 1163

M2.4.2 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2008-2014 (%)

	2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
Tisztán hazai	17,3	18,6	40,6	23,5	24,1	16,4	37,8	21,8	17,7	16,5	41,4	24,4	22,1	13,7	41,5	22,7	22,8	12,9	44,0	20,3	20,6	12,9	39,2	27,3	14,0	11,5	43,2	31,3
Vegyes	10,8	22,2	34,8	32,2	8,0	24,5	36,3	31,2	14,6	11,1	50,6	23,8	13,1	7,3	48,3	31,3	15,7	11,1	45,2	28,0	12,0	4,0	63,2	20,8	7,0	6,6	67,2	19,2
Tisztán külföldi	13,4	24,1	36,7	25,8	10,9	20,6	39,7	28,8	12,1	11,4	39,2	37,3	15,1	15,4	43,4	26,1	12,8	16,2	42,7	28,3	16,3	10,3	44,6	28,9	8,4	11,5	45,3	34,7
Minta összesen	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	12,1	11,3	45,1	31,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 688, 700, 1410, 893, N2009: 913, 644, 1349, 930, N2010: 681, 489, 1222, 947, N2011: 815, 471, 1161, 851, N2012: 915, 586, 1655, 1036, N2013: 734, 427, 1295, 965, N2014: 571, 404, 1433, 1104

M2.4.3 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014									
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik				
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	7,5	20,1	33,1	39,4	12,0	26,3	35,0	26,6	16,1	26,6	31,9	25,4	17,0	24,3	34,0	24,7	11,0	21,7	38,4	28,9	8,5	23,7	37,3	30,5	9,2	32,2	40,6	18,0
Ipar összesen	12,8	22,3	37,6	27,3	15,5	18,5	39,9	26,1	12,7	15,4	36,5	35,4	12,7	14,7	39,3	33,3	14,0	16,3	39,9	29,9	9,4	10,8	46,0	33,7	6,5	12,0	44,9	36,6
Építőipar	22,8	19,1	44,1	14,1	22,2	12,3	39,9	25,5	20,4	8,7	50,5	20,4	25,9	17,5	43,4	13,3	18,9	17,4	45,4	18,3	21,7	18,0	40,8	19,5	16,7	14,0	35,7	33,7
Kereskedelem, gépjárműjavítás	19,5	22,4	36,0	22,1	22,5	20,3	36,0	21,1	16,5	16,1	41,9	25,6	31,3	15,8	33,7	19,2	14,5	13,2	56,3	16,1	25,3	8,4	43,1	23,2	14,8	10,2	49,4	25,6
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	11,6	25,8	48,7	13,9	29,2	19,7	33,6	17,4	19,6	20,6	49,6	10,2	10,1	5,1	67,8	16,9	29,6	4,9	43,1	22,5	20,6	9,6	42,4	27,3	9,6	4,4	45,1	40,9
Szállítás, raktározás	20,3	18,2	38,5	23,0	23,8	17,5	32,5	26,2	19,7	17,7	40,1	22,4	23,1	8,8	51,7	16,3	20,3	8,7	51,7	19,2	20,0	12,3	28,4	39,4	13,4	7,5	50,7	28,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	44,4	3,2	26,2	26,2	16,0	1,2	30,9	51,9	6,0	2,6	82,1	9,3	13,9	6,5	68,0	11,7	17,1	3,1	57,0	22,8	32,4	15,3	38,9	13,4	25,6	11,3	37,4	25,6
Egyéb gazd.	18,1	15,4	40,2	26,4	25,1	15,7	43,2	16,0	22,2	12,5	40,0	25,4	27,3	11,8	43,6	17,3	35,5	11,9	35,3	17,4	31,8	10,0	40,0	18,2	20,6	7,4	47,1	24,9
Minta összesen	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	12,0	11,2	45,2	31,6

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 719, 744, 1469, 934, N2009: 913, 645, 1352, 930, N2010: 722, 507, 1297, 997, N2011: 841, 501, 1272, 908, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 777, 447, 1397, 1023, N2014: 584, 426, 1500, 1143

M2.4.4 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)

	2008					2009					2010					2011					2012					2013					2014				
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik							
Nincs export tevékenység	20,2	16,2	41,2	22,4	23,9	16,1	37,8	22,1	19,3	14,0	45,6	21,1	24,3	11,7	45,6	18,4	21,8	14,0	44,7	19,5	26,8	12,2	39,8	21,3	18,8	12,5	40,2	28,4							
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	12,8	21,6	34,8	30,7	12,7	20,5	40,9	25,9	14,0	19,5	39,1	27,4	19,9	17,1	38,6	24,5	16,8	12,5	48,4	22,3	16,4	10,0	43,7	30,0	7,9	9,0	54,0	29,2							
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	13,3	25,8	37,8	23,1	17,5	19,4	37,3	25,8	14,1	14,6	35,5	35,7	8,8	14,4	38,1	38,6	17,1	13,0	37,5	32,5	7,7	12,2	45,8	34,3	6,3	11,2	45,8	36,7							
Minta összesen	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	12,3	11,3	45,3	31,2							

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 683, 707, 1380, 878, N2009: 913, 643, 1351, 927, N2010: 675, 448, 1165, 867, N2011: 815, 475, 1186, 869, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 761, 437, 1346, 1000, N2014: 596, 422, 1510, 1151

M2.4.5 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása régiók szerint, 2008-2014 (%)

	2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
Közép-Magyarország	18,3	21,5	37,6	22,6	22,7	17,8	37,8	21,6	16,6	16,5	43,9	23,0	21,3	10,4	50,4	18,0	25,3	8,3	47,3	19,0	25,6	10,0	43,8	20,5	14,7	9,9	49,2	26,1
Közép-Dunántúl	12,1	21,4	36,5	30,0	14,5	19,2	40,7	25,6	10,1	13,0	43,0	33,9	10,4	15,1	40,4	34,1	13,3	18,5	39,0	29,2	8,4	14,1	42,4	35,0	9,7	9,7	41,7	38,9
Nyugat-Dunántúl	11,0	22,2	45,6	21,1	19,8	12,8	41,5	25,9	10,7	9,0	45,2	35,0	15,2	16,0	38,5	30,3	11,5	14,5	45,5	28,4	9,3	10,0	49,1	31,7	6,7	13,9	45,4	33,9
Dél-Dunántúl	18,9	16,3	42,1	22,8	18,1	19,5	39,0	23,5	21,8	17,8	33,5	26,9	21,1	14,9	37,6	26,3	17,2	20,3	34,5	28,0	18,0	10,9	37,3	33,8	8,2	10,1	46,2	35,5
Dél-Alföld	14,9	20,0	32,8	32,3	14,2	25,5	35,9	24,4	12,3	12,9	46,5	28,3	12,2	16,1	47,6	24,2	10,3	15,3	47,7	26,7	13,1	17,0	45,8	24,2	8,4	14,3	47,8	29,4
Észak-Alföld	15,4	18,5	44,4	21,7	19,0	11,7	43,9	25,5	21,3	18,5	35,1	25,1	17,9	24,3	32,0	25,8	15,8	21,9	37,0	25,3	12,7	10,0	42,8	34,4	9,1	13,7	40,0	37,3
Észak-Magyarország	14,7	21,3	36,8	27,2	21,2	18,0	30,2	30,6	18,9	15,6	31,6	33,9	27,7	10,3	30,8	31,2	20,0	16,3	35,6	28,1	18,4	11,8	32,9	36,9	16,9	11,2	32,9	39,0
Minta összesen	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	12,0	11,2	45,2	31,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik régiók szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 724, 747, 1480, 945, N2009: 913, 645, 1352, 930, N2010: 722, 507, 1298, 996, N2011: 841, 501, 1272, 908, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 777, 447, 1397, 1023, N2014: 599, 427, 1520, 1163

M2.5. Elemi összefüggések: Termelési volumen

M2.5.1 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
10-19 fő között	31,3	51,6	17,1	28,1	49,7	22,2	16,5	53,7	29,9	22,1	55,7	22,2	21,4	57,7	20,9	14,2	61,2	24,6	11,4	34,3	54,3
20-49 fő között	27,9	47,8	24,3	23,1	50,2	26,7	11,1	57,7	31,1	16,3	59,6	24,1	16,5	60,8	22,7	9,1	57,9	33,1	7,2	53,7	39,0
50-249 fő között	24,6	46,9	28,5	21,9	51,2	26,9	12,7	48,0	39,3	10,7	59,9	29,4	10,6	56,9	32,5	7,8	63,2	29,0	5,4	53,9	40,7
250 fő felett	22,4	44,7	32,8	18,7	43,4	37,9	9,0	42,0	49,0	11,0	49,4	39,6	14,9	54,5	30,6	6,4	56,8	36,8	4,5	55,0	40,4
Minta összesen	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	3,5	53,1	43,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemzés: N2008: 966, 1912, 901, N2009: 807, 1687, 949, N2010: 428, 1783, 1239, N2011: 571, 2105, 1047, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 384, 2216, 1234, N2014: 241, 2126, 1542

M2.5.2 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Tisztán hazai	24,6	51,4	24,0	24,8	49,7	25,4	13,8	52,0	34,2	15,3	60,5	24,2	14,0	61,9	24,1	9,8	61,7	28,5	5,8	57,0	37,3
Vegyes	30,2	30,2	39,6	16,0	55,9	28,1	1,1	66,7	32,2	17,7	52,3	30,0	10,1	54,7	35,1	6,2	60,8	33,0	1,2	62,8	36,0
Tisztán külföldi	25,1	43,7	31,2	14,3	42,5	43,2	6,5	34,8	58,8	6,4	45,5	48,1	16,1	46,7	37,2	6,2	58,5	35,3	3,5	44,9	51,6
Minta összesen	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,9	54,0	41,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 928, 1820, 832, N2009: 805, 1685, 948, N2010: 403, 1691, 1164, N2011: 540, 1954, 969, N2012: 559, 2099, 993, N2013: 370, 2073, 1151, N2014: 233, 2011, 1451

M2.5.3 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	16,5	69,3	14,2	20,1	63,3	16,7	14,6	62,6	22,8	6,4	77,3	16,3	7,9	76,9	15,3	11,1	70,0	19,0	12,3	66,8	20,9
Ipar összesen	22,4	48,2	29,4	18,1	44,7	37,2	8,8	42,0	49,2	11,1	48,9	39,9	16,1	48,7	35,2	7,0	51,7	41,3	3,8	50,7	45,5
Építőipar	27,7	53,1	19,2	23,8	47,6	28,6	24,4	49,8	25,8	21,3	62,2	16,6	21,6	61,3	17,1	14,2	64,2	21,6	9,9	51,7	38,4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	34,9	40,1	25,0	31,8	42,7	25,5	13,7	49,7	36,6	16,7	54,8	28,5	17,0	59,9	23,1	11,3	61,8	26,8	4,9	55,3	39,8
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	42,8	30,0	27,2	27,2	60,5	12,4	16,5	55,5	28,0	9,7	67,6	22,7	6,7	57,6	35,7	9,5	62,1	28,4	4,0	48,1	47,9
Szállítás, raktározás	26,9	50,3	22,8	24,2	52,6	23,2	15,6	58,1	26,3	15,4	67,3	17,3	13,7	65,8	20,5	6,4	63,7	29,9	3,6	52,5	43,9
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	19,3	38,6	42,1	8,6	53,9	37,5	20,8	47,9	31,3	15,2	44,1	40,8	9,5	63,5	27,0	3,4	77,6	19,0	,9	56,9	42,2
Egyéb gazd.	14,1	54,2	31,8	18,5	51,0	30,5	6,7	53,1	40,2	13,8	60,5	25,6	12,0	63,2	24,8	7,4	68,7	23,9	4,6	60,5	34,9
Minta összesen	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,7	53,9	41,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzések: N2008: 961, 1893, 893, N2009: 807, 1687, 949, N2010: 428, 1782, 1239, N2011: 571, 2105, 1047, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 384, 2216, 1234, N2014: 238, 2094, 1516

M2.5.4 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Nincs export tevékenység	26,1	46,9	27,1	25,6	50,4	24,0	14,5	55,5	30,0	16,1	62,0	21,9	15,2	61,6	23,3	11,6	65,6	22,8	7,0	58,5	34,5
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	23,1	50,1	26,8	17,5	48,8	33,8	9,7	45,1	45,2	9,5	55,1	35,4	10,4	58,6	31,0	5,6	57,4	37,0	3,8	51,8	44,4
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	25,1	47,1	27,8	17,9	44,7	37,4	9,5	37,4	53,1	11,0	44,0	45,0	14,5	45,6	39,9	5,2	54,5	40,3	2,5	47,4	50,1
Minta összesen	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,8	53,5	41,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 933, 1783, 826, N2009: 805, 1682, 946, N2010: 389, 1603, 1078, N2011: 540, 1988, 985, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 373, 2154, 1204, N2014: 239, 2107, 1526

M2.5.5 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása régiók szerint, 2008-2014 (%)

	2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Közép-Magyarország	27,0	41,0	32,0	23,0	49,6	27,4	13,5	47,6	38,9	12,0	56,3	31,7	13,4	58,9	27,7	6,9	67,2	25,8	3,6	56,6	39,8
Közép-Dunántúl	28,8	48,5	22,7	19,2	43,2	37,6	11,7	43,9	44,4	15,1	52,9	32,0	14,4	51,3	34,2	11,2	47,9	40,9	5,6	49,1	45,3
Nyugat-Dunántúl	23,7	53,0	23,3	22,2	45,1	32,7	9,6	40,7	49,6	16,6	51,7	31,7	15,2	53,8	31,0	9,6	50,9	39,6	4,3	48,9	46,8
Dél-Dunántúl	20,9	55,4	23,7	22,9	50,9	26,2	9,1	49,2	41,7	12,8	61,3	25,9	14,2	57,2	28,6	11,1	59,6	29,3	7,0	52,5	40,5
Dél-Alföld	21,3	53,5	25,2	23,3	51,2	25,5	8,6	57,7	33,7	10,5	58,9	30,6	12,3	59,0	28,8	9,8	61,1	29,1	6,0	57,7	36,3
Észak-Alföld	26,9	48,5	24,6	23,3	46,7	30,0	10,7	53,7	35,6	14,6	60,5	25,0	16,4	55,4	28,1	9,0	53,0	38,0	5,6	51,1	43,3
Észak-Magyarország	22,1	50,4	27,4	14,9	49,2	35,9	11,6	47,0	41,4	12,7	51,0	36,3	15,2	54,6	30,2	6,2	57,1	36,7	4,9	52,3	42,8
Minta összesen	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,7	54,0	41,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik régiók szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2008: 966, 1912, 901, N2009: 807, 1687, 949, N2010: 427, 1782, 1239, N2011: 571, 2105, 1047, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 384, 2216, 1234, N2014: 241, 2126, 1542

3. Melléklet: Regressziós modellek együtthatói

M3.1. tábla: Optimista üzleti várakozásokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Export tevékenység			63,580	2	,000	
xho_(1)	,353	,077	20,770	1	,000	1,423
xho_(2)	,739	,093	62,814	1	,000	2,094
Létszám			22,561	4	,000	
lo_(1)	-,306	,110	7,765	1	,005	,737
lo_(2)	-,252	,107	5,605	1	,018	,777
lo_(3)	-,223	,094	5,686	1	,017	,800
lo_(4)	,040	,107	,138	1	,711	1,041
Gazdasági ág			33,692	7	,000	
s8_(1)	,213	,152	1,964	1	,161	1,238
s8_(2)	,225	,181	1,535	1	,215	1,252
s8_(3)	,230	,158	2,128	1	,145	1,258
s8_(4)	,407	,166	6,015	1	,014	1,502
s8_(5)	-,332	,225	2,167	1	,141	,718
s8_(6)	,141	,213	,439	1	,508	1,152
s8_(7)	,518	,158	10,692	1	,001	1,678
Tulajdonosi háttér			137,960	2	,000	
fo2_(1)	-,562	,134	17,570	1	,000	,570
fo2_(2)	,772	,083	85,721	1	,000	2,164
Földrajzi régió			47,643	6	,000	
re_(1)	,039	,099	,159	1	,690	1,040
re_(2)	,253	,105	5,822	1	,016	1,287
re_(3)	-,035	,109	,104	1	,747	,965
re_(4)	-,605	,109	30,902	1	,000	,546
re_(5)	-,005	,100	,003	1	,958	,995
re_(6)	-,167	,101	2,711	1	,100	,846
Konstans	-,979	,165	35,355	1	,000	,376

-2 Log likelihood
7950,753

Cox & Snell R Square
,094

Nagelkerke R Square
,128

M3.2. tábla: Létszámbővítő várakozásokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Export tevékenység			5,644	2	0,059	
xho_(1)	-0,160	0,098	2,676	1	0,102	0,852
xho_(2)	0,011	0,100	0,012	1	0,914	1,011
Létszám			439,054	4	0,000	
lo_(1)	-1,764	0,124	202,237	1	0,000	0,171
lo_(2)	-1,035	0,131	62,132	1	0,000	0,355
lo_(3)	-0,518	0,121	18,237	1	0,000	0,596
lo_(4)	-0,204	0,115	3,108	1	0,078	0,816
Gazdasági ág			49,358	7	0,000	
s8_(1)	-0,197	0,130	2,310	1	0,129	0,821
s8_(2)	0,208	0,093	4,997	1	0,025	1,231
s8_(3)	0,565	0,113	25,184	1	0,000	1,759
s8_(4)	0,095	0,095	1,007	1	0,316	1,100
s8_(5)	0,414	0,138	8,947	1	0,003	1,513
s8_(6)	0,104	0,152	0,468	1	0,494	1,110
s8_(7)	-0,278	0,249	1,247	1	0,264	0,757
Tulajdonosi háttér			0,185	2	0,912	
fo2_(1)	-0,033	0,107	0,097	1	0,756	0,967
fo2_(2)	0,022	0,174	0,016	1	0,900	1,022
Földrajzi régió			30,406	6	0,000	
re_(1)	-0,396	0,094	17,766	1	0,000	0,673
re_(2)	-0,023	0,103	0,051	1	0,821	0,977
re_(3)	0,066	0,106	0,382	1	0,537	1,068
re_(4)	-0,012	0,103	0,013	1	0,908	0,988
re_(5)	-0,011	0,101	0,011	1	0,917	0,989
re_(6)	-0,107	0,101	1,114	1	0,291	0,899
	0,375	0,159	5,595	1	0,018	1,456
Constant			5,644	2	0,059	

-2 Log likelihood

7901,526

Cox & Snell R Square

,109

Nagelkerke R Square

,150

M3.3. tábla: A toborzási nehézségeket jelző vállalatokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Export tevékenység			32,756	2	0,000	
xho_(1)	0,422	0,111	14,494	1	0,000	1,524
xho_(2)	0,723	0,128	32,156	1	0,000	2,061
Létszám kategória			50,188	3	0,000	
lo_(1)	0,096	0,167	0,333	1	0,564	1,101
lo_(2)	0,259	0,146	3,141	1	0,076	1,296
lo_(3)	0,808	0,154	27,485	1	0,000	2,244
Gazdasági ág			95,533	7	0,000	
s8_(1)	0,792	0,245	10,466	1	0,001	2,209
s8_(2)	0,786	0,29	7,327	1	0,007	2,195
s8_(3)	-0,077	0,267	0,083	1	0,773	0,926
s8_(4)	0,955	0,267	12,785	1	0,000	2,599
s8_(5)	0,848	0,317	7,173	1	0,007	2,335
s8_(6)	-0,733	0,44	2,777	1	0,096	0,481
s8_(7)	-0,056	0,263	0,046	1	0,830	0,945
Tulajdonosi háttér			3,093	2	0,213	
fo2_(1)	-0,289	0,166	3,04	1	0,081	0,749
fo2_(2)	-0,039	0,11	0,125	1	0,724	0,962
Constant	-2,874	0,265	117,955	1	0,000	0,056

-2 Log likelihood
4480,388

Cox & Snell R Square
,074

Nagelkerke R Square
,124

4. Melléklet: A minta alapvető eloszlásai

2014. szeptember 4.-e és október 17.-e között ismét sor került a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerő-piaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra. Ennek keretében 7179 vállalatot kerestünk meg kérdőívünkkel.

A mintában a tisztán hazai tulajdonú vállalatok vannak jelen a legnagyobb arányban, súlyozatlan arányuk 87,9%. Majd őket követik a tisztán külföldi, illetve a vegyes tulajdonú cégek 9,2 és 2,9%-kal.

M4.1 tábla: A súlyozatlan minta eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2014

	n	%
Tisztán hazai	5971	87,9
Vegyes	196	2,9
Tisztán külföldi	628	9,2
Minta összesen	6795	

Gazdasági ág szerinti megoszlás szerint a legjelentősebb szerepet az ipar kapja a gazdasági ágak közül 2014-ben, 32,8%-kal.

M4.2. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása gazdasági ág szerint, 2014

	n	%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	493	7
Ipar összesen	2314	32,8
Építőipar	715	10,1
Kereskedelem, gépjárműjavítás	1596	22,6
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	387	5,5
Szállítás, raktározás	315	4,5
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	92	1,3
Egyéb gazd.	1144	16,2
Minta összesen	7056	

A súlyozatlan mintában szereplő vállalatok jelentős részének (66,4%) nincs export tevékenysége 2013-ben.

M4.3. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása az export aránya szerint, 2014

	n	%
Nincs export tevékenység	4722	66,4
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	1176	16,5
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	1214	17,1
Minta összesen	7112	

Vállalatméret szempontjából a 10 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató cégek dominálnak a mintában 38%-kal.

M4.4. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása vállalatméret szerint, 2014

	n	%
10 fő alatt	2725	38
10-19 fő között	989	13,8
20-49 fő között	1353	18,8
50-249 fő között	1620	22,6
250 fő felett	492	6,9
Minta összesen	7179	

Az alapsokaságnak megfelelően a legnagyobb arányban a Közép-magyarországi vállalatok vannak jelen a mintában, 23,6%-kal.

M4.5. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása régió szerint, 2014

	n	%
Közép-Magyarország	1695	23,6
Közép-Dunántúl	915	12,7
Nyugat-Dunántúl	828	11,5
Dél-Dunántúl	851	11,9
Dél-Alföld	899	12,5
Észak-Alföld	898	12,5
Észak-Magyarország	1093	15,2
Minta összesen	7179	

5. Melléklet: A kutatás kérdőíve

NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI SZOLGÁLAT

GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET

KÉRDŐÍV

(9 FŐNÉL TÖBBET FOGLALKOZTATÓ VÁLLALKOZÁSOK RÉSZÉRE)

Rövidtávú munkaerő-piaci előrejelzés és konjunktúrakutatás

2014. SZEPTEMBER - OKTÓBER

A válaszadás önkéntes. Az adatszolgáltatás kizárólag statisztikai célra történik. A kapott információkat a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény, valamint az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény értelmében bizalmasan kezeljük.

MUNKAÜGYI KÖZPONT ÁLTAL HASZNÁLT AZONOSÍTÓK

A1. Melyik településen keletkezett a kérdőív?

A2. A kirendeltség által adott sorszám (külső azonosító):

A3. A kérdező azonosítója:

A4. A kérdező neve:

A5. A kérdező telefonszáma:

AZ ADATRÖGZÍTŐ TÖLTI KI!

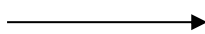
Az adatrögzítő felület által adott sorszám:

CÉGINFORMÁCIÓ

1. A felkeresett szervezeti egység melyik alábbi kategóriába sorolható?

1 - telephely nélküli cég/szervezet

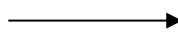
A CÉGRE VONATKOZÓAN VÁLASZOLJON!

2 - telephellyel rendelkező cég/szervezet központja (székhelye)

A CÉGKÖZPONTRA ÉS MUNKAERŐ-PIACI KÖRZETÉBEN TALÁLHATÓ TELEPHELYEIRE VONATKOZÓAN ADJON VÁLASZOKAT A KÉRDŐÍVBEN!

3 - cég/szervezet telephelye

CSAK A TELEPHELYRE VONATKOZÓAN ADJON VÁLASZOKAT A KÉRDŐÍVBEN!

CSAK HA EGY TELEPHELYRE VONATKOZIK A KÉRDEZÉS!

2. Mi ennek a telephelynek a fő tevékenysége?

ÍRJA LE!

.....

2.1. Mi ennek a fő tevékenységnek a négy számjegyű (azaz nem betűjeles) 2008-as ágazati kódja?

A TEÁOR szám:

2.2. Van-e a telephelynek lehetősége, illetve jogköre arra, hogy a cégközponttól függetlenül létszámfelvétellel, elbocsátással kapcsolatos személyzeti döntéseket hozzon?

1 – nincs 2 – van 9- nem tudja

CSAK HA CÉGRE, VAGY CÉGKÖZPONTRA ÉS A MUNKAERŐPIACI KÖRZETBEN TALÁLHATÓ TELEPHELYEIRE VONATKOZIK A KÉRDEZÉS!

3. Hozzávetőlegesen mekkora volt a cég összes nettó árbevétele 2013-ban? Kérem, sorolja be a megfelelő kategóriába!

- 1 – 20 millió forint alatt
- 2 – 20 és 50 millió között
- 3 – 50 és 100 millió között
- 4 – 100 és 250 millió között
- 5 – 250 és 500 millió között
- 6 – 500 millió és egy milliárd között
- 7 – egy és tízmilliárd forint között
- 8 – tízmilliárd forint felett
- 9 – nem tudja

4. A vállalkozás (telephely) teljes értékesítéséből kb. hány százalékot tett ki az export részaránya 2013-ban?⁴⁰

% 999 – nem tudja

5. Mekkora a külföldi tőke aránya hozzávetőlegesen a cég jegyzett tőkéjén belül?

% 999 – nem tudja

6. Van-e jelenleg a vállalkozásnak⁴¹ (telephelynek) határidőn túli kintlévősége?

1 – nincs —————> UGRÁS A 8. KÉRDÉSRE
2 – van
9 – nem tudja —————> UGRÁS A 8. KÉRDÉSRE

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA VAN A VÁLLALKOZÁSNAK HATÁRIDŐN TÚLI KINTLÉVŐSÉGE!

7. Hogyan változott a vállalkozás (telephely) kintlévőségeinek állománya az egy évvel korábbi állapothoz képest?

1 – nőtt
2 – változatlan maradt
3 – csökkent
9 – nem tudja

40 - Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban pedig a külföldi vendég fogadása.

41 - Ha a cégközpontot kereste fel a kérdező, akkor a „vállalkozás” megnevezés minden kérdésnél a cégközpontra és a munkaerőpiaci körzetben található telephelyeire együtt vonatkozik, és a továbbiakban is ennek megfelelően válaszoljon.

ÜZLETI VÁRAKOZÁSOK

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

8. Milyen beruházásokat helyeztek üzembe 2014 első félévében?
9. Milyen beruházások üzembe helyezését tervezik 2015 első félévében?

	8. kérdés	9. kérdés
	2014 első félévében	2015 első félévében
1 – Csak korszerűsítő, innovatív beruházás		
2 – Csak kapacitásbővítő beruházás		
3 – Mindkettőt		
4 – Egyiket sem		
9 – Nem tudja		

10. Várhatóan hogyan alakul a vállalkozásnál (telephelynél) a beruházások volumene 2015 első félévében 2014 első félévéhez viszonyítva?

- 1 – növekszik
2 – változatlan marad
3 – csökken
4 – nem volt és nem is lesz beruházás
9 – nem tudja

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

11. Ön szerint milyen a vállalkozás (telephely) jelenlegi üzleti helyzete?
12. Várhatóan milyen lesz a vállalkozás (telephely) üzleti helyzete 2015 első félévében?

	11. kérdés	12. kérdés
	Jelenlegi	2015 első félévében
1 – Jó		
2 – Kielégítő		
3 – Rossz		
9 – Nem tudja		

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

13. Várhatóan hogyan változik a vállalkozásnál (telephelynél) a termelés (szolgáltatás) volumene 2015 első félévében 2014 első félévéhez viszonyítva?

	2015 első félévében 2014 első félévéhez viszonyítva
1 – Növekszik	
2 – Változatlan marad	
3 – Csökken	
9 – Nem tudja	

14. Milyennek ítéli a vállalkozás (telephely) rendelésállományát, vagy termékeinek keresletét jelenleg?

- 1 – magas
- 2 – közepes
- 3 – alacsony
- 9 – nem tudja

15. Várhatóan hogyan fog változni 2015-ben a vállalkozásnál (telephelynél) az átlagkereset (nominálértéken) az előző évhez képest?

- 1 – növekszik, —————> 15.1. Hány százalékos növekedés várható? % 999 – nem tudja
- 2 – változatlan marad
- 3 – csökken? —————> 15.2. Hány százalékos csökkenés várható? % 999 – nem tudja
- 9 – nem tudja

16. Megítélése szerint jelenleg mekkora a vállalkozás (telephely) termelő/szolgáltató kapacitásainak kihasználtsága?⁴²

%

999 – Nem tudja

42 - Csak azokban az esetekben kell kitölteni, ahol a kérdés értelmezhető.

KAPACITÁSKIHASZNÁLTÁS ÉS TOBORZÁS

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA A KAPACITÁS KIHASZNÁLTÁSA NEM TELJES! (16. kérdés)

17. Véleménye szerint mi az oka annak, hogy a kapacitás kihasználtsága nem teljes? Kérem, próbálja megbecsülni, hogy a megjelölt okok hány százalékban felelősek a 100% alatti kapacitás-kihasználtságért? Ha nem tudja a választ, akkor a „nem tudja az okát” sorba írjon 100 %-ot!

A KÉRDÉS FELOLVASÁSA ELŐTT ADJA ÁT A 17-ES VÁLASZLAPOT!

a – belföldi megrendelések, vevők hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
b – export megrendelések, vevők hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
c – alapanyaghiány	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
d – tőkehiány	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
e – szakképzetlen munkaerő hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
f – szakképzett munkaerő hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
g – munkavégzés szezonális jellege	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
h – egyéb ok	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
i – nem tudja az okát	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%

Összesen: 100 %

MINDENKITŐL KÉRDEZZE!

A KÉRDÉS FELOLVASÁSA ELŐTT ADJA ÁT A 18-AS VÁLASZLAPOT!

18. Munkaerőigényüket jellemzően milyen forrásokból elégítik ki? Kérem, próbálja megbecsülni, hogy a munkaerőigényüknek kb. hány százalékát elégítik ki a megnevezett forrásból? Ha nem tudja a választ, akkor a „nem tudja a forrást” sorba írjon 100 %-ot!

	A munkaerő hány százalékát?			
a – hirdetés útján	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
b – pályázatokkal	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
c – a munkaügyi kirendeltségek segítségével	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
d – munkaközvetítőkön keresztül	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
e – munkaerő kölcsönző cégeken keresztül	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
f – informális csatornákon keresztül (család, rokonok, kollégák)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
g – Interneten keresztül	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
h – belső meghirdetéssel, belső átcsoportosítással	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
i – egyéb forrásból	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
j – nem tudja a forrást	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%

Összesen: 100%

LÉTSZÁMGAZDÁLKODÁS

19. Adja meg a statisztikai állományi létszámok alakulását az alábbi időpontokban! Kérem, hogy ahol nulla a létszám oda is regisztrálja az értéket.

		2013. december 31. (fő)	2014. szeptember 1. (fő)	2015. szeptember 1. (fő)
Statisztikai állományi létszám				
a.	Statisztikai állományi létszám	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b.	ebből: szakképzetlen fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c.	szakképzett fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
d.	nem diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
e.	diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
f.	Bedolgozói jogviszonyban dolgozók (munkaszerződéssel)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
g.	Teljes munkaidőben foglalkoztatott:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
h.	ebből: határozott időre szóló munkaviszonnyal	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
i.	Gyes, Gyed mellett dolgozók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
j.	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
k.	ebből: legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott részmunkaidős	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
l.	Gyes, Gyed mellett dolgozó	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
m.	Közfoglalkoztatási jogviszony keretében foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
n.	Külföldi állampolgárságú munkavállalók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
o.	Pályakezdekők összesen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
p.	ebből: diplomás pályakezdeő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
q.	Megváltozott munkaképességű dolgozók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
r.	55 év feletti dolgozók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
s.	Foglalkoztatott nyugdíjasok	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Statisztikai állományi létszámba nem tartozó munkaerő				
t.	Statisztikai állományi létszámba nem tartozó munkaerő létszáma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
u.	ebből: kölcsönvett munkaerő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Iskolarendszerű gyakorlati képzésben résztvevők:			
v.	ebből: tanuló szerződéssel (duális képzésben)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
w.	együttműködési megállapodással	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
x.	Ösztöndíjas foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
y.	Megbízási szerződéssel foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
z.	Egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

FONTOS, HOGY JELEN OLDALON LÉVŐ KÉRDÉSEKNÉL NE A LÉTSZÁMÖZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBE ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

20. Várhatóan milyen volt/lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2014-ben a következő kategóriákban?

0 – nem volt/nem várható munkaviszony megszűnése felvétel
9999 – nem tudja

0 – nem volt/nem várható munkaerő-
9999 – nem tudja

1. Munkaviszony megszűnt/megszűnik	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
g. pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
h. diplomás pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
i. 65 év felettek	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

2. Felvételre került/kerül	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
g. pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
h. diplomás pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
i. 65 év felettek	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA BÁRMELY OKBÓL VOLT/LESZ MUNKAVISZONY MEGSZŰNTETÉS 2014-BEN!

21. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatak megjelölésével együtt –, amelyben 2014-ben a legnagyobb volt / lesz a munkaviszony megszűntetés!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2014-BEN LÉTSZÁMFELVÉTEL VOLT/ LESZ!

22. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatak megjelölésével együtt –, amelyben 2014-ben a legnagyobb volt / lesz a létszámfelvétel!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

FONTOS, HOGY JELEN OLDALON LÉVŐ KÉRDÉSEKNÉL NE A LÉTSZÁMZOZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBE ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

23. Várhatóan milyen lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2015-ben a következő kategóriákban?

0 – nem várható munkaviszony megszűnése
9999 – nem tudja

0 – nem várható munkaerő-felvétel
9999 – nem tudja

1. Munkaviszony megszűnik	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
g. pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
h. diplomás pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
i. 65 év feletti	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

2. Felvételre fog kerülni	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
g. pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
h. diplomás pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
i. 65 év feletti	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2015-BEN MUNKAVISZONY MEGSZÜNTETÉS LESZ!

24. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatak megjelölésével együtt –, amelyben várhatóan 2015-ben a legnagyobb lesz a munkaviszony megszüntetés!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2015-BEN LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

25. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatak megjelölésével együtt –, amelyben 2015-ben várhatóan a legnagyobb lesz a létszámfelvétel!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

FRISS DIPLOMÁSOK

26. Kérjük, adja meg a friss diplomások (legfeljebb két év munkaviszonnal rendelkezők) érintett csoportokba tartozó foglalkoztatottak létszámát az alábbi időpontokban a statisztikai állományi létszámon belül!

FOGLALKOZÁS	2014. szeptember 1. (fő)	2015. szeptember 1. (fő)
Általános munkakörök		
a. Általános ügyviteli, irodai munkakör (pl. adminisztráció, asszisztencia, általános ügyintézés)	fő	fő
b. Ügyfélkapcsolati munkakör (pl. front office, help desk, ügyfél-tájékoztatás)	fő	fő
Gazdasági végzettséget igénylő munkakörök		
c. Pénzügyi munkakörök (pl. adminisztráció, könyvelés, számvitel, kontrolling)	fő	fő
d. Logisztikai munkakörök (pl. adminisztráció, raktározás, szállítás, szervezés egyéb)	fő	fő
e. HR munkakörök (pl. adminisztráció, kiválasztás, toborzás, tréning)	fő	fő
f. Egyéb gazdasági végzettséget igénylő munkakör	fő	fő
Műszaki, mérnöki, informatikai végzettséget igénylő munkakörök		
g. Informatikai munkakörök (pl. informatika, programozás fejlesztés, egyéb számítástechnika)	fő	fő
h. Gépészmérnök	fő	fő
i. Villamosmérnök	fő	fő
j. Egyéb műszaki-mérnöki végzettséget igénylő munkakör	fő	fő

KÜLFÖLDI ÁLLAMPOLGÁROK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2014-BEN FOGLALKOZTATOTT / FOGLALKOZTAT / TERVEZ FOGLALKOZTATNI KÜLFÖLDI MUNKAERŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNEÉL AZ ALKALMAZOTT VAGY ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

27. Nevezzen meg maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt – amelyben a legtöbb külföldi állampolgárságú munkavállalót *foglalkoztatták / foglalkoztatják / terveznek foglalkoztatni 2014-ben.*

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2015-BEN KÜLFÖLDI ÁLLAMPOLGÁRT ÉRINTŐ LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

28. Nevezzen meg maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt – amelyben a legtöbb külföldi állampolgárságú munkavállalót terveznek *2015-ben* felvenni!

Munkakörök megnevezése		Felvenni tervezett létszám	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

PÁLYAKEZDŐK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2014-BEN ALKALMAZTAK / ALKALMAZNAK / TERVEZNEK ALKALMAZNI PÁLYAKEZDŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNÉL AZ ALKALMAZOTT VAGY ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

PÁLYAKEZDŐNEK AZT TEKINTJÜK, AKI KÉT ÉVNÉL NEM RÉGEBBEN FEJEZTE BE TANULMÁNYAIT ISKOLARENDSZERŰ KÉPZÉS KERETÉBEN.

29. Sorolja fel a **3 legjellemzőbb munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben **2014-ben pályakezdőt alkalmaztak / alkalmaznak / terveznek alkalmazni!**

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2015-BEN PÁLYAKEZDŐT ÉRINTŐ LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

30. Sorolja fel a **3 legjellemzőbb munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben **2015-ben pályakezdőt terveznek felvenni!**

Munkakörök megnevezése		Felvenni tervezett létszám	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

TANULÓSZERZŐDÉSSEL GYAKORLATI KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2015-BEN TERVEZIK TANULÓSZERZŐDÉSSEL GYAKORLATI KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK FELVÉTELÉT!

31. 2015-ben milyen szakmákban tervezik a tanulószerződéssel gyakorlati képzésben résztvevők felvételét?

Szakma megnevezése	Tervezett létszám	Szakképesítési azonosító
a.	□ □ □ □ fő	OKJ kód: □ □ □ □ □ □ □ □
b.	□ □ □ □ fő	OKJ kód: □ □ □ □ □ □ □ □
c.	□ □ □ □ fő	OKJ kód: □ □ □ □ □ □ □ □

KÉPZÉS

32. Folyt-e / folyik-e / fog-e folyni a cégnél (telephelyen) 2014-ben, belső vagy külső képzés keretében saját munkavállalók képzése, átképzése?

1 – nem

~~UGRÁS A 34-ES KÉRDÉSRE~~

2 – igen ~~32.1. Részletezze, hogy összesen hány főt érint/érintett ez?~~

Ebből:	Érintett létszám
a. Külső képzés keretében, OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	□ □ □ □ fő
b. Külső képzés keretében, <u>nem</u> OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	□ □ □ □ fő
c. Belső képzés keretében, OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	□ □ □ □ fő
d. Belső képzés keretében, <u>nem</u> OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	□ □ □ □ fő
e. Összesen	□ □ □ □ fő

32.2. A munkavállalók képzettségi szintje szerint mekkora az érintett létszám valamint a képzések átlagos időtartama?

Ebből:	Érintett létszám	Képzések átlagos időtartama
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
e. Összesen	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap

33. Jellemzően milyen munkakörben foglalkoztatott saját dolgozókat részesítettek / részesítenek / fognak részesíteni SZAKMAI képzésben, átképzésben 2014-ben? Azt a 3 szakmát írja be, ahol a legmagasabb a létszám, illetve adja meg a munkakör FEOR számát, az érintett létszámot és ha van, akkor a képzési azonosítót!

Munkakörök megnevezése	FEOR'08 száma	Létszám	Képzés megnevezése (ha van, akkor azonosítója)
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA BELSŐ VAGY KÜLSŐ KÉPZÉS KERETÉBEN NEM FOLYT/FOLYIK/FOG FOLYNI SAJÁT MUNKAVÁLLALÓK KÉPZÉSE, ÁTKÉPZÉSE!

34. Mi az oka, hogy nem folyt/folyik/fog folyni a cégnél (telephelyen) 2014-ben, belső vagy külső képzés keretében saját munkavállaló képzése, átképzése? Több válasz is lehetséges!

1. forrás hiánya
2. igény hiánya
3. eltérő fejlesztési politika
4. nincsen rá szükség
5. egyéb ok

35. Folyt-e / folyik-e / fog-e folyni a cégnél 2014-ben gyakorlati képzés?

1 – nem → **UGRÁS A 36.2-RE**

2 – igen → **35.1. Hány főnek és milyen megoszlásban tartottak/tartanak gyakorlati képzést?**

9 – nem tudja fő saját dolgozónak 9999 – nem tudja

fő tanulószervezővel rendelkezőnek

fő egyéb résztvevőnek

36. A saját dolgozó vagy szakképzésben résztvevő számára folyó gyakorlati képzés jellemzően milyen szakmákra irányult / irányul / fog irányulni 2014-ben? Azt a 3 szakmát írja be, ahol a legmagasabb a létszám, illetve adja meg az érintett létszámot és ha van, akkor a képzési azonosítót!

A képzés megnevezése	Érintett létszám	Képzés megnevezése (ha van, akkor azonosítója)
a.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2014-BEN NEM FOLYT/FOLYIK/FOG FOLYNI GYAKORLATI KÉPZÉS!

36.2. Mi az oka, hogy nem folyt/folyik/fog folyni a cégnél (telephelyen) 2014-ben, gyakorlati képzés? Több válasz is lehetséges!

1. személyi feltételek hiánya
2. tárgyi feltételek hiánya
3. megfelelő forrás hiánya
4. termelési folyamatok túlzottan veszélyes jellege
5. tényleges érdekltség hiánya
6. nincsen rá szükség
7. egyéb ok

Családbarát munkahely

40. Az alábbiak közül mely családbarát lehetőségeket biztosítja az Ön cége gyermekes, illetve idős szülőket gondozó munkavállalóinak?

ADJA ÁT A 40-ES VÁLASZLAPOT!

TÖBB VÁLASZ LEHET!	biztosítja	nem biztosítja	nem tudja, NV
a. rugalmas munkaidő	1	2	9
b. otthoni munkavégzés (távmunka) lehetősége	1	2	9
c. részmunkaidős munkavégzés lehetősége	1	2	9
d. havi néhány órás munkaidő-kedvezmény	1	2	9
e. a munkaidő beosztásánál és a szabadság kiadásánál figyelembe veszik az oktatási intézmények nyitva tartását (pl. iskolaszünet)	1	2	9
f. képzési lehetőségek biztosítása	1	2	9
g. ingyenes szállás üdülőhelyen	1	2	9
h. gyermekek napközbeni felügyelete (játsszószoza, napközi) megoldott a munkahelyen	1	2	9
i. munkahelyi családi programok szervezése (például gyermeknap, mikulásünnepség)	1	2	9
j. bölcsődei-óvodai elhelyezés támogatása	1	2	9
k. iskolakezdési támogatás	1	2	9
l. egyéb juttatások, éspedig:			9
m. egyéb dolgot említ, éspedig:			9

41. Köszönjük válaszait! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy ingyenesen megküldjük Önnek a felmérés értékelésének rövid összefoglalóját. Igényli ezt?

1 – igen 2 – nem

42. Végezetül érdeklődnénk, hogy igényt tart-e más vállalati kutatásaink eredményeinek összefoglalójára.

1 – igen 2 – nem